

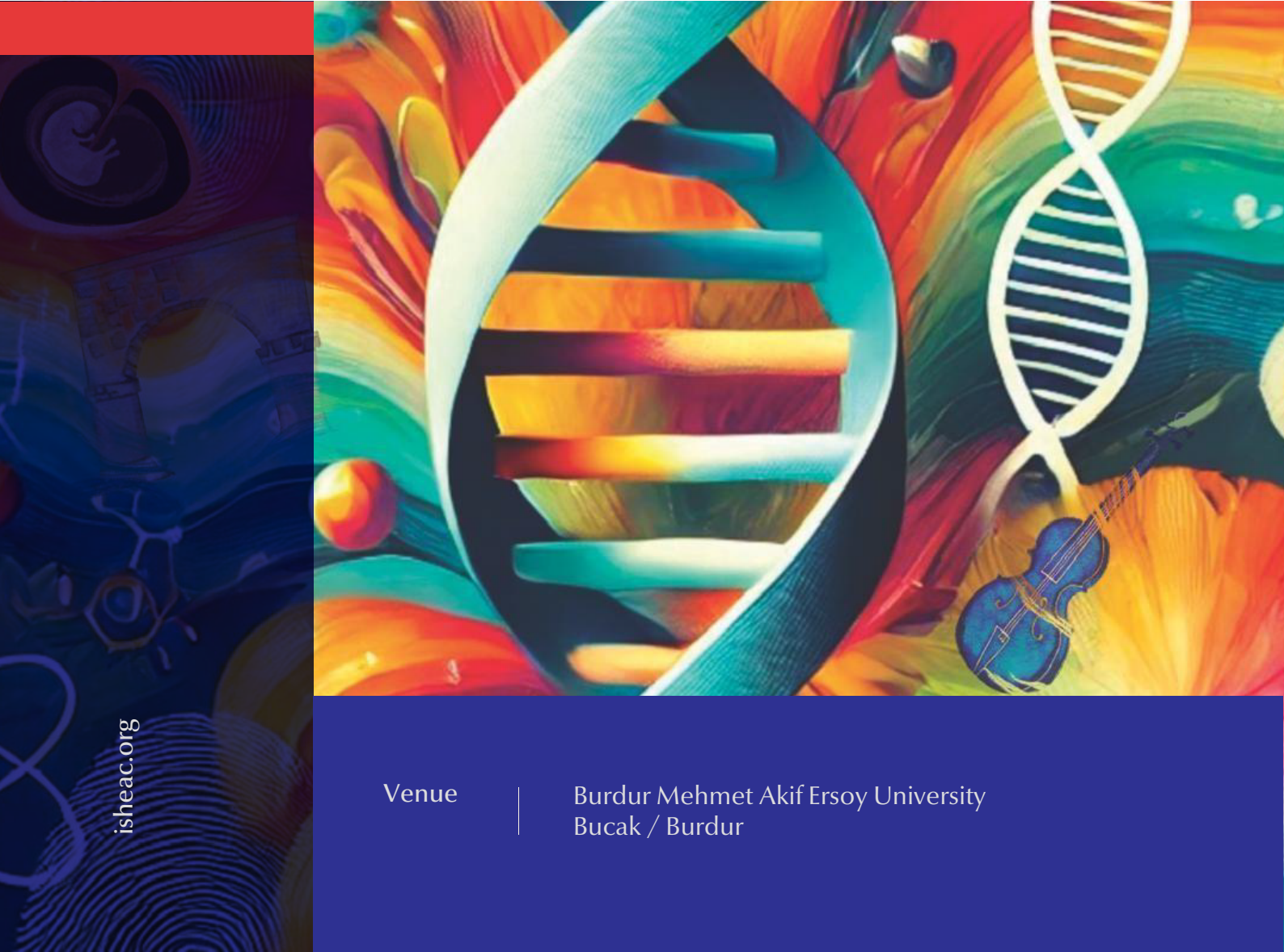
MAKÜ
BURDUR MEHMET AKIF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

15-17 MAY 2026

II. ISHEAC International Science, Health, Art Congress

Abstract Book

isheac.org

Venue

Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Bucak / Burdur

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

II. International Science,
Health, Art Congress

Abstract Book

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Yayınevi
Yayın No: 04

ISBN
978-9944-729-38-3
Eylül, Burdur 2026

Kongre Başkanları
Prof. Dr. Mehmet Zeki Yıldırım
Doç. Dr. Nurten Terkeş

Hazırlayanlar
Dr. Endam Çetinkaya Ak
Faruk Özgür Günsay

Her hakkı saklıdır. Kısa alıntılar dışında yayıncının önceden yazılı izni olmadan çoğaltılamaz, saklanamaz veya bir erişim sistemine dâhil edilemez, herhangi bir biçimde veya herhangi bir yolla elektronik, mekanik, fotokopi ya da başka şekilde çoğaltılamaz.

All rights reserved. Without the publisher's prior written permission, it may not be reproduced, stored, or included in an access system, nor may it be reproduced in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopy, or otherwise, except for short quotations.

Yayıncı: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sertifika No: 46701
Adres: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
İstiklal Yerleşkesi Değirmenler Mah.
Cevat Sayılı Bulvarı 15200/BURDUR

MAKÜ
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

GEÇ MODERN TOPLUMDA GENÇLİĞİN YALNIZLIK DENEYİMİ VE ANLAM ARAYIŞI: KOSMOS FİLMİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR İNCELEME.....	0
ANTALYA İLİNDE YAPILMIŞ FLORİSTİK ÇALIŞMALAR.....	1
YAPAY ZEKA TEMELLİ DİYABET HASTALIĞININ YÖNETİMİ VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI..	2
OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE BİRLİKTE OYUNCAK YAPIMI YOLUYLA BABA-ÇOCUK ETKİLEŞİMİ VE KÜLTÜREL MİRAS AKTARIMI.....	3
Enzyme-Linked Immunosorbent Assay (ELISA) Yöntemi ve Kullanım Alanları*.....	4
Sığırlarda Influenza D Virus: Epidemiyolojisi, Patogenezi ve Bovine Respiratory Disease Complex İçindeki Gelişen Rolü.....	5
ANNELER VE KIZLARININ MENSTRUAL DENEYİMLERİYLE DEPRESYON ANKSİYETE VE STRES DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ.....	6
KBRN Tehditleri Bağlamında Nükleer Riskler, Etkiler, Korunma Yöntemleri ve Yönetişim Yaklaşımları.....	8
STANDARD KARYOLOGICAL ANALYSIS OF CHONDROSTOMA COLCHICUM (CYPRINIFORMES: LEUCISCIDAE) IN TÜRKİYE.....	10
SAĞLIKTA LİDERLİK: GÜNCEL YAKLAŞIMLAR, İNSAN KAYNAKLARI PERSPEKTİFİ VE GELECEK VİZYONU.....	11
Akademinin Duyumsanan Dili: Otoetnografik Bir Bildiri Deneyiminin Düşünsel Analizi.....	12
MODERN ÇATIŞMALARIN SESSİZ TANIĞI: EKOSİSTEMLER.....	13
SU ÜRÜNLERİ İŞLEME ALANINDA YENİ NESİL GIDA GÜVENLİĞİ: YAPAY ZEKÂ TABANLI İZLENEBİLİRLİK SİSTEMLERİ.....	14
GASTRONOMİ VE SANAT PERSPEKTİFİNDEN SU ÜRÜNLERİ.....	15
Safranbolu Arap Hacı Konağı Kalem İşleri Üzerine Bir İnceleme: İzzet Mehmet Paşa Camii ile Üslup ve Usta İlişkisi.....	16
TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA SÖZCÜK BİLGİSİ DERİNLİĞİ: 2024 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI ÇERÇEVESİNDE BİR İÇERİK ANALİZİ.....	17
AKRAN ZORBALIĞININ OKULÖNCESİ VE İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	18
EĞİTİM KİMİN İÇİN? FRONT OF THE CLASS FİLMİNDE ENGELLİLİK, DAMGALAMA VE KAPSAYICI EĞİTİM.....	19
SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMDE AİLENİN ROLÜ.....	20
TÜRK MİTOLOJİSİNDE YER ALAN İMGELER VE ÇAĞDAŞ İLLÜSTRASYONA YANSIMALARI: GÖRSEL TASARIM EĞİTİMİNDE UYGULAMA ÖRNEKLERİ.....	21
FİRDEVSÎ'NİN ŞEHNÂMESİ'NDEKİ MİTOLOJİK UNSURLAR ÜZERİNE.....	22
Nitelikli Çocuk Kitaplarının Gelişimsel Süreçlerini Etkisi: Seçili Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi	24
OKULLARDA ŞİDDET VE SALDIRGANLIK.....	25
ÇALIŞAN EBEVEYNLİK ÇAĞINDA ÇOCUKLUK: AZALAN AİLE ZAMANI VE ARTAN EKRAN MARUZİYETİNİN GELİŞİMSEL SONUÇLARI.....	26
Okul Öncesi Dönemde Mülteciler Çocukların Akran İlişkilerinin Sosyal Gelişimlerine Etkisi.....	27
PREMENSTRUAL SENDROM NEDENLERİ, ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE YÖNETİMİNDE KULLANILAN NON FARMAKOLOJİK YÖNTEMLER.....	28
EGE DENİZİ'NDEKİ DOĞAL AVRUPA LEVREĞİ (DİCENTRARCHUS LABRAX (LİNNAEUS, 1758)) POPULASYONLARINDA LERNANTHROPUS KROYERİ BENEDEN, 1851'İN ENFESTASYON PARAMETRELERİ VE SOLUNGAÇ MİKROHABİTAT SEÇİLİMİ.....	29

GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARININ OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN SOSYAL-DUYGUSAL VE FİZİKSEL GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ROLÜ: UNUTULAN MİRASIN YENİDEN KEŞFİ	31
DİJİTAL EKRANDA OYUN OYNAYAN ÇOCUKLARI VE YAPI İNŞA OYUNLARINI İZLEME DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	32
KADIN SUÇLULARA YÖNELİK ADLİ SOSYAL HİZMETLER.....	33
Yenidoğan Güvenliği ve Kimliklendirme: Biyometrik Yöntemlerin Rolü	34
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CİNSEL YOLLA BULAŞAN HASTALIKLARA KARŞI TUTUMU VE BİLGİ DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ.....	35
OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN EKRANDA İZLEDİKLERİ DİJİTAL KARAKTERLERİN ROLLERİNE BÜRÜNMELEİ.....	36
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE BAĞLI OLARAK GEBELERİN YAŞADIKLARI DOĞUM KORKUSU VE TERCİH ETTİKLERİ DOĞUM ŞEKİLLERİ	37
TRT ÇOCUK DİZİLERİNİN ÇOCUKLARDA BENLİK KAVRAMI VE BEDENSEL ALGI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ.....	38
Aylık Verilerde Dalgacık Tabanlı Ayrıştırma ile Dalgacık Fonksiyonu Tahmini.....	39
ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYN VE ÖĞRETMENLERİNİN AİLE KATILIMINA YÖNELİK DEĞERLENDİRMELERİ	40
DENİZ KİRLİLİĞİNİN BİYOLOJİK GÖSTERGELER (BİYOİNDİKATOR) ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	41
YENİDOĞAN SARILIĞI: GÜNCEL TEDAVİ VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI ÜZERİNE NARRATİF DERLEME.....	42
SINIFIN İÇİNDEN BİR BAKIŞ: BÜTÜNLEŞTİRME EĞİTİMİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	43
TÜRKİYE'DE KOAH HASTALARINA YÖNELİK HEMŞİRELİK LİSANSÜSTÜ TEZLERİNİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (2016-2026).....	44
SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARDA ANNE-BABA ROLÜ VE ÇEVRENİN ETKİSİ.....	45
MELATONİN EKSİKLİĞİ VE STRES YANITI: SİRKADİYEN RİTMİN ROLÜ.....	46
AKUAKÜLTÜRDE DOĞAL ÇÖZÜMLER: TIBBİ VE AROMATİK BİTKİLERİN BALIK YETİŞTİRİCİLİĞİNDE ROLÜ.....	47
HAYVAN AİLESİ ÇİZ TEKNİĞİ İLE ÇOCUK RESİMLERİNİN ANALİZİ.....	48
GÖRME ENGELLİLER VE DEPREM GERÇEĞİ	49
MAKROFİT TABANLI İNDİKATÖRLER KULLANILARAK SU KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: IŞIKLI AKGÖZ KAYNAĞI (DENİZLİ, TÜRKİYE) ÖRNEĞİ	50
AKDENİZ KIYILARINDA CARETTA CARETTA YUVALAMA ALANLARINDA ANTROPOJENİK ETKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ*.....	51
MOTİFİN YOLCULUĞU: ANTİK KENT BULUNTULARINDAN KUMAŞ DOKUMA YÜZEYİNE HOROZ FİGÜRÜ.....	52
TELEVİZYON KANALLARINDA YAYINLANAN ÇOCUK REKLAMLARININ ÇOCUKLARIN GELİŞİM ALANLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	53
IŞIKLI GÖLÜ-GÖKGÖL SULAK ALANLARI EPİFİTİK ALG ve EKOSİSTEM SAĞLIĞI ÜZERİNE BİR ÖN ÇALIŞMA *	54
ABANDONED INDUSTRIAL PLANTS IN THE CITY CENTER – BİODİVERSİTY PRESERVATION OR THREAT.....	55
İHMAL EDİLEN ÇOCUKLARDA GÜVENSİZ BAĞLANMA STİLLERİ VE SOSYAL UYUM SORUNLARI	56

<i>Türkiye’de Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitime Erişiminde Coğrafi Adaletsizlik: Hibrit Bir Modelin Sosyolojik, Çevresel ve Ekonomik Kanıt Temelli Değerlendirmesi</i>	57
<i>FİZİK ÖĞRETİMİNDE SOYUT KAVRAMLARIN SOMUTLAŞTIRILMASI: CHLADNİ DESENLERİNE DAYALI DÜŞÜK MALİYETLİ BİR DENEY MATERYALİ TASARIMI</i>	58
<i>DİJİTAL ÇAĞDA ÖĞRENCİ GİRİŞ ÖZELLİKLERİ: LİSE ÖĞRENCİLERİNDE FOMO VE SOSYAL MEDYA ETİKETLEME DAVRANIŞI ARASINDAKİ İLİŞKİ</i>	59
<i>BUCAK’IN BİYOLOJİK ZENGİNLİKLERİ</i>	60
<i>ANAHTAR SÖZCÜK YÖNTEMİNE DAYALI YAPAY ZEKA İÇERİKLERİNİN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN İNGİLİZCE SÖZCÜK ÖĞRENİMİ VE KONUŞMA MOTİVASYONU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ</i>	61
<i>ÜST ANTERİOR BÖLGEDE LABİL KRET VARLIĞINDA TAM PROTEZ REHABİLİTASYONU: BİR VAKA RAPORU</i>	62
<i>ÜRİNER İNKONTİNANSLI KADIN HASTADA CİNSEL İYİLİK HALİNİN ROY ADAPTASYON MODELİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: OLGU SUNUMU</i>	63
<i>BUCAK TOPRAĞI VE EKOLOJİK FAKTÖRLERİ</i>	64
<i>ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜREL MİRAS FARKINDALIĞINA YÖNELİK QR KOD DESTEKLİ BİR EĞİTSEL OYUN TASARIMI: UYGULAMA SÜRECİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ</i>	65
<i>BUCAK İLÇESİ TOPOĞRAFYASI VE DEPREMSELLİĞİ</i>	66
<i>GEBELİKTE HİPERTANSİYF BOZUKLUKLARIN YÖNETİMİNDE TELEMONİTORİNG DESTEKLİ EVDE KAN BASINCI İZLEMİNİN ANNE VE YENİDOĞAN SONUÇLARI ÜZERİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK</i>	67
<i>A Synopsis of the Family Clausiliidae in Türkiye</i>	68
<i>MULTİPAR KADINLARIN DOĞUM İNANÇLARININ GEBELİKTEN KAÇINMA ÜZERİNE ETKİSİ</i> ..	69
<i>The Genus Vitrea (Gastropoda: Pristilomatidae) in Türkiye</i>	70
<i>The Genus Mediterranea (Gastropoda: Oxychilidae) in Türkiye</i>	71
<i>The Genus Albinaria (Gastropoda: Clausiliidae) in Türkiye</i>	72
<i>EBE LİDERLİĞİNDE SÜREKLİ BAKIMIN TOPLUM SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ</i>	73
<i>DÜŞÜNMEYİ DESTEKLEYEN ARAÇ MI, DÜŞÜNCEYİ ZAYIFLATAN ALIŞKANLIK MI? ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE YAPAY ZEKÂ KULLANIMININ BİLİŞSEL SONUÇLARI</i>	74
<i>Kadın Sağlığında Fasyal Sistem: Yoga Temelli Bütüncül Bir Yaklaşım</i>	75
<i>GELENEK VE MODERNLİK ARASINDA: EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN ERKEK EBELİĞE YÖNELİK TUTUMLARININ SİSTEMATİK BİR İNCELEMESİ</i>	77
<i>Öğretmenlerin Örgütsel Aidiyet Algıları Üzerine Yapılan Çalışmaların İncelenmesi</i>	78
<i>COĞRAFI İŞARETLİ MELLİ İNCİRİ (FICUSCARICA L.) FENOLİK EKSTRAKTLARININ ELEKTROSPİNNİNG VE SPRAYDRYİNG YÖNTEMLERİYLE KAPSÜLLENMESİ: OKSİDATİF STRESLE İLİŞKİLİ DİYABET YÖNETİMİNE DESTEK POTANSİYELİ AÇISINDAN FONKSİYONEL GIDA MATRİSİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	79
<i>GİYİLEBİLİR TEKNOLOJİLER VE UZAKTAN HASTA TAKİBİ İLE EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNİN DİJİTALLEŞMESİ</i>	80
<i>KAMUSAL ALAN HEYKEL KAİDELERİNİN ÇAĞDAŞ SANATTA DEĞİŞEN İŞLEVİ</i>	81
<i>HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDE YARDIMCI AKSESUAR OLARAK DÜĞMELERİN İNCELENMESİ</i>	82
<i>TEKSTİL SEKTÖRÜNDEKİ SON GELİŞMELER</i>	83
<i>GENÇ YETİŞKİNLERDE DİJİTAL SESSİZLİK DENEYİMİNİN PSİKOLOJİK YANSIMALARI: FENOMENOLOJİK BİR ARAŞTIRMA</i>	84
<i>TÜRKÇENİN ANADOLU’DA YAZI DİLİ OLMA SÜRECİ VE BEYLİKLER DÖNEMİ’NİN SÜRECE ETKİSİ</i>	85

TÜRKİYE TATLI SULARINDA İSTİLACI YABANCI BALIK TÜRLERİNİN HABİTAT ODAKLI DEĞERLENDİRİLMESİ	86
Oyun Tasarımı Bağlamında Üç Boyutlu Yapay Zekâ Modellerinin Geleneksel Yöntemlerle Karşılaştırmalı Teknik Analizi	88
Wali Hawes'in Seramik Fırın Heykellerinde Geleneksel Pişirimin Çağdaş Yorumu	89
Türkçe Sözlük'te Bazı Çok Anlamlı Sözcüklerin Tanım Sıralaması Sorunu: Kubbealtı Lügati ile Karşılaştırmalı Bir İnceleme	90
GEBELİK VE DOĞUM SÜRECİNDE KÜLTÜREL YETERLİLİK: PURNELL MODELİ YAKLAŞIMI	91
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL BAĞIMLILIK DÜZEYLERİ VE ZAMAN YÖNETİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ	92
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKÂ OKURYAZARLIK DÜZEYİ İLE TIBBİ YAPAY ZEKÂ HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	93
TÜRKİYE'DE EĞİTİM GÖREN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMDE KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR	94
DİJİTAL TASARIM EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKÂ TABANLI GÖRSEL REFERANS KULLANIMI	95
BUCAK İLÇESİ VE KÖYLERİNDE TESPİT EDİLEN DÖŞEMEALTI HALILARI	96
BUCAK İLÇESİ VE KÖYLERİNDE TESPİT EDİLEN DÜZ DOKUMALAR	97
ÇOCUKLUK ÇAĞI OLUMSUZ YAŞANTILARI VE YAŞLI AYRIMCILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ: PSİKOSOSYAL SÜREÇLER VE SAĞLIK PROFESYONELLERİ AÇISINDAN BİR LİTERATÜR DERLEMESİ	98
AKILLI MODA SİSTEMLERİNDE GÖRSEL DÖNÜŞÜM TABANLI TASARIMIN KULLANICI DENEYİMİ VE TÜKETİCİ SADAKATI AÇISINDAN İNCELENMESİ	99
MODA ÜRÜNLERİNDE KULLANIM AŞAMASI ODAKLI EKOLOJİK AYAK İZİ: YAŞAM DÖNGÜSÜ ANALİZİNDE (LCA) PARADIGMA DEĞİŞİMİ	100
MODA EĞİTİMİNDE YENİ NESİL YAKLAŞIMLAR: DİJİTAL KÜLTÜR, PERFORMANS VE DUYUSAL DENEYİM	101
MODA TASARIMI EĞİTİMİNDE DISİPLİNLERARASI BİR MODEL ÖNERİSİ: MÜZİK, TEKSTİL VE DİJİTAL TASARIM ENTEGRASYONU İLE ÇİFT DIPLOMA PROGRAMLARI İÇİN ÖN ARAŞTIRMALAR	102
TRANSDİSİPLİNER SANAT EĞİTİMİNDE ÇOK DUYULU ÖĞRENME: PERFORMANS VE DEFILE ARACILIĞIYLA SES, RİTİM VE TEKSTİL TASARIMININ PEDAGOJİK ENTEGRASYONU	103
DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE TASARIMDA KOMBİNATORİK FORM OLUŞTURMA YAKLAŞIMLARI	104
Maxillofacial Prothes Materials and Their Piezoelectric Properties	105
SMART POLYMERS AND THEIR PIEZOELECTRIC PROPERTES	106
MASAL KİTAPLARININ TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ	107
Tıbbi Görüntü İşlemede Tanısal Odaklanma: Vision Transformer ve CNN Mimarilerinin Açıklanabilirlik Performansları	108
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÇOCUK KİTAPLARININ SOSYAL İLETİŞİM BECERİLERİ AÇISINDAN İÇERİK ANALİZİ	109
RESİMLİ KİTAPLARDAKİ ÖZEL İSİM ÇEVİRİLERİNİN VAN COILLIE'NİN MODELİYLE İNCELENMESİ	110
AI-Driven Spirulina Photobioreactor System for Sustainable Industrial Carbon Sequestration	111
5E Öğretim Modeline Dayalı Karartma (Blackout) Tekniği Uygulamalarının Ortaokul Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Özyeterlik Algıları Üzerindeki Etkisi	112
Afet ve Evcil Hayvan Yönetimi: Tahliye, Geçici Barınma ve Psikososyal Boyutlar	113

6 Şubat 2023 Deprem Bölgesinde Görev Yapan Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Uzmanlarının Deneyimleri: Nitel Bir Fenomenolojik Çalışma.....	114
AFET LOJİSTİĞİNDE MOBİL SAĞLIK BİRİMLERİNİN STRATEJİK KONUMLANDIRILMASI: ÇEVİK TEDARİK ZİNCİRİ YAKLAŞIMIYLA BİR MODEL ÖNERİSİ.....	115
AFET YÖNETİMİNDE İLETİŞİM VE SOSYAL MEDYA: GÜNCEL YAKLAŞIMLAR VE ETİK BOYUTLAR	115
TARAMA SÖZLÜĞÜ VERİLERİNE GÖRE TÜRKÇEDE SIZICILAŞMA: SÖZ VARLIĞI TEMELLİ BİR İNCELEME	116
BUCAK İLÇESİ VE KÖYLERİNDE TESPİT EDİLEN DÜZ DOKUMALAR.....	117
BUCAK İLÇESİ VE KÖYLERİNDE TESPİT EDİLEN DÖŞEMEALTI HALILARI.....	119
BUCAK İLÇESİNİN İKLİM ÖZELLİKLERİ	120
DENİZ KİRLİLİĞİNİN BİYOLOJİK GÖSTERGELER (BİYOİNDİKATOR) ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	121
Dijital Oyun Çağında Ebeveyn Olmak: Rehberlik Stratejileri ve Çocukların Bağımlılık Eğilimleri..	122
DİJİTAL OYUNLARIN OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ SOSYALLEŞME SÜRECİNE ETKİSİ.....	123
DOĞA TEMELLİ OYUN ETKİNLİKLERİNİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARININ GÜNLÜK HAYATINA ETKİLERİ	124
EBE LİDERLİĞİNDE SÜREKLİ BAKIMIN TOPLUM SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ	125
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI.....	126
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE TUVALET EĞİTİMİNİN ÇOCUK GELİŞİMİNE ETKİSİ	127
MASAL KİTAPLARININ TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ.....	128
MOTİFİN YOLCULUĞU: ANTİK KENT BULUNTULARINDAN KUMAŞ DOKUMA YÜZEYİNE HOROZ FİGÜRÜ.....	129
OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARINDA BESLENME ALIŞKANLIKLARI: DAVRANIŞSAL YÖNELİMLER VE MEDYA MANİPÜLASYONU.....	130
OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DRAMA ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRENME SÜRECİNE ETKİSİ	131
OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DUYGUSAL ZEKÂNIN GELİŞTİRİLMESİNDE ÖĞRETMENİN ROLÜ. 132	
OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE OYUNCAK TERCİHLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET KALIPLARI: AİLE VE ÇEVRE FAKTÖRÜNÜN İNCELENMESİ	133
ORHON YAZITLARI'NDA OLUMSUZ NEZAKET STRATEJİLERİ ÜZERİNE BİR ÇÖZÜMLEME.....	134
ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA ENTEGRASYONU: FIRSATLAR VE ZORLUKLAR.....	135
SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMDE AİLENİN ROLÜ.....	136
SOSYAL MEDYANIN ÖĞRENME ÜZERİNE ETKİSİ: KAVRAMSAL BİR DEĞERLENDİRME.....	137
TÜRKİYE'DE ENERJİ YOKSULLUĞUNUN EKONOMİK BELİRLEYİCİLERİ: MAKİNE ÖĞRENMESİ TABANLI BİR TAHMİN MODELİ	138
ULTRA-ORTODOKSLARIN HAYATINDA EVLİLİK, TOPLULUK VE İLİŞKİLER: SHTİSEL DİZİSİNİN SOSYOLOJİK BİR OKUMASI.....	139
BENTİK ORGANİZMALARDA ELDE EDİLEN BİYOAKTİF BİLEŞİKLERİN İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ POTANSİYELİ: SİSTEMATİK DERLEME VE BİBLİYOMETRİK ANALİZ.....	140
TÜRKİYE İÇİN HAZIRLIKSIZ AFET: YANARDAĞ PATLAMALARI	141
GÜNCEL SANATTA İNSAN-DIŞI VARLIKLARIN TEMSİLİ: HAFIZA, KAYIP VE EKOLOJİK DUYARLILIK.....	142

GEÇ MODERN TOPLUMDA GENÇLİĞİN YALNIZLIK DENEYİMİ VE ANLAM ARAYIŞI: KOSMOS FİLMİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR İNCELEME

Öğr. Gör. Dr. Ülkü Hayriye İNCİ

Karabük Üniversitesi Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar MYO

ORCID ID: 0000-0002-2294-5852

ulkuinci@karabuk.edu.tr

Bu çalışma, Reha Erdem'in *Kosmos* (2009) filmini merkeze alarak geç modern toplumda gençliğin yalnızlık deneyimi ve anlam arayışını sosyolojik bir perspektiften incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın kuramsal çerçevesini Anthony Giddens'in geç modernlik yaklaşımı oluşturmaktadır. Giddens'a göre geç modern toplumda birey, benliğini sürekli ve düşünümsel biçimde yeniden inşa etmek zorunda kalmakta; bu durum ontolojik güven duygusunun zayıflamasına ve kimliğin istikrarsızlaşmasına yol açmaktadır. Zygmunt Bauman'ın akışkan modernite yaklaşımı ise çalışmada, toplumsal bağların kırılma ve yeniden oluşması, mekânsal ve ilişkisel geçicilik ile aidiyet duygusunun askıya alınmasını açıklayan tamamlayıcı bir kuramsal zemin olarak kullanılmaktadır.

Bu bağlamda *Kosmos* filmi, genç bir karakterin toplumla, mekânla ve kendisiyle kurduğu sorunlu ilişki üzerinden yalnızlık ve anlam arayışını görünür kılan özgün bir sinemasal anlatı sunmaktadır. Filmde karakterin istikrarlı bir kimlik anlatısı kuramaması, kalıcı toplumsal ilişkiler geliştirememesi ve geçici mekânlarda dolaşması, geç modern gençliğin belirsizlik, yönsüzlük ve süreksizlik deneyimini yansıtmaktadır. Yalnızlık, filmde yalnızca bireysel bir duygu hâli olarak değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin zayıflaması, bağlanma biçimlerinin kırılma ve yeniden oluşması ve aidiyetin askıya alınması bağlamında ele alınmaktadır.

Araştırma, nitel tematik içerik analizi yöntemine dayanmaktadır. Filmde yer alan diyaloglar, anlatı yapısı, karakter etkileşimleri ile mekân ve hareketlilik unsurları MAXQDA nitel veri analiz programı aracılığıyla çözümlenmiştir. Analiz, yalnızlaşma ve ilişkisel kırılma, aidiyetin askıya alınması, mekân ve hareketlilik, benliğin düşünümsel inşası ve ontolojik güvensizlik ile anlam arayışı ve yönsüzlük temaları etrafında bütüncül bir çerçevede yapılandırılmıştır. Bu temalar, geç modern toplum koşullarında gençliğin kimlik, süreklilik ve yön duygusunun nasıl zayıfladığını ortaya koyacak biçimde kuramsal çerçeve doğrultusunda yorumlanmıştır.

Çalışmanın bulguları, gençliğin yalnızlık deneyiminin bireysel bir kopuştan ziyade geç modern toplumun yapısal belirsizlikleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. *Kosmos* filmi, kimliğin askıda kaldığı, ontolojik güvenin zayıfladığı ve aidiyetin süreklilik kazanamadığı bir toplumsal bağlamı sinemasal düzlemde temsil etmektedir. Bu yönüyle çalışma, gençlik sosyolojisi ve sinema sosyolojisi literatürüne eleştirel, bütüncül ve kuramsal açıdan tutarlı bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Yalnızlık, Anlam Arayışı, Geç Modernlik, Aidiyet, Mekânsal Geçicilik, Sinema Sosyolojisi

ANTALYA İLİNDE YAPILMIŞ FLORİSTİK ÇALIŞMALAR

MSc. Mustafa Kemal KODAL^{1,2*}, Prof. Dr. Neslihan ERDOĞAN BALPINAR³

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Ana Bilim Dalı, 15100, Burdur, Türkiye

²Tunç Özel Öğretim Kursu, 07100, Antalya, Türkiye
<https://orcid.org/0009-0006-6691-400X>

³Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, 15100, Burdur, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-4469-8629>

*Sorumlu yazar e-mail: mustafakemalkodal@gmail.com

Bu araştırma Antalya ilinde yapılmış olan floristik çalışmaların derlenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Farklı veri tabanları üzerinden yapılan taramalar sonucu toplamda 37 bilimsel araştırmaya ulaşılmış olup bunların 22 adedi lisansüstü tez, 15 adedi ise araştırma makalesidir. Bu araştırmaların değerlendirilmesi sonucunda en yüksek takson içeren çalışma “Akdağ ve Cebireis (Alanya-Antalya) Florası” (1086 takson) başlıklı, en düşük takson sayısı içeren çalışma ise “Alanya Kalesi Duvarlarının Vasküler Bitki Çeşitliliği ve Ekolojik Etkileri” (94 takson) başlıklı çalışma olarak tespit edilmiştir. En yüksek endemik takson içeren çalışma “Antalya Beydağları’nın (Tahtalı, Teke, Çalbalı, Pozan, Uzunkarış, Özdemir ve Kartal Dağları) Yüksek Dağ Vegetasyonunun Bitki Sosyoloji Yönünden Araştırılması” (232 takson) başlıklı, en düşük endemik takson içeren çalışma ise “Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Aksu Yerleşkesinin Damarlı Bitkileri” (1 takson) başlıklı çalışma olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antalya, Flora, Endemik Takson

YAPAY ZEKA TEMELLİ DİYABET HASTALIĞININ YÖNETİMİ VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI

Yüksek Lisans Öğrencisi, Elif Sena AKIN¹/ Doç. Dr. Hatice CEYLAN²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Burdur/Türkiye, elifakings@gmail.com , ORCID:0009-0006-9700-3743

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Bucak/Burdur, hceylan@mehmetakif.edu.tr, ORCID:0000-0001-6423-6010

Global olarak diyabet hastalığının prevalansı artış göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre 2030 yılına kadar olan süreçte diyabet hastası sayısını 366 milyona çıkması bekleniyor. Uluslararası Diyabet Federasyonu(IDF) bu oranı 552 milyon olarak tahmin etmektedir. Diyabet kronik, bulaşıcı olmayan, yönetilmesi zor metabolik bir rahatsızlıktır. Hastalıkta en sık görülen 2 tür ise tip 1 ve tip 2 diyabettir. Yapay zeka (makine öğrenmesi) büyük verileri işleyerek insan beynindeki bağlantıları taklit eder ve bu girdileri öğrenerek kişiye özel uygulamaya çalışır. Yapay zeka teknolojisi aracılığı ile kompleks bir rahatsızlık olan diyabet hastalığı etkili bir şekilde yönetilebilir. Bu çalışmada hemşirelik bakımının yapay zeka araçları ile yönetilebilen diyabet hastalığına göre nasıl entegre edilebileceği ele alınmıştır. Literatüre bakıldığında hemşirelik bakımında yardımcı olabilecek potansiyele sahip olan yapay zeka araçları, diyabet hastalığı yönetiminde uygun bir şekilde kullanıldığında hemşirelere doğru veri sağlayabilir, hastaneye yatışları tahmin edebilir ve karışık olan diyabet yönetimini kolaylaştırabilir. Sonuç olarak yapay zeka uygulamaları diyabet gibi kronik hastalıkların yönetiminde hemşirelik bakımının kalitesini artırmasında, hastalık yönetim stratejilerinin doğru belirlenmesinde ve diyabetten kaynaklı komplikasyonlarının oranını düşürmekte faydalıdır. Gelecekte yapay zekanın hemşirelik bakımına entegrasyonu komplikasyonları azaltmada büyük önem taşıyacaktır.

Anahtar Kelimeler: Diyabet hastaları, Tip 1 diyabet, Tip 2 diyabet, Yapay zeka, Hemşirelik.

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE BİRLİKTE OYUNCAK YAPIMI YOLUYLA BABA-ÇOCUK ETKİLEŞİMİ VE KÜLTÜREL MİRAS AKTARIMI

Dr. Öğr. Üyesi İsa ÖZKAN¹, Seda ÖZDEMİR², Gülşen BUKETÇİ²

<https://orcid.org/0000-0003-0926-032X>, isaozkan@karabuk.edu.tr

<https://orcid.org/0009-0005-8492-5653>

<https://orcid.org/0009-0000-8829-2324>

¹ Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Karabük, Türkiye

² Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Karabük, Türkiye

Okul öncesi dönemde oyun ve oyuncak, çocukların kendilerini ifade etmeleri ve sosyal becerilerini geliştirmeleri açısından kritik bir öneme sahiptir. Oyuncaklar, yalnızca eğlence ve öğrenme araçları değil; aynı zamanda üretildikleri dönemin sosyal ve kültürel yapısını yansıtan ve nesiller arası kültürel mirasın aktarımında köprü işlevi gören unsurlardır. Erken çocukluk döneminde aktif bir şekilde çocuklarının yaşamında yer alan babalar; özgüven, cesaret, sorumluluk alma ve akademik başarı gibi pek çok gelişim alanına katkı sağlamaktadır. Ancak uzun çalışma saatleri, dijital teknolojilerin aile içi iletişimi ikame etmesi ve bilgi eksikliği gibi nedenlerle baba-çocuk etkileşimi giderek azalmaktadır. Bu çalışmanın amacı, birlikte oyuncak yapımı yoluyla baba-çocuk etkileşimine katkı sağlamak, baba-çocuk birlikte etkinliklerine yönelik uygulamalı bir model sunmak ve nesiller arası kültürel miras aktarımına destek olmaktır. Nitel araştırma yönteminin benimsendiği çalışma, 5-6 yaş grubu çocuklar ve babaları olmak üzere toplam 18 katılımcı (9 baba-çocuk çifti) ile yürütülmüştür. Babaların çocukken oynadıkları oyuncakları çocuklarıyla birlikte etkileşimli biçimde yapmaları ve göster-anlat yöntemiyle sınıfta tanıtılmaları istenmektedir. Veriler, açık uçlu sorulardan oluşan anket formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla çalışma öncesi ve sonrasında toplanmıştır. Bulgulara göre tüm babaların çocuklukta oyuncak yaptığı, çoğunluğunun bu çalışmada yer almaktan mutlu olduğu, çalışmanın kültürel miras aktarımı açısından anlamlı bulunduğu ve baba-çocuk iletişimine olumlu katkı sağladığı belirlenmiştir. Tüm çocukların babalarıyla oyuncak yapmak istediği, bu süreçten mutlu oldukları ve eğlendikleri tespit edilmiştir. Sonuç olarak birlikte oyuncak yapımına dayalı baba-çocuk etkinliği hem ilişkiyi güçlendirmiş hem de kültürel mirasın kuşaklar arasında aktarımına katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Baba-Çocuk Etkileşimi, Oyun, Oyuncak, Okul Öncesi Dönem, Kültürel Miras Aktarımı

Enzyme-Linked Immunosorbent Assay (ELISA) Yöntemi ve Kullanım Alanları*

Özge Sevinç KORKMAZ AKAR¹, Prof. Dr. Yakup YILDIRIM²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Viroloji ABD, Burdur-Türkiye, ORCID ID: 0000-0001-8854-0420, ozgesevinckorkmazakar@gmail.com

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Viroloji ABD, Burdur-Türkiye, ORCID ID: 0000-0003-4299-4712, yyildirim@mehmetakif.edu.tr

*Bu makale ilk isim yazarın aynı isimli doktora seminerinden özetlenmiştir

Enzyme-Linked Immunosorbent Assay (ELISA) yöntemi, tanı ve tespit gibi süreçlerde yaygın olarak kullanılan bir analitik tekniktir. Bu yöntem, antijen antikor etkileşimlerine dayanarak spesifik moleküllerin tespitini ve ölçümünü sağlar. ELISA'nın çalışma prensibi, mikrotitre plakalarının antijen ya da spesifik antikor ile kaplanması, ardından antijenlerin ve sekonder antikorların eklenmesi ve antijen antikor kompleksinin tespit edilmesi üzerine kuruludur. Bu kompleksin tespiti, enzimatik bir reaksiyon kullanılarak gerçekleştirilir. ELISA yöntemi tıp, farmakoloji, tarım, gıda güvenliği ve çevre sağlığı gibi birçok alanda geniş bir kullanım alanına sahiptir. Tanısal testlerde, enfeksiyon hastalıklarının teşhisinde ve takibinde, tümör belirteçlerinin ölçülmesinde ve otoimmün hastalıkların tanısında yaygın olarak kullanılır. Aynı zamanda farmasötik endüstride ilaç etkinliği ve farmakokinetik özelliklerin değerlendirilmesinde, gıda endüstrisinde alerjen tespiti ve kalite kontrolünde, çevresel analizlerde pestisit ve kirleticilerin tespitinde önemli bir rol oynar. Enzyme Linked Immunosorbent Assay (ELISA) yönteminin avantajları arasında yüksek duyarlılık, özgüllük ve hassasiyet bulunur. Ayrıca, çoklu analizleri aynı anda ölçme kapasitesi sayesinde paralel analizler yapılmasına olanak tanır. Otomatikleştirilebilir olması, çok sayıda numunenin işlenmesini kolaylaştırır ve sonuçların hızlı bir şekilde elde edilmesini sağlar. Sonuç olarak, ELISA yöntemi, çeşitli alanlarda güvenilir bir analiz tekniği olarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Yüksek duyarlılık, özgüllük ve kolay uygulanabilirlik özellikleri sayesinde tanı, araştırma ve endüstriyel uygulamalarda değerli bir araç olarak kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler; Antikor, Antijen, ELISA

Sığırlarda Influenza D Virus: Epidemiyolojisi, Patogenezi ve Bovine Respiratory Disease Complex İçindeki Gelişen Rolü

Dr. Öğr. Üyesi Ali KÜÇÜK¹, Prof. Dr. Yakup YILDIRIM²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Viroloji ABD, Burdur-Türkiye, alikucuk@mehmetakif.edu.tr

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Viroloji ABD, Burdur-Türkiye, yyildirim@mehmetakif.edu.tr

Influenza D virus (IDV), Orthomyxoviridae familyasında yer alan ve başlıca sığırları enfekte eden, ancak domuzlar, küçük ruminantlar, atlar ve diğer bazı hayvan türlerinde de serolojik ya da moleküler olarak varlığı gösterilmiş, görece yeni tanımlanmış bir solunum sistemi enfeksiyonu etkenidir. İlk kez domuzlarda tanımlanmış olmasına rağmen, güncel veriler sığırların virusun temel rezervuarı olduğunu ve enfeksiyonun özellikle sığır solunum sistemi hastalıkları içinde önem kazandığını ortaya koymaktadır. IDV'nin genomu yedi segmentli negatif polariteli RNA'dan oluşur ve virus, influenza C virusuna benzer biçimde hemagglutinin-esterase-fusion (HEF) yüzey glikoproteini taşır. Bu özellik, virusun konak hücreye bağlanması, hücre içine girişi ve farklı konak türlerine adaptasyonunda önemli rol oynamaktadır. Deneysel ve saha verileri, IDV'nin üst solunum yollarında etkin biçimde replike olabildiğini, bazı olgularda alt solunum yollarına ilerleyerek hafif-orta şiddette pnömonik değişikliklere yol açabildiğini göstermektedir. Klinik semptom olarak kuru öksürük, seröz ya da mukoid burun akıntısı, oküler akıntı, taşipne, depresyon ve anormal akciğer sesleri raporlanmıştır. Ayrıca IDV'nin tek başına hafif seyirli enfeksiyonlara neden olabilmesine rağmen, özellikle bakteriyel etkenlerle birlikte bulunduğu (BRDC) tablosunun şiddetlenmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Virusun tanısında hasta hayvandan alınması en uygun numuneler nazal/nazofarengeal swablar olup, konvansiyonel RT-PCR ve RT-qPCR en yaygın kullanılan yöntemlerdir. Serolojik incelemelerde ise HI ve ELISA testlerinden yararlanılmaktadır. Günümüzde IDV'ye karşı ticari olarak kullanılabilen spesifik bir aşı ya da tedavi seçeneği bulunmamaktadır. Bu nedenle sürü biyogüvenliğinin güçlendirilmesi, sürüye yeni katılan hayvanların karantinaya alınması, koenfeksiyonların önlenmesi ve IDV'nin BRDC içindeki gerçek etkisinin daha iyi ortaya koyulması büyük önem taşımaktadır. Sonuç olarak IDV, sığırlarda solunum sistemi sağlığı açısından giderek daha fazla dikkat çeken, epidemiyolojik yayılımı ve çoklu konak potansiyeli nedeniyle yakından izlenmesi gereken yeni nesil veteriner viroloji etkenlerinden biridir.

Anahtar Kelimeler; Influenza D virus, Sığır, Bovine Respiratory Disease Complex (BRDC)

ANNELEK VE KIZLARININ MENSTRUAL DENEYİMLERİYLE DEPRESYON ANKSİYETE VE STRES DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Endam ÇETİNKAYA AK¹, Öğrenci Ebe Merve GÖNÜL², Öğrenci Ebe Ayşe MANAV³, Öğrenci Ebe Sedanur DURSUN⁴

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak School of Health, Department of Midwifery ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2667-2633>, ecetinkaya@mehmetakif.edu.tr

²Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak School of Health, Department of Midwifery ORCID ID: 0009-0004-6807-5268- 2212804017@ogr.mehmetakif.edu.tr

³Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak School of Health, Department of Midwifery, 2212804013@ogr.mehmetakif.edu.tr - ORCID ID: 0009-0003-0102-248X

⁴Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak School of Health, Department of Midwifery ORCID ID: 0009-0000-6697-0040 - 2212804026@ogr.mehmetakif.edu.tr

Amaç: Bu çalışma, anneler ve kızlarının menstrual deneyimleri ile depresyon, anksiyete ve stres düzeylerini belirlemek, gruplar arasında karşılaştırmak ve bu değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla planlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin ruh sağlığı düzeylerini yordayan faktörler arasında menstrual deneyimler ve annelere ait psikolojik göstergelerin rolü değerlendirilmiştir.

Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı tipte yürütülen araştırma, 15 Mayıs–15 Haziran 2025 tarihleri arasında bir üniversitede öğrenim gören 222 kız öğrenci ve anneleri ile gerçekleştirilmiştir. Örneklemeye yöntemine gidilmeyip evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Veriler yüz yüze görüşme yöntemiyle; araştırmacılar tarafından geliştirilen Bireysel Tanı Formu, Menstrual Deneyimler Ölçeği (MPNS) ve Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği (DASS-21) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, eşleştirilmiş örneklem t-testi, Pearson korelasyon analizi ve çok değişkenli doğrusal regresyon analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin MPNS toplam puanı (2.26 ± 0.40), annelerin puanından (2.12 ± 0.50) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($t=5.53$, $p<0.001$). Öğrencilerin depresyon (14.50 ± 8.33) ve stres (15.79 ± 8.11) puanlarının annelere göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.001$), anksiyete puanları arasında ise fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Korelasyon analizinde öğrencilerin MPNS puanı ile depresyon ($r=-0.376$), anksiyete ($r=-0.322$) ve stres ($r=-0.312$) arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur ($p<0.001$). Regresyon analizlerinde öğrencilerin depresyon ($\beta=0.510$), anksiyete ($\beta=0.589$) ve stres ($\beta=0.596$) düzeylerinin en güçlü yordayıcısının annelerin ilgili psikolojik durumları olduğu belirlenmiştir. Modellerin açıklayıcılık düzeyleri %38.9 ile %42.7 arasında değişmektedir.

Sonuç: Çalışma bulguları, öğrencilerin menstrual deneyimlerinin annelerine kıyasla daha olumlu olduğunu, ancak depresyon ve stres düzeylerinin daha yüksek seyrettiğini göstermektedir. Menstrual deneyimlerin iyileşmesi psikolojik iyilik hali ile ilişkili olmakla

birlikte, öğrencilerin ruh sağlığı üzerinde en belirleyici faktörün annelerin ruh sağlığı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, kadın sağlığı çalışmalarında kuşaklar arası etkileşimlerin ve aile temelli yaklaşımların önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Menstrual Deneyim, Depresyon, Anksiyete, Stres, Anne-Kız

Not: Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir.

KBRN Tehditleri Bağlamında Nükleer Riskler, Etkiler, Korunma Yöntemleri ve Yönetişim Yaklaşımları

Arş. Gör. Yağmur AYDIN ARIKAN

*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Burdur, Türkiye,
0000-0002-7290-2818
yaydin@mehmetakif.edu.tr*

KBRN, “Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer” ifadelerinin baş harflerinden oluşan bir kavramdır. İnsan sağlığı, çevre, altyapı, ekonomi ve toplumsal düzen üzerinde ciddi zararlar oluşturabilecek tehlikeli maddeleri ve ajanları kapsayan olayları ifade etmek için kullanılmaktadır. KBRN tehditleri; endüstriyel kazalar, doğal süreçler, teknolojik hatalar, savaş, terör saldırıları, sabotaj ve kasıtlı yayılım gibi farklı nedenlerle ortaya çıkabilmektedir. Bu tehditler, geniş kitleleri etkileyebilmesi, çoğu zaman özel uzmanlık gerektirmesi ve müdahale süreçlerinde çok kurumlu koordinasyonu zorunlu kılması nedeniyle afet ve acil durum yönetimi açısından özel önem taşımaktadır.

Bu çalışma, kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer tehditler çerçevesinde özellikle nükleer riskleri, korunma yöntemlerini ve yönetim boyutunu çok yönlü biçimde ele almaktadır. Çalışmada öncelikle nükleer silahların yapısı, kullanım biçimleri ve etkileri açıklanmaktadır. Nükleer olayların insan sağlığı, çevre, ekonomi ve toplumsal yaşam üzerindeki kısa ve uzun vadeli sonuçları değerlendirilmektedir. Bu kapsamda radyasyon maruziyetinin akut etkilerinden genetik bozukluklara, kanser artışından çevresel kirlenmeye kadar uzanan etkiler bütüncül bir bakış açısıyla tartışılmaktadır. Ayrıca nükleer tehditlere karşı korunma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme süreçleri incelenmekte olup bireysel korunma önlemleri ile kurumsal afet yönetimi mekanizmaları arasındaki ilişki vurgulanmaktadır. Nitekim Bhopal kimyasal kazası, Çernobil ve Fukushima nükleer kazaları, Tokyo metro sarin saldırısı, şarbon mektupları, COVID-19 pandemisi, İzmit TŰPRAŞ yangını ve İskenderun Limanı yangını gibi olaylar, KBRN tehditlerinin küresel ve ulusal düzeyde çok boyutlu sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmanın bir diğer boyutunu Türkiye’deki KBRN yönetim sistemi ile Avrupa Birliği’nin KBRN politikalarının karşılaştırılması oluşturmaktadır. Bu çerçevede Türkiye’de KBRN alanındaki kurumsal yapılanma, görev dağılımı ve merkezi koordinasyon yaklaşımı açıklanırken Avrupa Birliği’nde çok düzeyli yönetim, ortak stoklama, sivil koruma mekanizmaları, tıbbi karşı önlem sistemleri ve sınır aşan iş birliği yapıları değerlendirilmektedir. Yapılan literatür çalışması sonucunda Türkiye’nin AFAD-TAMP

eksenli merkezi yapısı ile Avrupa Birliği'nin rescEU, HERA ve ortak risk azaltım kapasitesine dayalı yaklaşımları arasında benzerlikler ve farklılıklar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma nükleer tehditleri askeri veya teknik bir mesele olarak görmek yerine afet yönetimi, halk sağlığı, çevresel güvenlik, kurumsal koordinasyon ve uluslararası politika boyutlarıyla birlikte ele alan kapsamlı bir KBRN değerlendirmesi sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: KBRN, nükleer riskler, korunma, afet yönetimi, politika

STANDARD KARYOLOGICAL ANALYSIS OF *CHONDROSTOMA COLCHICUM* (CYPRINIFORMES: LEUCISCIDAE) IN TÜRKİYE

Esra TOKTAŞ¹, [Atilla ARSLAN²](#)

Graduate School of Natural Applied Sciences, Selçuk University, Konya, Türkiye

ORCID ID <https://orcid.org/0009-0005-7102-2367>

esratoktas248@gmail.com

Department of Biology, Faculty of Science, Selçuk University, Konya, Türkiye

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-4766-4969>

aarslan@selcuk.edu.tr

While molecular studies conducted in Türkiye have reported the presence of 13 *Chondrostoma* species, recent taxonomic revisions have reduced this number to 12. Species of the genus *Chondrostoma* are widely distributed in lake, reservoir, and river ecosystems. Although the endemic species *C. angorensis* was previously reported from the Sakarya River, recent studies have demonstrated that these populations actually belong to *C. colchicum*. *Chondrostoma colchicum* is known to occur along the southeastern coast of the Black Sea, from south of Novorossiysk to the Çoruh River, as well as in inland waters of northeastern Anatolia. However, following the synonymization of *C. angorensis*, the distribution range of *C. colchicum* has been extended to include the Sakarya River. Cytogenetic studies provide important insights into chromosomal characteristics and enable the identification of both intra- and interspecific chromosomal variations. Although karyological features of some species of this genus have been reported in Türkiye, no such study has been conducted on *C. colchicum* to date. Therefore, this study represents the first investigation of the karyotype of *C. colchicum* using conventional Giemsa staining. Fish specimens were collected from the Sakarya River (Eskişehir) using an electroshocker. Chromosome preparations were obtained from kidney tissue 40–50 minutes after colchicine injection. The tissues were fragmented into small pieces and treated in 0.075 M KCl for 20 minutes, followed by fixation in a 3:1 methanol:acetic acid solution. The fixation process was repeated three times at 4°C, with centrifugation at 1200 rpm for 10 minutes at each step. Cell suspensions were dropped onto slides, air-dried, and stained with 5% Giemsa for 10 minutes. The diploid chromosome number of *C. colchicum* was determined as $2n = 50$, consistent with the conservative leuciscine karyotype model. The karyotype consisted of 12 metacentric, 24 submetacentric, 8 subtelocentric, and 6 acrocentric chromosomes. These findings are consistent with the karyotypes reported for *C. beysehirensis* and *Turcichondrostoma fahirae* in Türkiye, but show notable differences from other *Chondrostoma* species distributed across Eurasia.

Anahtar Kelimeler: Karyotype, Nase, *Chondrostoma colchicum*, Türkiye

SAĞLIKTA LİDERLİK: GÜNCEL YAKLAŞIMLAR, İNSAN KAYNAKLARI PERSPEKTİFİ VE GELECEK VİZYONU

Hacer Orun Kavak

horunkavak@mehmetakif.edu.tr ORCID: 0000-0003-3298-0827

Günümüzde liderlik, yalnızca belirlenen hedeflere ulaşma süreci olarak değil, aynı zamanda değer üretme ve örgütsel kültürü şekillendirme işleviyle ele alınmaktadır. Özellikle sağlık hizmetleri, yalnızca teknik bilgi ve klinik becerilerle sürdürülebilecek bir alan olmayıp, etkili liderliğin belirleyici olduğu karmaşık bir yapıya sahiptir. Belirsizlik, yoğun iş yükü, zaman baskısı ve yüksek sorumluluk gerektiren sağlık sistemlerinde liderlik, çoğu zaman görünmeyen ancak etkisi tüm süreçlerde hissedilen kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Sağlık profesyonelleri tarafından sergilenen etkili liderlik, modern sağlık yönetiminin temel öğelerinden biridir. Artan sağlık hizmeti talebi, sınırlı kaynakların etkin kullanımı ve bakım kalitesinin artırılmasına yönelik beklentiler, liderliğin önemini daha da güçlendirmektedir. Bu bağlamda liderlik; ekip koordinasyonunun sağlanması, çalışan motivasyonunun artırılması ve hasta bakım sonuçlarının iyileştirilmesi açısından önemli bir rol üstlenmektedir. Dolayısıyla liderlik, yalnızca yönetsel bir işlev değil, aynı zamanda karmaşık sağlık sistemlerinde dengeyi sağlayan stratejik bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

Literatürde liderlik kuramları genel olarak kişisel özellikler yaklaşımı, davranışsal yaklaşımlar, durumsal yaklaşımlar ve çağdaş yaklaşımlar olmak üzere dört ana başlık altında incelenmektedir. Bu kuramsal çerçeve, sağlık alanında liderliğin çok boyutlu yapısını anlamada önemli bir temel sunmaktadır.

Bu çalışma, liderlik kavramının tarihsel gelişimini temel alarak liderlik yaklaşımlarını ve sağlıkta liderlik yaklaşımını literatür incelemesi yöntemiyle ele almayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda liderliğin gelişim süreci, temel kavramları ve sağlık alanındaki yansımaları incelenmiş; elde edilen bulgular doğrultusunda sağlıkta liderliğe kavramsal bir bakış açısı ile ele alınarak gelecekte yapılacak çalışmalara yön verebilecek değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Liderlik Yaklaşımları, Sağlıkta Liderlik, İnsan Kaynakları Yönetimi, Liderlikte Güncel Yaklaşımlar

Akademik Duyumsanan Dili: Otoetnografik Bir Bildiri Deneyiminin Düşünümsel Analizi

Öğretim Görevlisi Dr. Serap DUMAN İNCE

Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema ve Televizyon

<https://orcid.org/0009-0001-8423-2225>

serapdumanince@akdeniz.edu.tr

Bu düşünümsel çalışma, 8. Uluslararası Sinema ve Felsefe Sempozyumu'nda sunulan “*Hissedilen Görüntü: Otoetnografik Deneyisel Belgesel FKA: Stop’un Haptik Estetiğinde İzleyiciyle Kurulan Tanıklık Alanı*” başlıklı bildirinin kamera arkasına, başka bir deyişle sempozyum öncesi, sunum anı ve sonrasındaki ilişkisel sürece odaklanmaktadır. Araştırmacının yönetmenliğini üstlendiği *FKA:Stop*, tüp bebek sürecinin bedensel ve ruhsal sarsıntıları doğrusal bir olay örgüsü yerine haptik (dokunsal) bir estetik aracılığıyla perdeye taşıyarak nesnel ve mesafeli bilimsel anlatının sınırlarını zorlamayı amaçlamıştır. Bu çalışma ise söz konusu bildirinin yöntemsel uzantısı olarak, ilk bildiride yer verilemeyen ancak onunla doğrudan ilişkili olan başka bir deneyim alanına, sürecine yönelmektedir. Sunum öncesinde hazırlanan e-posta taslaklarındaki resmiyet odaklı dil çekincelerinden telefon görüşmelerindeki insani temasa ve sese, sempozyum oturumunda zamanın daralması hissiyle beliren yarım kalmışlıktan CerModern fuayesinde kurulan gayriresmi dayanışma alanına kadar uzanan tüm süreç bu çerçevede ele alınmaktadır.

Norman K. Denzin’in yorumlayıcı etnografi ve düşünümsellik yaklaşımlarını merkeze alan çalışma, Ruth Behar’ın *kırılgan gözlemci* kavramı üzerinden akademik iletişim protokolleri ile öznel kırılabilirlik arasındaki gerilimi tartışmaya açmaktadır. Bildiri deneyiminin, sanatsal bir travma anlatısının akademik bir mekanda nasıl performatif bir sağaltım alanına dönüşebildiğini göstermesi; Carolyn Ellis ile Arthur Bochner’ın *hissettirme*, Victor Turner’ın *eşiklik* ve Sara Ahmed’in duyguların dolaşımına ilişkin kavramsallaştırmalarıyla birlikte düşünülmektedir. Sonuç olarak bu çalışma, bildiriyi metinsel bir çıktı olmskls birlikte, onu çevreleyen endişeli yazışmaları, salonda yarım kalan kuramsal boşluğu ve fuayede sessizce kurulan desteği, kısacası birlikte oluşturulan ortak alanı bilginin ve sağaltımın üretildiği asli zemin olarak konumlandırmaktadır. Bu bakışla akademik pratik, zihinsel sınırları aşarak bedeni, duyuları ve kişisel deneyimi merkeze alan yorumlayıcı etnografik bir karşılaşma alanı olarak yeniden anlam kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Düşünümsellik, Otoetnografi, Akademik Duyumsama

MODERN ÇATIŞMALARIN SESSİZ TANIĞI: EKOSİSTEMLER

¹Prof. Dr. Arzu Morkoyunlu, ²Öğr. Gör. Dr. Şebnem Erkebay, ³Doç. Dr. Gönül Konakay,

⁴Dr. Öğretim Üyesi Cem Erkebay,

Kocaeli Üniversitesi, Hereke Asım Kocabıyık MYO, Körfez/Kocaeli, 0000-0002-3678-4930

Kocaeli Üniversitesi, Karamürsel Denizcilik MYO, Karamürsel Kocaeli, 0000-0002-6467-7198

Kocaeli Üniversitesi, Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO, Körfez, Kocaeli, 0000-0002-4113-8992

Kocaeli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Kocaeli, 0000-0001-9100-3626

arzu.yuce@kocaeli.edu.tr

Tüm canlıların yaşam kaynağını oluşturan çevresel ekosistemler, sürdürülebilir yaşam için oldukça önemlidir. Su kalitesi, toprak kalitesi ve hava kalitesi doğal ekosistemlerin temelini oluşturmaktadır. Beşeri faaliyetlerle birlikte, değişen dünya yapısı, çatışmalar ve özellikle farklı coğrafyalarda yaşanan savaşların yol açtığı olumsuz sonuçlar ekosistemleri olumsuz yönde etkilemektedir. Savaş ortamında, su, toprak ve hava kalitesi fiziksel, kimyasal olarak etkilenmekte ve bunun sonucunda biyolojik yapıya zarar verilmektedir. Özellikle, kimyasal atıklar, petrol sızıntıları ve patlayıcı kalıntıları su kaynaklarına karışarak canlı yaşamını tehdit etmekte, balıklar ve diğer su canlıları zarar görmekte ve biyolojik denge bozulmaktadır. Bununla birlikte, temiz suya erişim zorlaşmakta, hem doğa hem insan sağlığı olumsuz etkilenmektedir. Hava, su ve toprak kalitesinin bozulması, o bölgedeki bitki örtüsünün yok olmasına, hayvan türlerinin yaşam alanlarını kaybedilmesine, nadir ve hassas türlerin yok olmasına neden olmaktadır. Modern çatışmaların etkisi, uzun vadeli çevresel hasarlardır. Bu örneklerden biri olan, Vietman savaşında kullanılan agent orange gibi kimyasal maddeler, geniş orman alanlarının yok olmasına neden olmuştur. Bu kimyasallar, bitki örtüsünü kurutarak tarım alanlarını verimsiz hale getirmiş ve milyonlarca hektar ormanı tahrip etmiştir. Bununla birlikte, savaş sonrası yeniden yapılanma süreçleri sırasında çevre genellikle ikinci planda kalmakta ve bu durum ekosistemlerin kendini yenilemesini zorlaştırmaktadır. Sonuç olarak, ekosistemler modern çatışmaların görünmeyen mağdurlarıdır. Bu nedenle savaşların çevresel etkilerinin azaltılması, uluslararası iş birliği ve sürdürülebilir politikalarla desteklenmelidir. Doğanın korunması, yalnızca çevresel değil, aynı zamanda insani bir sorumluluktur.

Anahtar Kelimeler: Abiyotik çevre, Biyotik çevre, Ekosistem, Savaş

SU ÜRÜNLERİ İŞLEME ALANINDA YENİ NESİL GIDA GÜVENLİĞİ: YAPAY ZEKÂ TABANLI İZLENEBİLİRLİK SİSTEMLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Gökür SÜRENGİL

<https://orcid.org/0000-0002-4560-7856> Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Bölümü, Isparta, Türkiye, goknursurengil@isparta.edu.tr

Su ürünleri, yüksek protein içeriği ve zengin besin profiliyle küresel gıda sisteminde önemli bir role sahiptir. Ancak biyolojik yapıları gereği hızlı bozulabilir olmaları, tedarik zinciri boyunca etkin kontrol ve izlenebilirlik gerektirmektedir. Geleneksel izlenebilirlik yöntemleri, veri girişi hataları ve gecikmeli raporlama gibi sınırlılıklar nedeniyle gıda güvenliği açısından yetersiz kalabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, su ürünleri işleme süreçlerinde yapay zekâ (YZ) tabanlı izlenebilirlik sistemlerinin gıda güvenliğini sağlama ve kalite kontrol mekanizmalarını optimize etme potansiyelini değerlendirmektir.

Çalışma kapsamında, su ürünleri işleme tesislerinde hammadde kabulünden son ürüne kadar olan süreçte kullanılan görüntü işleme, nesnelerin interneti (IoT) sensörleri ve makine öğrenmesi algoritmaları ele alınmıştır. Model kapsamında tazelik analizi, renk (CIELAB) değişimleri, pH seviyeleri ve patojen bakteri tahminlemelerinde; sıcaklık, süre, hijyen koşulları ve mikrobiyal yük gibi parametrelerden elde edilen veriler, makine öğrenmesi algoritmaları aracılığıyla analiz edilerek olası risklerin erken aşamada tespit edilmesine yönelik yaklaşımlar incelenmiştir.

Gıda endüstrisinde YZ entegrasyonu, soğuk zincir kırılmalarının anlık tespiti, raf ömrü kestirimi ve hatalı ürünlerin otomatik ayıklanması konularında geleneksel yöntemlere göre önemli avantajlar sunduğu görülmektedir. Özellikle derin öğrenme modellerine dayalı tazelik analizlerinin, insan duyu analizlerine kıyasla daha objektif ve standardize sonuçlar ürettiği belirlenmiştir. Ayrıca, bu sistemlerin blokzincir (blockchain) altyapısı ile birleştirilmesinin, verilerin güvenliğini ve şeffaflığını artırarak tüketici güvenliğini artırmaktadır.

Sonuç olarak, yapay zekâ (AI) tabanlı izlenebilirlik sistemleri su ürünleri işleme endüstrisinde yalnızca teknolojik bir yenilik değil, gıda güvenliği risklerinin etkin yönetimi ekonomik ve insan sağlığı açısından önemlidir. Bu teknolojilerin su ürünleri işleme sektörüne adaptasyonu, israfın azaltılması, süreç verimliliğinin artırılması ve sürdürülebilir gıda güvenliği uygulamalarının geliştirilmesi açısından önemli katkılar sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Su Ürünleri İşleme, Blokzincir, AI, İzlenebilirlik, Akıllı Gıda Sistemleri.

GASTRONOMİ VE SANAT PERSPEKTİFİNDEN SU ÜRÜNLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Göknur SÜRENGİL^{1}, Prof. Dr. Şengül BİLGİN², Prof. Dr. Levent İZCİ³*

¹<https://orcid.org/0000-0002-4560-7856> Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Bölümü, Isparta, Türkiye, goknursurengil@isparta.edu.tr

² <https://orcid.org/0000-0003-0391-5428> Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Bölümü, Isparta, Türkiye, sengulbilgin@isparta.edu.tr

³ <https://orcid.org/0000-0001-7142-8782> Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Bölümü, Isparta, Türkiye, leventizci@isparta.edu.tr

Su ürünleri ile insanlığın ilişkisi oldukça eski yıllara dayanmaktadır. Geçmişten günümüze kadar su ürünleri insanlar tarafından farklı şekillerde değerlendirilmiştir. Bunların en başında beslenme amaçlı kullanımı gelmektedir. Su ürünleri, zengin çeşitliliği ile özgün doku ve tat özellikleri sayesinde gastronomi ve sanat açısından çok yönlü bir değer taşımaktadır.

Su ürünleri gastronomik açıdan değerlendirildiğinde, içerdiği esansiyel amino asitler, doymamış yağ asitleri, mineral maddeler ve vitaminler yönüyle sağlıklı beslenmenin önemli bir parçasıdır. Bunun yanı sıra, su ürünlerinin farklı pişirme tekniklerine uygunlukları ve çeşitli gıda bileşenleriyle lezzetlendirilebilme özellikleri sayesinde dünya mutfaklarında önemli bir kullanım alanına sahiptir. Bu yönüyle coğrafi ve kültürel farklılıklar su ürünlerinin gastronomik sunum ve tüketim şeklinin çeşitlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

Su ürünleri sanatsal açıdan değerlendirildiğinde ise, tabak sunumlarının estetik bir ifade aracına dönüştüğü görülmektedir. Kullanılan tabak, ürün ve diğer gıdalarla oluşturulan duysal kompozisyonlar sayesinde yemekleri görsel birer sanat eserine dönüştürmek mümkündür. Bununla birlikte, su ürünleri tarih boyunca resim, heykel ve başta mutfak sanatları olmak üzere diğer sanat dallarında da yer almış; bu yönüyle insanlık tarihinde çeşitli kültürel ve sembolik anlamlar kazanmıştır.

Sonuç olarak; su ürünleri yalnızca gıda kaynağı olarak değil, gastronomik ve sanatsal değerleriyle kültürel mirasın bir parçasıdır. Bu sebeple, su ürünlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve bu mirasın nesilden nesile aktarılması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda bu çalışma, su ürünlerinin gastronomi ve sanattaki yerini ortaya koyarak, ilgili alanda yapılacak gelecekteki çalışmalara katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mutfak Sanatları, Kültürel Miras, Balık Tüketimi, Sağlıklı Beslenme, Sürdürülebilirlik

Safranbolu Arap Hacı Konağı Kalem İşleri Üzerine Bir İnceleme: İzzet Mehmet Paşa Camii ile Üslup ve Usta İlişkisi

Dr. Öğr. Üyesi Sebahat KILIÇ BÜLBÜL

Karabük Üniversitesi Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

ORCID: 0000-0001-7498-2551

skilic@karabuk.edu.tr

Safranbolu, geleneksel Türk konut mimarisini günümüze taşıyan en önemli merkezlerden biridir. Bu mimari zenginliğin en özel ve gösterişli detaylarını ise konakların "baş oda" süslemeleri oluşturur. Başodalar; kalemişi, künde-kârî tavan, kapı ve pencere bezemeleri, revzenleri ve kendine has yaşama düzenleri ile eşsiz örnekler sunmaktadır. Çalışmada, Safranbolu'nun tescilli yapılarından biri olan Arap Hacı Konağı'nın baş odasında yer alan kalem işi bezemeleri renk, biçim, teknik ve üslup özellikleri bakımından incelenerek, İzzet Mehmet Paşa Camii kalemişleri ile karşılaştırmalı analizleri yapılacaktır.

III. Selim'in sadrazamı Safranbolulu İzzet Mehmet Paşa tarafından yaptırılan ve kendi adını almış olan cami (1794-1798), vakıf dükkanları, kütüphane ve şadırvanıyla küçük bir külliye niteliğindedir. Nuri Osmaniye Camii'nin bir prototipi olan İzzet Mehmet Paşa Camii'nin bezemeleri, batılılaşma dönemini yansıtan "barok-rokoko" üslubundandır. Sözlü gelenek ve üslup benzerlikleri; çalışma konusu olan Arap Hacılar Konağı ile, Safranbolu İzzet Mehmet Paşa Camii'ndeki kalem işlerini yapan ustalar tarafından icra edildiğine işaret etmektedir.

Arap Hacı Konağı baş odasında yer alan kalemişi bezemeler, sadece anonim bir halk sanatı örneği değil; İstanbul merkezli "Barok-Rokoko" üslubunun Anadolu'daki seçkin bir örneğidir. Yapılan araştırma ve inceleme neticesinde, sivil mimari ile dini mimari arasındaki bezeme birliği ve usta ağlarının yerel sanat üzerindeki etkisi somut verilerle ortaya konulacaktır. Bu çalışma, Safranbolu'daki kalem işi geleneğinin sürekliliğini ve yapı türleri arasındaki estetik geçişkenliği belgelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Safranbolu, İzzet Mehmet Paşa Camii, Arap Hacı Konağı, Kalem İş, Barok.

TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA SÖZCÜK BİLGİSİ DERİNLİĞİ: 2024 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI ÇERÇEVESİNDE BİR İÇERİK ANALİZİ

Dr. Mustafa AYDIN

MEB

<https://orcid.org/0000-0001-6816-7809>

m.aydin03@hotmail.com

Bu çalışmanın amacı, 2024 Türkçe Öğretim Programı çerçevesinde hazırlanmış Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinlikleri sözcük bilgisi derinliği bağlamında incelemektir. Sözcük bilgisi derinliği, bireyin bir sözcüğün çeşitli yönlerine ilişkin bilgi düzeyi veya bu sözcüğü ne kadar iyi bildiği olarak tanımlanır. Sözcük bilgisi derinliğinin okuduğunu anlamayı destekleyen farklı boyutları vardır. Kavramsal ilişkiler, sözdizimsel ilişkiler, çözümleyici ilişki ve biçimbilgisel bilgi olmak üzere dört ulama ayrılan bu boyutlar; bu çalışma kapsamında ele alınmıştır.

Çalışma, Türkçe ders kitaplarında yer alan sözcük bilgisine yönelik etkinliklerin bu dört boyut açısından nasıl yapılandırıldığını ortaya koymayı amaçlayan nitel bir çalışmadır. Veri toplama sürecinde doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda, 2024 Türkçe Öğretim Programı doğrultusunda hazırlanmış Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabı (1 ve 2. kitaplar) ile Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabı (1 ve 2. kitaplar) olmak üzere toplam dört ders kitabı incelenmiştir. Elde edilen veriler, belirlenen kuramsal çerçeve doğrultusunda içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir.

Araştırma bulgularının, Türkçe ders kitaplarında yer alan sözcük öğretimi etkinliklerinin hangi düzeyde ve hangi boyutlarda yapılandırıldığına ilişkin bir görünüm sunması beklenmektedir. Bu bağlamda, etkinliklerin sözcük bilgisi derinliğinin farklı boyutları (kavramsal ilişkiler, sözdizimsel ilişkiler, çözümleyici ilişki ve biçimbilgisel bilgi) açısından nasıl bir dağılım gösterdiği ortaya konulacaktır.

Elde edilecek bulgular doğrultusunda, 2024 Türkçe Öğretim Programı'nın öngördüğü bütüncül dil becerileri yaklaşımı çerçevesinde Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin sözcük bilgisi derinliğini destekleme düzeyi tartışılacaktır. Bu kapsamda, sözcük öğretimine yönelik etkinliklerin yalnızca anlam bilgisini değil; sözcüğün yapı, kullanım ve bağlam boyutlarını da kapsayacak biçimde çeşitlendirilmesine yönelik öneriler geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sözcük Bilgisi Derinliği, Türkçe Öğretim Programı, İçerik Analizi.

AKRAN ZORBALIĞININ OKULÖNCESİ VE İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Hatice Darga, Sinem Yalçın, Çiçek Kırmızıalan, Havvanur Çetinkaya,
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü
<https://orcid.org/0000-0001-6759-6660>, <https://orcid.org/0009-0001-1049-5970>,
<https://orcid.org/0009-0001-0025-3126>, <https://orcid.org/0009-0006-1486-7416>
hdarga@mehmetakif.edu.tr, [sinemm0003@gmail.com](mailto:sinem0003@gmail.com),
kirmizialancicek6@gmail.com, 2312803066@ogr.mehmetakif.edu.tr

Akran zorbalığı, gücün sistematik olarak kötüye kullanılarak, kendinden daha küçük veya güçsüz birini amaçlı ve sürekli olarak incitmek, hırpalamak ya da rahatsız etmek ile sonuçlanan bir saldırganlık türüdür. Zorbalık altında egemenlik kurma ve gözünü korkutma isteği yatmaktadır.

Amaç: Okulöncesi ve ilkokul çocuklarında görülen zorbalık davranışlarının öğretmenlerin görüşleri üzerinden değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırma, tanımlayıcı nitel araştırma deseni ile yürütülmüştür.

Çalışma grubu: Araştırmanın çalışma grubunu 18 okul öncesi ve 18 ilkokul olmak üzere toplam 36 öğretmen oluşturmıştır.

Veri toplama aracı: Araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan ve uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Katılımcıların cevapları kod, kategori ve temalar oluşturularak tablolaştırılmıştır.

Bulgular: Oluşturulan 15 tema altında değerlendirildiğinde, okul öncesi ve ilkokul çocukları arasında, en fazla birbirlerine yönelik fiziksel zorbalık içeren davranışlar görüldüğü, bunu sözel davranışların izlediği, bu davranışların çoğunlukla oyun, etkinlik ve serbest zaman diliminde görüldüğü, akran zorbalığı ile karşılaşma sıklığı okulöncesinde en çok günde bir-iki kez iken, ilkokulda haftada bir-iki kez olduğu, her iki grupta da fark edilmesi en zor olan davranışların sözel zorbalık içeren davranışlar olduğu belirlendi. Ayrıca, zorbalığa maruz kalan çocukların sessiz ve içine kapanık oldukları, zorbalık davranışına tanık olanların ise, durumu en fazla öğretmene söyleme davranışı gösterdikleri, bazılarının da duruma tepkisiz kaldıkları belirlendi. Öğretmenler zorbalık davranışının sebepleri olarak aile, ekran maruziyeti ve sosyal medyanın etkili olduğunu, duruma müdahale yöntemlerinin ise, çocuk ile görüşme, aile ile iş birliği ve rehberlik servisine yönlendirme şeklinde ilerlediğini, son olarak okulöncesi ve ilkokul öğretmenlerinin çocukların zorbalık içeren davranışlarına yönelik duygularının çoğunlukla üzülmek olduğunu söylediler.

Öneriler: Çalışmanın sonucunda, zorbalık davranışlarının nedenlerini belirlemeye yönelik izlemler ile yürütülecek çalışmaların ve ailelere yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi önerildi.

Anahtar Kelimeler: Akran zorbalığı, Okulöncesi, İlkokul, Öğretmen, Çocuk.

EĞİTİM KİMİN İÇİN? FRONT OF THE CLASS FİLMİNDE ENGELLİLİK, DAMGALAMA VE KAPSAYICI EĞİTİM

Öğr. Gör. Dr. Ülkü Hayriye İNCİ

Karabük Üniversitesi Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar MYO

ORCID ID: 0000-0002-2294-5852

ulkuinci@karabuk.edu.tr

Bu çalışma, *Front of the Class* (2008) filmi üzerinden engellilik, damgalama ve kapsayıcı eğitim olgularını iletişim ve sosyoloji ekseninde eleştirel bir çerçevede analiz etmeyi amaçlamaktadır. Sinema, toplumsal gerçekliğin yeniden üretildiği ideolojik bir temsil alanı olarak, engellilere yönelik yerleşik algıları hem yansıtmaya hem de dönüştürme potansiyeli taşımaktadır. Tourette sendromu olan bir bireyin öğretmenlik mesleğine yönelimini konu alan film, engelli kimliğinin medya temsillerindeki inşasını, kurumsal söylemle kurduğu gerilimi ve mesleki kimlik oluşumundaki sembolik engelleri görünür kılmaktadır.

Araştırma nitel araştırma desenine dayanmaktadır. Veri seti, film anlatısında engellilik temsili ve normal/anormal karşıtlığının yoğunlaştığı kilit sahnelerden oluşmaktadır. Veriler, nitel içerik analizi yöntemiyle MAXQDA yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sürecinde sahneler; temsil biçimleri, damgalama pratikleri, kurumsal söylem ve pedagojik iletişim temaları altında kategorize edilmiştir. Kuramsal çerçeve Erving Goffman'ın damgalama kuramına dayandırılmış; engellilik, tıbbi bir yetersizlikten ziyade toplumsal etkileşim ve iletişim süreçlerinde üretilen bir “etiket” olarak ele alınmıştır.

Bulgular, medya metninin eğitim sistemindeki normallik söylemini nasıl yeniden ürettiğini ve farklılıkların dışlayıcı mekanizmalarla nasıl görünmez kılındığını göstermektedir. Engelli bireylerin toplumsal kabul süreçlerinde maruz kaldıkları “passing” (normal görünme stratejisi) baskısı, damgalanma deneyimini iletişimsel bir gerilime dönüştürmektedir. Bununla birlikte, filmdeki öğretmen-öğrenci etkileşimlerinin kapsayıcı bir iletişim dili aracılığıyla toplumsal önyargıları dönüştürücü bir potansiyel taşıdığı tespit edilmiştir.

Çalışma, sinematografik anlatıların eğitim sosyolojisi bağlamında eleştirel bir analiz aracı olarak kullanılabileceğini ortaya koymakta ve kapsayıcı eğitim politikalarının normallik temelli yapılarının yeniden düşünülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu yönüyle çalışma, eğitim sosyolojisi, engellilik çalışmaları ve film analizini disiplinlerarası bir düzlemde birleştirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı eğitim, engellilik, eğitim sosyolojisi, damgalama, sosyal temsil

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMDE AİLENİN ROLÜ

Rumeysa -İDDİĞ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

0009-0007-8063-8803

@iddigrumeysa11@gmail.com

Bu çalışma, çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde ailenin ne kadar belirleyici olduğunu ele almaktadır. Özellikle erken çocukluk dönemi, bireyin kişiliğinin temellerinin atıldığı kritik bir süreçtir ve bu süreçte çocuğun ilk sosyal çevresi olan aile büyük bir etkiye sahiptir. Araştırmanın temel amacı, aile ortamı ve ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal-duygusal gelişimini nasıl etkilediğini ve bu etkilerin ileriki yaşantıya nasıl yansıdığını incelemektir.

Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması kullanılarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda, yerli ve yabancı akademik kaynaklar, kitaplar ve bilimsel makaleler incelenmiş; özellikle bağlanma kuramı, ebeveyn tutumları ve aile içi iletişim konularına odaklanılmıştır. Elde edilen bilgiler karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, demokratik ve destekleyici aile ortamında yetişen çocukların özgüvenlerinin yüksek olduğu, empati kurabildikleri ve sosyal ortamlara daha kolay uyum sağladıkları görülmüştür. Buna karşılık, otoriter veya ilgisiz ebeveyn tutumlarının çocuklarda kaygı, güvensizlik ve davranış problemlerine yol açtığı belirlenmiştir. Ayrıca güvenli bağlanma geliştiren çocukların duygularını daha sağlıklı ifade edebildiği ve sosyal ilişkilerde daha başarılı olduğu ortaya konmuştur.

Sonuç olarak, ailenin çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde temel bir rol oynadığı ve sağlıklı bireyler yetiştirmek için sevgi temelli, bilinçli ve destekleyici bir yaklaşımın gerekli olduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal-Duygusal Gelişim, Aile Rolü, Ebeveyn Tutumları, Bağlanma, Çocuk Gelişimi

TÜRK MITOLOJİSİNDE YER ALAN İMGELER VE ÇAĞDAŞ İLLÜSTRASYONA YANSIMALARI: GÖRSEL TASARIM EĞİTİMİNDE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÖZER

Trabzon Üniversitesi, Çarşıbaşı Meslek Yüksekokulu, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü, Bilgisayar Destekli

Tasarım ve Animasyon Programı

ORCID ID 0000-0001-7242-883X

haticeoz@trabzon.edu.tr

Bu çalışmada, Türk mitolojisinde yer alan imgelerin dijital illüstrasyon tasarımları aracılığıyla yorumlanması ve tasarım eğitimi bağlamındaki işlevi disiplinlerarası bir perspektiften ele alınmıştır. Çalışmada, Adobe İllüstratör programıyla tasarlanan Umay Ana, Yer Ana, Ayzıt, Od Ana gibi yaratıcı dişil iye/tanrıça figürleri, Ayaz Ata ve Asena gibi koruyucu varlıklar ve Al Karısı, Erlik Han, Tepegöz, Karakoncolos gibi karanlık/kötücül varlıkları temsil eden mitolojik imgeler analiz edilmiştir. Bu imgeler sadece betimleme olarak değil, kültürel anlam açısından da incelenmiştir.

Araştırma, Trabzon Üniversitesi, Çarşıbaşı Meslek Yüksekokulu, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü, Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon Programında eğitim alan 2. Sınıf öğrencileri tarafından tasarlanan ve Türk mitolojisine konu olan varlıkların illüstrasyonlarına odaklanmaktadır. Ön lisans düzeyinde tasarım eğitimi alan öğrencilerden, mitolojik tema doğrultusunda Adobe İllüstratör programı kullanarak illüstratif tasarımlar üretmeleri istenmiştir. Elde edilen görseller, sistemli bir inceleme ve değerlendirme sürecine tabi tutulmuş; üretilen illüstrasyonların yansıttığı anlamlar, mitolojik referanslarla ilişkileri bağlamında ele alınarak, tasarım sürecinde yaratıcı düşünme ve görsel dil oluşturma açısından analiz edilmiştir. Çalışma, Türk Mitolojisi-çağdaş illüstrasyon etkileşiminin potansiyel katkılarını ortaya koyarken, bu etkileşimi disiplinlerarası bir çerçevede ele almaktadır. Ayrıca Türk mitolojisinin illüstrasyon alanında, görsel olarak üretilebilir ve yorumlanabilir bir kaynak olduğunu ortaya koymak hedeflenmiştir. Türk Mitolojisindeki kavramların illüstrasyon üretimi aracılığıyla ele alınması, kültürel mirasın sürdürülebilirliği açısından da destekleyici olabileceği ön görülmektedir. Tüm bu yönleriyle çalışmanın, tasarım, sanat, görsel iletişim, halkbilimi, dinler tarihi ve edebiyat alanlarında disiplinlerarası bir yaklaşım ile literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Mitolojisi, İllüstrasyon, Görsel Tasarım, İmge

FİRDEVSÎ'NİN ŞEHNÂMESİ'NDEKİ MİTOLOJİK UNSURLAR ÜZERİNE

Yüksek Lisans Öğrencisi **Meryem AVCI**¹, Yüksek Lisans Öğrencisi, **Fadime ÖZEN**²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
0009-0007-9674-9129

meryemavci92@gmail.com

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
0009-0006-1042-4941

fdmeozn7@gmail.com

Şehnâme, İran'ın millî destanı olmasının ötesinde, zengin mitolojik unsurlarıyla çok katmanlı ve hacimli bir eserdir. Ebu'l-Kasım Firdevsî tarafından kaleme alınan bu eser, İran mitolojik hafızasını kahramanlık, destanî ve tarihî unsurlarla birleştiren temel bir anlatı metnidir. Eserde yer alan mitolojik unsurların yalnızca anlatıyı süsleyen öğeler olmadığı; aksine metnin anlam dünyasını kuran, olay örgüsünü derinleştiren ve kahramanlık ideolojisini besleyen temel yapı taşları olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada, efsanevî hükümdarlar, doğaüstü varlıklar ve mücadele motiflerinin mitolojik unsurlar bağlamında nasıl kurgulandığı incelenmiştir. Mitolojik unsurlar; kahramanlar, hayvanlar, doğa unsurları ve mekânlar şeklinde kategorize edilmiştir. Birinci ve ikinci ciltlerde mitolojik unsurlar yalnızca kahramanlarla sınırlı kalmayıp Simurg gibi efsanevî varlıklarla birlikte çok katmanlı bir anlam dünyası oluşturmuştur. Üçüncü ciltte mitolojik unsurların daha belirgin hâle geldiği, dördüncü ciltte ise tarihî ve siyasî unsurların öne çıktığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mitoloji, Şehnâme, Zal, Rüstem, Dahhak, Rahş

Tatlı Su Kaynağı Olarak Işıklı Gölü: Ekolojik Değişim ve Önemi

Fatma TOSLAK¹, Z.Arzu BECER ÖCAL²

¹Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü - Eğirdir/Isparta

ORCID ID : 0009-0004-3877-3380 fatma.toslak@tarimorman.gov.tr,

²Akdeniz Üniversitesi Su ürünleri Fakültesi, Temel Bilimler Anabilim Dalı, Antalya

ORCID ID : 0000-0002-2793-4503 abecer@akdeniz.edu.tr

Işıklı Gölü, Denizli'nin Çivril ilçesi sınırları içinde yer alan ve hem bölge halkı hem de ekosistem açısından hayati öneme sahip bir tatlı su kaynağıdır. Sulak alanlar, yeryüzünün en zengin ve üretken ekosistemleri olarak biyolojik çeşitliliğin korunması, doğal dengenin sürdürülmesi ve ekonomik katkı sağlama açısından kritik rol oynar. Göl, geçmişte zengin sucul bitki örtüsü, sazlıklar ve sulak alanları ile doğal filtrasyon ve oksijen dengesi sağlayarak balık ve kuş popülasyonlarını desteklemiş, bölge ekonomisine katkıda bulunmuştur.

Günümüzde Işıklı Gölü, insan ve çevresel faktörlerin etkisi altında kalmaktadır. Nüfus artışı, evsel ve endüstriyel atıklar, tarımda yoğun gübre ve pestisit kullanımı, turizm faaliyetleri ve iklim değişiklikleri, gölün su kalitesini olumsuz etkilemekte; ötrofikasyona, alg patlamalarına ve oksijen azalmasına yol açarak hem sucul canlıları hem de insan sağlığını tehdit etmektedir.

Arazi kullanım değişimleri de göl ekosistemini önemli ölçüde etkilemiştir. Çevresindeki sulu tarım sahaları %100 artmış, göl alanı daralmış ve sucul bitki örtüsünde değişimler meydana gelmiştir. Göl, 1949 yılında taşkın kontrol çalışmalarıyla düzenlenmiş ve 1968'de batı, güney ve doğu kıyıları setlerle çevrilerek baraj niteliği kazanmıştır. Günümüzde göl, çevredeki ovalarda yapılan büyük çaplı sulamalar için su depolayan bir rezervuar olarak kullanılmakta ve çevresinde tarım alanları bulunmaktadır. Bu değişimler, gölün doğal dengesini bozmuş, habitat kaybına ve biyoçeşitlilik üzerinde baskılara yol açmıştır.

Bu bağlamda, Işıklı Gölü'nün korunması ve sürdürülebilir kullanımı büyük önem taşımaktadır. Sulak alan bilincinin artırılması, akılcı arazi ve su kullanımı, yasa dışı avcılığın önlenmesi, sulak alan restorasyonu ve su kalitesi izleme çalışmaları, gölün ekolojik dengesinin ve biyolojik çeşitliliğinin sürdürülmesi açısından kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Tatlı su, sulak alan, Işıklı Gölü, Ekolojik değişim, arazi kullanımı, su kirliliği

Nitelikli Çocuk Kitaplarının Gelişimsel Süreçlerini Etkisi: Seçili Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi

İremso Köseoğlu, Damla Koçak

Burdur Mehmet Akif Üniversitesi Âdem Tolunay Yerleşkesi Bucak Sağlık Yüksekokulu
iremsukoseoglu25@gmail.com 0009-0009-5254-1013
damlakocak205@gmail.com 0009-0004-3867-2686

Giriş: Çocukluk dönemi, bireyin psikososyal ve nörobilişsel gelişiminin en kritik evresidir. Nitelikli çocuk edebiyatı eserleri, sadece birer anlatı değil; çocukların duygusal regülasyon, empati yeteneği ve ruhsal dayanıklılık(resilience) kazanmalarında destekleyici birer terapötik araç niteliğindedir.

Amaç: Bu araştırmanın temel amacı; Küçük Prens, Matilda, Momo ve Charlie'nin Çikolata Fabrikası adlı eserlerin, çocuk ruh sağlığı ve gelişimsel aşamalar üzerindeki etkilerini sağlık perspektifiyle incelemektedir. Çalışmada, bu metinlerin çocukların stres yönetimi, özyeterlilik algısı ve sosyal uyum süreçlerine sağladığı katkıların somutlaştırılması hedeflenmiştir.

Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir ve belge incelemesi yöntemi kullanmıştır. Belirlenen dört eser; çocuk gelişimi basamakları ve temel psikolojik ihtiyaçlar çerçevesinde içerik analizine tabi tutulmuştur. Analiz sürecinde, karakterlerin karşılaştığı kriz anları ve bu anlarda sergilenen başa çıkma mekanizmalarının çocuk okuyucu üzerinde gelişimsel izdüşümleri değerlendirilmiştir.

Bulgular: Analizler sonucunda; Küçük Prens'in çocuklarda duygusal farkındalık ve soyut düşünme becerilerini geliştirerek ruhsal derinlik sağladığı saptanmıştır. Matilda'nın zorbalıklarla mücadele ve özgüven gelişimi yoluyla çocuğun ruhsal dayanıklılığını artırdığı saptanmıştır. Momo'nun günümüzün hız odaklı yaşamında çocukların zaman algısı ve sosyal izolasyon riskine karşı sabır ve dinleme becerileri desteklediği görülmüştür. Charlie'nin Çikolata Fabrikası'nın ise dürtü kontrolü ve davranışlarının sonuçlarını kavrama gibi bilişsel-davranışçı süreçlere katkı sunduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Araştırma bulguları, seçilen eserlerin çocukların psikososyal sağlığını destekleyen önemli birer “gelişimsel destek materyali” olduğunu göstermektedir. Bu eserlerin pediatrik izlem süreçlerinde ve çocuk ruh sağlığı çalışmalarında bibliyoterapötik bir yöntem olarak kullanılmasının, çocukların bütüncül sağlık gelişimine (biyo-psiko-sosyal) katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Ruh Sağlığı, Gelişimsel Destek, Bibliyoterapi, Psikososyal Gelişim, İçerik Analizi.

OKULLARDA ŞİDDET VE SALDIRGANLIK

Hatice Darga, Canan Bilgin, Ferhat Korkmaz

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-6759-6660>, <https://orcid.org/0009-0002-9470-8036>, <https://orcid.org/0009-0009-0871-161X>,

hdarga@mehmetakif.edu.tr, cananblgn06@gmail.com, korkmazferhat74@gmail.com

Saldırganlık genel olarak “başkalarını incitmeyi amaçlayan ve inciten her türlü davranış” olarak tanımlanabilir. Okullarda saldırganlık ve şiddetin görüntüsü, bir öğrencinin bir kişiye (öğrenci, öğretmen, yönetici gibi) küfür etmesinden, fiziksel zarar vererek sözlü tehditte bulunmaya, okul koridorunda iterek düşürmeye, kavgaya etmeye, silahla bir başka kişiyi tehdit etmeye, bıçakla yaralamaya veya öldürmeye kadar uzanan farklı biçim alabilir.

Amaç: Okullarda görülen şiddet ve saldırganlık davranışlarının öğretmen, ebeveyn ve öğrenci görüşlerine dayanarak değerlendirilmesidir.

Yöntem: Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desenle yürütülmüştür.

Çalışma grubu: Araştırmanın çalışma grubunu 5 öğretmen, 5 ebeveyn, 5 öğrenci olmak üzere toplam 15 katılımcı oluşturmuştur.

Veri toplama aracı: Araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan ve uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Veriler katılımcılar ile yüz yüze görüşülerek elde edilmiştir.

Verilerin analizi: Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Katılımcıların cevapları kod, kategori ve temalar oluşturularak tablolastırılmıştır.

Bulgular: Öğretmenlerin cevapları genel olarak değerlendirildiğinde, okullarda en fazla fiziksel şiddet ve akran zorbalığının görüldüğü, aile faktörü ve bireysel nedenlerin bunda etkili olduğu, önleyici tedbirlerin PDR servisi, bireysel müdahaleler ve aile eğitimi çalışmaları olduğu, şiddet ve saldırgan davranışlarının erkeklerde daha fazla olmakla birlikte, iki cinsiyette de görüldüğü, öğretmenlerin okullardaki şiddet ve saldırganlık davranışlarından üzüntü duydukları ve caydırıcı güvenlik önlemlerinin artırılmasını yönelik beklentileri olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin cevaplarının analizinde, fiziksel şiddet ve akran zorbalığının en fazla görüldüğü, sosyal medya ve teknolojinin yanı sıra arkadaş çevresinin bu durumlarda etkisi olduğu, okullarda güvenlik tedbirlerinin artırılmasının yanında çocuklarına yönelik rehberlik ve eğitim çalışmaları yapılması beklentileri olduğu, olumsuz davranışların her iki cinsiyetteki çocuklarda da görüldüğü belirlenmiştir. Son olarak, öğrencilerin şiddet ve saldırganlığı, karşıdaki kişiye kalıcı zarar vermek ve şiddet içeren şakalar yapmak olarak tanımladıkları, öğrencilerin birbirlerine vurma ve kavgaya etme ile fiziksel şiddet uyguladıkları, kendilerinden güçsüz olanlara baskı kurdukları, bu durumun sebepleri olarak, aile ortamındaki şiddetin davranışlara yansıdığı, medya ve teknolojinin etkisinin olduğu, okullarda önleyici tedbir olarak polis görevlendirildiği, eğitimsel destek yanında güvenlik önlemlerinin artırılmasının beklendiği belirlenmiştir.

Öneriler: Bulgular ışığında, yeni araştırmaların, ailedeki diğer çocukları da çalışmaya dahil etmesi, okul yönetimi, yerel yönetim ve üniversite iş birliği ile aile ve çocukların birlikte dâhil olacağı üretken sosyal etkinliklerin düzenlenmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Saldırganlık, Öğretmen, Öğrenci, Ebeveyn, Eğitim.

ÇALIŞAN EBEVEYNLİK ÇAĞINDA ÇOCUKLUK: AZALAN AİLE ZAMANI VE ARTAN EKCRAN MARUZİYETİNİN GELİŞİMSEL SONUÇLARI

Sevda Erkıılıç

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi - 0009-0008-6079-0928, sevdaerkilic526@gmail.com

Günümüzde ebeveynlerin iş hayatına artan katılımı, çocuklarla geçirilen zamanın azalmasına ve aile içi etkileşimin zayıflamasına yol açmaktadır. Bu durum, çocukların boş zamanlarını giderek daha fazla dijital ekranlar karşısında geçirmesine ve kontrolsüz oyun davranışlarının artmasına neden olmaktadır.

Bu çalışma, azalan ebeveyn ilgisi ile artan ekran maruziyeti arasındaki ilişkiyi çocuk gelişimi bağlamında incelemektedir. Bulgular, bu iki durumun birbirini besleyen bir döngü oluşturduğunu göstermektedir. Ebeveyn ilgisinin sınırlı olduğu durumlarda çocuklar, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla dijital oyunlara yönelmekte; bu yönelim ise ekran süresini artırarak sosyal etkileşimi daha da azaltmaktadır.

Artan ekran maruziyeti; fiziksel sağlık sorunları, dikkat ve odaklanma güçlükleri, bağımlılık eğilimleri ve sosyal izolasyon gibi çok boyutlu olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Buna paralel olarak, yetersiz ebeveyn katılımı çocukların duygusal güven, sosyal beceri ve akademik gelişimlerini zayıflatmaktadır.

Sonuç olarak, çocukların sağlıklı gelişimi için ebeveyn-çocuk etkileşiminin güçlendirilmesi ve ekran kullanımının dengeli biçimde düzenlenmesi kritik önem taşımaktadır. Çalışma, modern aile yapısında çocuk gelişimini desteklemek için nitelikli zamanın ve bilinçli dijital kullanımın gerekliliğini vurgulamaktadır.

Anahtar kelimeler: Çalışan ebeveynlik, Çocuk gelişimi , ekran süresi , Dijital oyun, Aile etkileşimi

Okul Öncesi Dönemde Mülteci Çocukların Akran İlişkilerinin Sosyal Gelişimlerine Etkisi

Hacer UYGUR – Hanife ÖZKURT – Fadime ÖZCAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu

0009-0002-6372-894X / 0009-0000-8347-2609 / 0009-0002-3226-2374

haceruy99@gmail.com – hanifeozkurt1@gmail.com – fadimeozcan498@gmail.com

Mülteci; ırkı, dini, milliyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ya da siyasi görüşleri nedeniyle baskı ve tehdit altında bulunan, bu nedenle ülkesinin korumasından yararlanamayan ve geri dönmeyerek başka bir ülkeye sığınan kişidir. Bu durum, yalnızca bireyin güvenlik arayışıyla sınırlı olmayıp aynı zamanda yeni bir toplumsal düzene uyum sağlama gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Gelişimsel açıdan hassas bir dönemde bulunan mülteci çocukların sosyal uyum süreçleri; göç deneyiminin yol açtığı psikososyal etkiler ile dil, kültür ve akran ilişkileri gibi çok boyutlu etmenlerin etkileşimiyle şekillenmektedir. Bu bağlamda okul öncesi eğitim, mülteci çocukların bilişsel, sosyal-duygusal ve psikomotor gelişimlerinin desteklenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Bu süreçte okul öncesi dönemde kurulan akran ilişkileri, çocukların sosyal beceriler geliştirmesi, aidiyet duygusu kazanması ve içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamaları açısından temel belirleyicilerden biri olarak öne çıkmaktadır. Çocuklar, akranlarıyla kurdukları etkileşimler aracılığıyla paylaşma, iş birliği yapma, iletişim kurma ve problem çözme davranışlarıyla birbirlerine uyum sağlamaktadırlar. Özellikle mülteci çocuklar açısından akran ilişkileri hem sosyal uyum sürecini kolaylaştırmakta hem de sosyal gelişimi destekleyen önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatürde incelenen çalışmalarda da okul öncesi dönemdeki mülteci çocukların akran ilişkileri, sosyal becerileri ve okula uyum süreçleri arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Mülteci çocukların akran ilişkilerinin okul uyumunu doğrudan ve olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Mülteci çocukların okullarda samimi ve sıcak şekilde karşılanmasının okul ve ev arasındaki bağlantıyı artırdığı, çocukların özgüvenini yükselttiği ve akranlarıyla olan iletişimini geliştirdiği belirtilmektedir. Bu derleme kapsamında incelenen çalışmalar sonucunda okul öncesi dönemdeki mülteci çocukların akran ilişkilerinin sosyal becerileri ve okul uyumlarıyla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle olumlu akran etkileşimlerinin çocukların aidiyet geliştirmelerini, iletişim becerilerini güçlendirmelerini ve sosyal çevreye uyum sağlamalarını desteklediği görülmektedir. Bu doğrultuda okul öncesi eğitim ortamlarında kapsayıcı ve destekleyici akran etkileşimlerinin güçlendirilmesi, mülteci çocukların sosyal uyum süreçlerinin desteklenmesinde önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akran ilişkileri, Mülteci çocuklar, Sosyal uyum

PREMENSTRUAL SENDROM NEDENLERİ, ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE YÖNETİMİNDE KULLANILAN NON FARMAKOLOJİK YÖNTEMLER

Öğr. Gör. Sema Göçmez¹, Öğr. Ebe [Shahnoza Allambergenova](#)²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0504-2790>

semagocmez@icloud.com

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü

shahnoza.ebe.21@gmail.com

Premenstrüel sendrom (PMS), menstrüasyon döngüsünün luteal fazında ortaya çıkan ve menstrüasyonun başlamasını takiben birkaç gün içinde kaybolan, fiziksel, duygusal ve davranışsal belirtilerle karakterize klinik bir tablodur. Kadınların yaşam kalitesini olumsuz etkileyen bu sendrom, hormonal dalgalanmalar, psikososyal faktörler ve kültürel algılarla ilişkili olarak görülen önemli bir sağlık sorunu olarak bilinmektedir. Literatürde PMS prevalansının toplumlar arasında farklılık gösterdiği, semptomların ise fiziksel, duygusal ve davranışsal boyutlarda olduğu görülmektedir. PMS semptomlarının hafifletilmesinde farmakolojik tedaviler kadar farmakolojik olmayan yöntemler de önem taşımaktadır. Özellikle non farmakolojik yöntemlerden olan, düzenli egzersiz, masaj, akupunktur, refleksoloji, aromaterapi ve fitoterapi gibi tamamlayıcı uygulamalar semptomları hafifleterek, kadınların yaşam kalitesini artırmaya yönelik etkili seçenekler arasında yer almaktadır. Ayrıca sağlıklı beslenme alışkanlıklarının geliştirilmesi, stres yönetimi tekniklerinin uygulanması ve bilişsel-davranışçı yöntemlerin kullanılması da semptomların azaltılmasında bilimsel araştırmalarla desteklenen yaşam tarzı değişiklikleri olarak görülmektedir.

Bu bağlamda, PMS'nin yalnızca biyolojik bir sorun olarak değil, aynı zamanda psikososyal ve kültürel boyutlarıyla da ele alınması gerekmektedir. Kadınların yaşam kalitesini yükseltmek ve sağlık hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmak için bütüncül yaklaşımların teşvik edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu derleme, farmakolojik olmayan yöntemlerin PMS semptomlarını azaltmadaki etkinliğini incelemeyi ve kadın sağlığına yönelik daha kapsamlı çözümler SUNMAYI amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Premenstrüel sendrom, non-farmakolojik yöntemler, yaşam tarzı değişiklikleri, kadın sağlığı

EGE DENİZİ'NDEKİ DOĞAL AVRUPA LEVREĞİ (*DICENTRARCHUS LABRAX* (LINNAEUS, 1758)) POPULASYONLARINDA *LERNANTHROPUS KROYERİ* BENEDEN, 1851'NİN ENFESTASYON PARAMETRELERİ VE SOLUNGAÇ MİKROHABİTAT SEÇİLİMİ

Yiğit Han Koçoğlu¹, Seyit Ali Kamanlı²

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, 15100

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-5016-638X>; 2330104004@ogr.mehmetakif.edu.tr

²Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Burdur, Türkiye, 15100

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9118-4591>; sakamanli@mehmetakif.edu.tr

*Corresponding author.

Avrupa deniz levreği, *Dicentrarchus labrax* (Linnaeus, 1758), geniş çevresel toleransı ve yüksek ekonomik değeri nedeniyle Akdeniz havzasında balıkçılık ve akuakültür açısından önemli bir türdür. World Register of Marine Species (WoRMS) kayıtlarına göre bu konak türünden çok sayıda parazit türü bildirilmiş olup, bunlar arasında yer alan *Lernanthropus kroyeri* Beneden, 1851, solungaçlara yerleşen yaygın bir ektoparazitik kopepod olarak dikkat çekmektedir. Ege Denizi'nde bu parazitin varlığı daha önce rapor edilmiş olmakla birlikte, Türkiye'nin Ege kıyılarındaki doğal populasyonlarda enfestasyon parametreleri ve mikrohabitat seçilimine ilişkin veriler sınırlıdır. Bu çalışmada, İzmir kıyı şeridinden doğal ortamdan yakalanan *D. labrax* bireyleri parazitik kopepodlar açısından incelenmiştir. Toplam yedi balık bireyinin tamamında (%100 prevalans) *L. kroyeri* tespit edilmiştir. Toplam 48 parazit bireyi kaydedilmiş; balık başına minimum 3, maksimum 13 parazit belirlenmiş ve ortalama yoğunluk 6,86 olarak hesaplanmıştır. Parazit popülasyonunun cinsiyet analizinde 46 dişi ve 2 erkek birey saptanmış, bu belirgin dişi baskınlığı türün populasyon yapısı açısından dikkat çekici bulunmuştur. Solungaç üzerindeki dağılım analizi, parazitlerin çoğunlukla solungaç filamentleri üzerinde ve özellikle solungaç kemerine yakın proksimal bölgelerde yoğunlaştığını, distal bölgelerde ise daha düşük yoğunlukta bulunduğunu göstermiştir. Bu belirgin mikrohabitat seçiliminin, su akım dinamikleri, ventilasyon paterni ve konak dokusunun morfofonksiyonel özellikleri ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Morfolojik incelemeler, türün karakteristik dorsoventral yassılaştırmış vücut yapısını ve gelişmiş tutunma organlarını doğrulamıştır. Sonuç olarak, bu ön bulgular *Lernanthropus kroyeri*'nin Ege Denizi kıyılarındaki doğal *D. labrax* populasyonlarında yüksek prevalans gösterdiğini ve belirgin bir solungaç mikrohabitat seçilimine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen veriler, bölgesel parazitolojik literatüre katkı sunmakta olup, özellikle doğal stoklar ve akuakültür sistemleri arasındaki potansiyel bulaş dinamikleri ile konak sağlığı üzerindeki etkilerin izlenmesi açısından önem taşımaktadır. Daha geniş örneklem gruplarıyla desteklenecek ileri çalışmaların, parazitin epidemiyolojisinin daha kapsamlı anlaşılmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Dicentrarchus labrax*, *Lernanthropus kroyeri*, ektoparazitik kopepod, enfestasyon parametreleri, solungaç mikrohabitatı, Ege Denizi

ÖZEL EĞİTİM VE İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMLERİNİN İNCELENMESİ

Hatice Darga, Reyhan Kaplan, Aleyna Ceyda Akpulat

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü
<https://orcid.org/0000-0001-6759-6660>, <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0009-0006-1981-2262>
<https://orcid.org/0009-0005-2736-5370>
hdarga@mehmetakif.edu.tr, reyhankaplan96gmail.com, akpulat01@outlook.com

Amaç: Özel eğitim ve ilkökul öğretmenlerinin sınıf yönetimine yönelik yaklaşım ve uygulamalarını onların görüşlerine dayanarak belirlemektir. **Yöntem:** Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile desenlenmiştir. **Çalışma grubu:** Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenen, 10 özel eğitim, 10 ilkökul olmak üzere toplam 20 öğretmen oluşmuştur. **Veri toplama aracı:** Araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan ve uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Veriler yüz yüze görüşme yoluyla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Katılımcıların cevapları kod, kategori ve temalar altında gruplanmış ve tablolastırılmıştır. **Bulgular:** Özel eğitim öğretmenlerinin sınıf yönetimini esnek, öğrenci ihtiyaçlarına duyarlılık olarak tanımladıkları, istenmeyen davranışların nedenlerini, bireysel özellikler, çevresel uyaranlar ve aile olduğunu, öğrencilerin dikkatini etkinliklere çekmede materyal, model olma, oyun ve hareketi kullandıkları, öğrenmeyi yönlendiren ve öğrenci odaklı liderler oldukları, çaresiz kaldıkları durumları öğrencilerin zarar verici davranışları, kriz anları ve aile ile iş birliği eksikliği olduğu, istenmeyen davranışlarda anında sözlü uyarı, dikkati farklı yöne çekme, davranış periyodik olarak değerlendirme stratejilerini uyguladıkları belirlenmiştir. İlkokul öğretmenlerinin sınıf yönetimi, bireysel farklılıkları dikkate alan, kurallara dayalı ve aile iş birliği anlayışına dayandığı, istenmeyen davranışların nedenlerini öğrencinin bireysel özellikleri, aile yapısı, çevre, akran etkisi ve kontrolsüz medya kullanımı olduğu, sınıfta etkinliğe dikkat çekmek için, konuyu günlük yaşamla ilişkilendirme, oyunlaştırma, görsel-işitsel materyaller kullandıkları, mesleki hedeflerinin öğrencilerin akademik, sosyal ve ahlaki gelişimini desteklemek olduğu, düzen sağlayan ve rehberlik eden liderler oldukları, en çok zorlandıkları durumların, öğrencinin özel gereksinimine bağlı davranış problemleri ve aile desteği eksikliği olduğu, İstenmeyen davranışların dikkat dağınıklığı ve derse odaklanamamak, bu davranışlara müdahalenin çoğunlukla sözlü olarak uyarı ve bireysel görüşme olduğu belirlenmiştir.

Öneriler: Yeni araştırmalarda, okul öncesi dönemin dahil edilmesi, çocukların istenmeyen davranışlarının kontrol altına alınarak ilerideki dönemlerde sınıf yönetimi rahatlatılabilir. Öğretmenlerin sürekli gelişimi için davranış yönetimi ve kriz anı müdahalesine yönelik uygulamalı eğitimler sağlanabilir. Aile ile iletişim ve iş birliğini destekleyecek sosyal etkinlikler düzenlenebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Sınıf Yönetimi, İlkokul, Öğretmen, Çocuk.

**GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARININ OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ
ÇOCUKLARIN SOSYAL-DUYGUSAL VE FİZİKSEL GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ
ROLÜ: UNUTULAN MİRASIN YENİDEN KEŞFİ**

MERVE DÖNMEZ, MEDİNE OK, MELİSA AŞKAR,

¹0009-0005-1083-7407, donmezmerve4545@gmail.com

²0009-0005-8234-0037, okmdn937@gmail.com

³0009-0006-2326-6559, melisaaskar77@gmail.com

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu

Teknolojik dönüşümün ve dijitalleşmenin etkisiyle unutulmaya yüz tutan geleneksel çocuk oyunlarının, okul öncesi dönemdeki (3-6 yaş) çocukların sosyal-duygusal ve fiziksel gelişimi üzerindeki kritik rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Modern yaşamın getirdiği hareketsiz yaşam tarzı ve ekran bağımlılığı, çocukların doğal öğrenme ortamı olan “oyun meydanlarından” uzaklaşmasına neden olmuştur.

Çalışma kapsamında yapılan literatür taraması ve nitel analizler sonucunda; saklambaç, körebe, mendil kapmaca ve seksek gibi geleneksel oyunların sadece birer eğlence aracı olmadığı, aynı zamanda çocuğun kaba motor becerilerini geliştiren, el-göz koordinasyonunu sağlayan ve fiziksel dayanıklılığı artıran birer “doğal antrenman” olduğu saptanmıştır. Sosyal-duygusal boyutta ise bu oyunların; grup içinde iş birliği yapma, sırasını bekleme, empati kurma, kurallara uyma ve yenilgiyle başa çıkma gibi temel yaşam becerilerinin kazanılmasında pedagojik birer laboratuvar görevi gördüğü belirlenmiştir.

Sonuç olarak, kültürel mirasımızın bir parçası olan bu oyunların okul öncesi eğitim müfredatlarına entegre edilmesinin, çocukların bütünsel gelişimini desteklemekle kalmayıp, toplumsal bağların ve kültürel sürekliliğin korunmasında da hayati bir önem taşıdığı vurgulanmaktadır. “Unutulan mirasın yeniden keşfi”, çocukların daha sağlıklı, mutlu ve sosyal yetkinliği yüksek bireyler olarak yetişmesi için stratejik bir gerekliliktir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Çocuk Oyunları, Okul Öncesi Eğitim, Sosyal-Duygusal Gelişim, Fiziksel Gelişim, Kültürel Miras.

DİJİTAL EKRANDA OYUN OYNAYAN ÇOCUKLARI VE YAPI İNŞA OYUNLARINI İZLEME DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hatice Darga, Rabia Koçkar

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-6759-6660>, <https://orcid.org/0009-0001-0055-0219>

hdarga@mehmetakif.edu.tr, kockarrabia11@gmail.com

Amaç: 3-6 yaş grubu çocukların dijital ekranda oyun oynayan çocukları ve yapı inşa oyunlarını izleme davranışlarını ebeveynlerin görüşlerine dayanarak değerlendirmektir. **Yöntem:** Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. **Çalışma grubu:** Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenen, 10 ebeveynidir. **Veri toplama aracı:** Araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan ve uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Veriler yüz yüze görüşme yoluyla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Katılımcıların cevapları kod, kategori ve temalar altında gruplanmış ve tablolastırılmıştır. **Bulgular:** Ebeveynlerin cevapları genel olarak değerlendirildiğinde, çocuklarının dijital ekranda çoğunlukla oyun oynayan çocukların videolarını,ve yapı inşa-strateji oyunlarını izledikleri, çocukların günlük ortalama 1-2 saat dijital ekran izlemede kaldıkları, bir içerikte kalma sürelerinin çoğunlukla 20-30 dk. arasında olup, sevdikleri içerikte bu sürenin uzadığı, seslenildiğinde hemen cevap vermedikleri, çocukların içerik izlerken çoğunlukla mutluluk, heyecan ve kahkaha tepkilerini verdikleri, özellikle eğlenceli sahneler, kazanan karakterler ve müzikli içeriklerde dans ettikleri, sevdikleri içerikleri sık sık ve mütemadiyen tekrar tekrar izledikleri, içerik izlemenin çoğunlukla annelerin gözetiminde olduğu, ekran izlemeyi arkadaşlarına tercih ettikleri, ekranda kalma süresi sınırlandırıldığında ağlama, ekranda kalmak için ısrar etmek ve huzursuzluk gösterdikleri, ekran izlemenin yemek yeme, uyku ve parkta oyun oynama rutinlerini bozduğu, çocukların izledikleri içeriklerdeki karakterlerin davranışlarını oyunlarına ve günlük yaşantılarına gerçekmiş gibi (karakterin konuşması, özel hareketi vb) yansıttıkları belirlenmiştir. Ayrıca, ebeveynler çocuklarının izledikleri içeriklerin kontrolleri altında olması gerektiğini kabul etmişlerdir.

Öneriler: Yeni araştırmaların çocukları da araştırmaya dâhil etmesi, içerik izlemenin çocuklardaki yansımalarına yönelik detaylı bilgiler sağlayabilir. Öğretmenlerin ebeveynlere yönelik etkinlik içerikli ev programı hazırlaması ve programın okulda da uygulanması karşılıklı destek ve kontrolü sağlayabilir. Okul ve aile iş birliği ile sosyal içerikli eğlenceli ve karşılıklı iletişimi destekleyen etkinliklerin düzenlenmesi, çocukların ekran izleme davranışlarının kontrolünü sağlamada iş birliğini arttırabilir.

Anahtar Kelimeler: Oyun izleme, Dijital Ekran, Okul Öncesi Çocuk, Ebeveyn, Dijital İçerik.

KADIN SUÇLULARA YÖNELİK ADLİ SOSYAL HİZMETLER

Öğr. Gör. Dr. Nilgün DALİ

Şeyh Edebalı Üniversitesi

0000-0001-7636-0668 - nilgun.dali@bilecik.edu.tr

Kadın suçluluğu erkek suçluluğuna göre farklı özelliklere sahiptir. Kadınların erkek suçlulara göre suç işleme nedenleri ve hem cezaevi sürecinde hem de cezaevi sonrasında ihtiyaçları farklılık göstermektedir. Kadın suçlu sayısının az olması, kadın suçluların genellikle basit suçlar işlemesi, suç işleme şekli gibi unsurlar kadın suçluluğunun görünmez olmasına neden olmuştur. Kadınların daha çok istismar, ihmal, şiddet, tecavüz, ekonomik sıkıntılar, toplumsal roller, psikolojik sorunlar nedeniyle suç işledikleri görülmektedir. Kadınların yoksulluk ve düşük eğitim nedeniyle hukuki süreçleri bilmemeleri, cezaevlerinde cinsiyete uygun fiziki yapının olmaması, risk faktörlerine açık ortamlarda bulunmaları, çocuğu olan kadınların yaşadıkları problemler (çocuğunu bırakacak kimsesinin olmaması, çocuğun kuruma verilmesi, çocuğun cezaevinde doğması vb.), cezaevi sonrasında aile tarafından reddedilme, ev-iş bulamama, dışlanma, damgalanma yaşadıkları sorunlar arasında yer almaktadır. Suçluluk her ne kadar erkek egemen bakış açısıyla değerlendirilse de kadın suçluların deneyimleri erkek suçlulardan farklı olduğu için kadınlara özgü durumların ele alınması gerekmektedir. Bu ihtiyaçtan hareketle çalışma kadın suçluluğunu feminist sosyal hizmet çerçevesinde tartışarak adli sosyal hizmetlerin önemini ortaya koymaktadır. Kadın suçluların hem cezaevinde hem de cezaevi sonrasında ihtiyaçlarının belirlenerek uygun iyileştirme programlarına yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede öncelikle kadın suçluluğunun nedenlerine değinilerek kadın suçluluğunu açıklayan yaklaşımlardan hareketle kadın suçluluğunun genel görünümü üzerine tartışılmaktadır. Kadın suçluluğundaki son durum ilgili istatistiklerden (TÜİK, Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğü) yararlanılarak açıklanmıştır. Çalışmanın sonucunda hem ceza infaz kurumlarında hem de tahliye sonrası kadın suçlulara yönelik sunulan adli sosyal hizmetlerin önemi ve gerekliliği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın suçluluğu, Adli sosyal hizmet, Feminist sosyal hizmet.

Yenidoğan Güvenliği ve Kimliklendirme: Biyometrik Yöntemlerin Rolü

Arş. Gör. Kübra TÜRK BEN*, Doç. Dr. Safiye AĞAPINAR ŞAHİN**

*Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Balıkesir, Türkiye

*Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı (Doktora Öğrencisi), Erzurum, Türkiye

** Ataturk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Erzurum, Türkiye

* 0000-0003-4651-689X ** 0000-0002-4688-5540

* kubra.turkben@balikesir.edu.tr ** pinarsaf@gmail.com

Amaç: Güvenli hasta bakımı, doğru kimliklendirme ile başlar ve özellikle yenidoğanlar için bu süreç kritik bir öneme sahiptir. Yenidoğan güvenliğini sağlamak ve çocuk ticareti gibi sorunları önlemek amacıyla yeni, güvenilir ve sürdürülebilir kimliklendirme yaklaşımlarına olan ihtiyacı önem kazanmaktadır. Bu derlemenin amacı; yenidoğan güvenliği ve kimliklendirme süreçlerinde biyometrik yöntemlerin rolünü, mevcut durumu ve zorluklarını kapsamlı bir şekilde analiz etmektir.

Materyal ve Metot: Derleme niteliğinde planlanan bu çalışmada "yenidoğan kimliklendirme", "yenidoğan biyometrisi", "kimlik tanıma" ve "biyometrik tanıma" anahtar kelimeleri ve bağlantılı terimler kullanılarak elektronik veri tabanları (Google Scholar, PubMed, Science Direct, Web of Science) taranmıştır. Bilimsel çalışmaların yanı sıra UNICEF, Dünya Bankası, The Joint Commission ve T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan güncel rehber ve politika belgeleri ile İspanya Neonatoloji Derneği tarafından hazırlanan, yenidoğanın kesin kimliklendirilmesine yönelik rehber niteliğindeki makale de incelenmiştir.

Bulgular: Yenidoğan tanıma yöntemleri arasında yüz tanıma, kulak tanıma, ayak izi tanıma ve parmak izi tanıma öne çıkmaktadır. Yüz tanıma, kullanışlı olmasına rağmen aydınlatma ve poz gibi faktörler nedeniyle yetişkinlerde bile zorluk yaşatırken, yenidoğanların işbirliği yapmaması bu zorlukları artırdığı görülmüştür. Kulak tanıma, yüz ifadelerinden etkilenmemesi nedeniyle daha üstün bir alternatif sunsa da, doğruluk oranlarını etkileyen aydınlatma ve konum değişkenleri mevcuttur. Kulak biyometriğinin doğumdan itibaren kolayca edinilebildiği ve yetişkin algoritmalarının bebekler için de çalıştığı tespit edilebildiği görülmüştür. Ayak izleri ise yaygın olarak kullanılmasına rağmen, doğru yakalama ve ayırt etme zorlukları, sınırlı kullanım süresi ve yetersiz bilgi sağlama gibi dezavantajları nedeniyle kalıcı bir tanımlama yöntemi olarak uygun bulunmamaktadır. Parmak izi tanıma, yenidoğanların küçük boyutları nedeniyle zorluklar içerse de, insan merkezli tasarım yaklaşımlarıyla potansiyel vaat etmektedir.

Sonuç: Bu derleme, yenidoğanların benzersiz zorluklarına rağmen, biyometrik teknolojilerin bu alanda önemli bir potansiyel sunduğunu göstermektedir. Gelecekteki araştırmaların, bebeğin fizyolojisine ve davranışlarına uyum sağlayan, invaziv olmayan ve yüksek doğrulukta biyometrik çözümler üzerine odaklanması kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Yenidoğan, Güvenlik, Kimliklendirme, Biyometrik Kimlik, Yüz Tanıma

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CİNSEL YOLLA BULAŞAN HASTALIKLARA KARŞI TUTUMU VE BİLGİ DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ

Öğr. Gör. Sema Göçmez, Öğr. Ebe Fadime Korkmaz, Öğr. Ebe Senanur Uçar, Öğr. Ebe Dilanur Şakar

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0504-2790> - semagocmez@icloud.com

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-0362-5625> - nur.korkmaz5@icloud.com

³Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-5414-3824> - ebeogrencisena@gmail.com

⁴Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-8054-1354> - dilanursakar0@gmail.com

Amaç: Bu araştırma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık yüksekokulunda eğitim görmekte olan öğrencilerin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBH) hakkında bilgi düzeylerini ve CYBH'lara karşı tutumunu değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın verileri 2024-2025 eğitim-öğretim yılında 15.11.2024-15.02.2025 tarihleri arasında evreni bilinen örneklem yöntemi ile belirlenen 396 üniversite öğrencisinin katılımı ile toplanmıştır. Veriler, 'Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklara Karşı Tutum ve Bilgi Düzeyi Tanıtım Formu' ve 'Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Bilgi Ölçeği (CYBHB-Ö)' ve Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklara Dair Tutum Ölçeği' kullanılarak elde edilmiştir

Bulgular: Veriler SPSS 22.00 paket programında değerlendirilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu kadın (%81,3), genç (%87,1'i 20–24 yaş) ve bekâr (%95,7) dır. Ebeveynlerin eğitim düzeyi ağırlıklı olarak ilkököl ve ortaöğretim seviyesindedir. Katılımcılar çoğunlukla il merkezinde yaşamış (%44,4), barınmada ise aile (%42,2) ve yurt (%31,1) öne çıkmaktadır. Büyük kısmı çalışmamaktadır (%92,7) ve %39,1'inin sosyal güvencesi yoktur. Katılımcıların Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklara Dair Tutum Ölçeği puan ortalaması $67,0 \pm 8,5$ (medyan: 67; min: 24 – max: 95) olarak bulunmuş, bu değerler katılımcıların genel olarak orta–iyi düzeyde olumlu tutuma sahip olduklarını göstermiştir. Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Bilgi Ölçeği puan ortalaması ise $7,8 \pm 5,0$ (medyan: 8; min: 0 – max: 21) olup, bilgi düzeyinin orta düzeyin altında kaldığı belirlenmiştir. Spearman korelasyon analizi sonucunda, bilgi ve tutum puanları arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = 0,224$; $p < 0,001$). Bu bulgu, bilgi düzeyi arttıkça tutumların da olumlu yönde geliştiğini ortaya koymakla birlikte, tutumları etkileyen başka faktörlerin de rol oynadığını düşündürmektedir.

Sonuç: Genel olarak, katılımcıların CYBH yönelik tutumlarının bilgi düzeylerine kıyasla daha olumlu olduğu; ancak bilgi eksikliklerinin önemli bir sorun teşkil ettiğini göstermektedir. Bu durum, eğitim ve farkındalık programlarının özellikle bilgi düzeyini artırmaya yönelik olarak desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Cinsel yolla bulaşan hastalıklar, Üniversite öğrencileri, Bilgi düzeyi, Tutum

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN EKRANDA İZLEDİKLERİ DİJİTAL KARAKTERLERİN ROLLERİNE BÜRÜNMELERİ

Hatice Darga, Ece Fidan

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-6759-6660>, <https://orcid.org/0009-0006-4931-0837>

hdarga@mehmetakif.edu.tr, fdnsece@gmail.com

Amaç: 4-6 yaş grubu çocukların dijital ekranda izledikleri çizgi film ve oyun karakterlerinin rollerine bürünmelerinin ebeveyn görüşlerine dayanarak incelemektir.

Yöntem: Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile desenlenmiştir.

Çalışma grubu: Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenen, 10 ebeveyndir.

Veri toplama aracı: Araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan ve uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Veriler yüz yüze görüşme yoluyla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Katılımcıların cevapları kod, kategori ve temalar altında gruplanmış ve tablolaştırılmıştır.

Bulgular: Ebeveynlerin cevapları değerlendirildiğinde, çocukların en çok izledikleri ekranların TV. , tablet ,telefon olarak sıralandığı, dijital ekran kullanım sürelerinin hafta içi ortalama 1-2 saat, hafta sonları 3 ve daha fazla olduğu, ekranı, çizgi film izlemek, dijital oyun oynamak için kullandıkları, çocukların en sevdiği çizgi filmlerin Spider-Man ve Elsa, sevmedikleri çizgi film karakterlerinin Rafadan Tayfa ve Heidi olduğu, en sevilen karakterlerin de Spider-Man ve Elsa olduğu, çocukların sevdikleri dijital karakterlerin özel konuşmalarını, konuşma şekillerini, özel hareketlerini, şarkılarını günlük yaşamlarına gerçekmiş gibi yansıttıkları, izledikleri karakterlere benzemek istedikleri (kıyafet, saç, aksesuar), çocuklar sevmedikleri karakterler için dış görünüşlerini beğenmedikleri, sıkıcı buldukları ve karakterlerin güzel oynamadıklarını söyledikleri belirlenmiştir.

Öneriler: Yeni araştırmaların çocukların görüşlerine de yer vermesi çocukların benimsedikleri karakterlere yönelik daha detaylı bilgiler sağlayabilir. Çocukların gelişimsel özelliklerini içeren ebeveyn eğitimi toplantılarının düzenlenmesi, bu toplantıların sosyal içerikli, eğlenceli ve karşılıklı iletişimi destekleyen etkinlikleri de içermesi, çocukların dijital ekran izleme davranışlarının zararlarını azaltmada destekleyici olabilir.

Anahtar Kelimeler: Dijital karakter, Ekran izleme, Okul Öncesi, Ebeveyn, Taklit.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE BAĞLI OLARAK GEBELERİN YAŞADIKLARI DOĞUM KORKUSU VE TERCİH ETTİKLERİ DOĞUM ŞEKİLLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Sabriye UÇAN YAMAÇ¹, Öğrenci Ebe Melike AKBULUT², Öğrenci Ebe Naciye COŞKUN³, Öğrenci Ebe Nurgül BOLAT⁴

**BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ BUCAK SAĞLIK YÜKSEKOKULU EBELİK BÖLÜMÜ
0000-0002-3932-8017 - Suyamac@Mehmetakif.Edu.Tr*

**BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ BUCAK SAĞLIK YÜKSEKOKULU EBELİK BÖLÜMÜ
0009-0000-8826-8746 - Melike.32.Ma@Gmail.Com*

**BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ BUCAK SAĞLIK YÜKSEKOKULU EBELİK BÖLÜMÜ
0009-0008-5723-0989 - Naciye42coskun@Gmail.Com*

**BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ BUCAK SAĞLIK YÜKSEKOKULU EBELİK BÖLÜMÜ
0009-0008-8918-6214 - BoLATnurgul21@Gmail.Com*

Amaç: Bu araştırma, iklim değişikliğine bağlı risk algısının gebelerde doğum korkusu ve doğum şekli tercihleri ile ilişkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, 30.06.2025-30.09.2025 tarihleri arasında Burdur ilinde İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı Bucak Devlet Hastanesi'nde yürütülmüştür. Çalışmaya araştırmaya katılmayı kabul eden, 18 yaş ve üzeri, Türkçe okuyup yazabilen ve veri toplama araçlarını eksiksiz dolduran 307 gebe dahil edilmiştir. Veriler tanıtıcı bilgi formu, Doğum Korkusu Ölçeği ve Gebelerin Doğum Şekli Tercihleri Ölçeği ile toplanmış; SPSS 21 programında tanımlayıcı istatistikler, Ki-kare testi, Kruskal-Wallis testi ve Spearman korelasyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 28.40 ± 5.12 yıl, gebelik haftası ortalaması 33.43 ± 7.84 'tür. Gebelerin %69.1'i gebeyken doğal afet yaşamaktan korktuğunu, %56.0'ı iklim krizlerinin ruh sağlığını etkilediğini ve %60.6'sı doğal afetlerin gebeliğini etkileyebileceğini belirtmiştir. Doğum şekli tercihlerinde gebelerin %52.4'ü normal doğumu, %20.2'si sezaryen doğumu tercih etmiş, %27.4'ü kararsız kalmıştır. Doğum Korkusu Ölçeği puan ortalaması 71.65 ± 12.18 , Doğum Şekli Tercihleri Ölçeği puan ortalaması 57.10 ± 7.31 'dir. Doğum şekli tercihinin göre ölçek puanları anlamlı farklılık göstermiştir ($p < 0.001$). İklim kriziyle baş edemeyeceğini düşünenlerde ve kötü hava şartlarının düşük riskini artırdığını belirtenlerde doğum korkusunun daha yüksek olduğu görülmüştür. Doğum korkusu ile doğum şekli tercihi arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişki saptanmıştır ($r = 0.485$; $p < 0.001$).

Sonuç: Bulgular, gebelerde iklim ve afet algısının doğum korkusu ve doğum tercihlerinde etkili olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, Gebelik, Doğum korkusu, Doğum şekli tercihi, Doğal afet

Not: Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir.

TRT ÇOCUK DİZİLERİNİN ÇOCUKLARDA BENLİK KAVRAMI VE BEDENSEL ALGI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Güldane GEZGİNCİ¹; Vildan Meva ŞENSOY²; Rabia KIVANÇ³

¹ Güldane Gezginci, Öğrenci, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, gezginciguldane9@gmail.com

² Vildan Meva ŞENSOY, Öğrenci, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, mevasensoy@icloud.com

³ Rabia Kıvanç, Araştırma Görevlisi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, rabiayildiz92@gmail.com

Bu çalışmada, TRT Çocuk kanalında yayınlanan seçili çocuk dizileri, çocukların benlik kavramı ve bedensel algı gelişimi açısından incelenmiştir. İncelenen içeriklerde karakterlerin kendilerini ifade etme biçimleri, fiziksel özelliklerine yönelik tutumları ve sosyal ilişkiler içerisindeki rolleri analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, çizgi film ve çocuk dizilerinin çocukların kendilerini tanıma süreçlerine olumlu katkılar sağlayabildiğini göstermektedir. Özellikle karakterlerin kendine güven, farklılıklara saygı ve bedenini kabul etme gibi davranışlar sergilemesi, çocukların benlik algısını destekleyici niteliktedir. Bununla birlikte, bazı içeriklerde idealize edilmiş karakter özelliklerinin çocuklarda gerçekçi olmayan beklentiler oluşturabileceği de gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, çocuklara sunulan medya içeriklerinin dikkatli seçilmesi ve ebeveyn/öğretmen rehberliği ile desteklenmesi gerektiği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Benlik kavramı, bedensel algı, çocuk gelişimi, medya, TRT Çocuk

Aylık Verilerde Dalgacık Tabanlı Ayırıştırma ile Dalgacık Fonksiyonu Tahmini

Cüneyt TOYGANÖZÜ¹, Berfin BALCI²

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, TÜRKİYE, cuneyttoyganozu@sdu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-5428-4625

² Özel Letoon Hospital, Fethiye Muğla, TÜRKİYE, berfin.aydgmus@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8085-7324

Dalgacık (wavelet), zaman ve ölçek olarak adlandırılan iki bileşen ile analiz edilen, zamanın belirli bir anında başlayıp belirli bir anında biten, dalgalı hareket gösteren fonksiyonlardır. Dalgacık dönüşümü (Wavelet Transform) ise, sinyaldeki yerel değişimleri (küçük ölçekli dalgalanmaları) inceleyerek karmaşık verileri, temel özelliklerini kaybetmeden daha basit ve analiz edilebilir parçalara dönüştürür. Dalgacık dönüşümü, bir sinyali hem zaman hem de ölçek (frekansın yerel karşılığı) açısından analiz ederken; Fourier dönüşümü sinyalin frekans içeriğini verir ancak bu frekansların zaman içindeki konumunu göstermez.

İktisadi veriler, çoğunlukla durağan olmayan, yapısal kırılmalar barındıran ve çoklu frekans bileşenleri içeren karmaşık zaman serileri olarak düşünülür. Bu nitelikler, geleneksel zaman serisi yöntemlerinin açıklayıcılık ve tahmin performansını sınırlayabilmektedir. Bu bağlamda, dalgacık dönüşümleri, bu tip veriler için zaman ve frekans uzayında eşzamanlı yerel analiz imkânı sunarak güçlü bir metodolojik çerçeve sağlamaktadır.

Bu çalışmada, dalgacık dönüşümü analizi kullanılarak, aylık enflasyon verileri için uygun dalgacık fonksiyonu tahmini yapılmıştır. Aylık enflasyon serisi üzerinde çok çözünürlüklü dalgacık ayırıştırması uygulanmış, bu sayede seri, farklı ölçeklerdeki bileşenlerine ayrılarak kısa dönemli dalgalanmalar ile uzun dönemli eğilimler ayırıştırılmıştır. Ayırıştırma sürecinde farklı dalgacık dönüşümleri (Haar, Daubechies, Simlet, Coiflet, vb) kullanılmış ve elde edilen bileşenler üzerinden alternatif model özellikleri geliştirilmiştir.

Elde edilen alt bileşenler temelinde bulunan uygun dalgacık fonksiyonunun performansı, ortalama karesel hata (RMSE) ve ortalama mutlak hata (MAE) gibi standart hata ölçütleri aracılığıyla değerlendirilmiştir. Ampirik bulgular, dalgacık tabanlı yaklaşımın özellikle yüksek oynaklık ve ani değişimlerin gözlemlendiği dönemlerde geleneksel modellere kıyasla daha yüksek tahmin doğruluğu sağladığını göstermektedir.

Sonuç olarak, dalgacık dönüşümlerinin enflasyon gibi doğrusal olmayan ve durağan olmayan iktisadi zaman serilerinin analizinde ve tahmininde etkili bir araç olduğu ortaya konulmaktadır. Bu yaklaşımın, politika yapıcılar ve araştırmacılar açısından daha güvenilir ve ayırıştırılmış bilgi sunma potansiyeli bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dalgacık (Wavelet), Dalgacık Fonksiyonu, Fiyat Endeksleri

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYN VE ÖĞRETMENLERİNİN AİLE KATILIMINA YÖNELİK DEĞERLENDİRMELERİ

Hatice Darga, Hamide Gök

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-6759-6660>, <https://orcid.org/0009-0001-4669-1084>,

hdarga@mehmetakif.edu.tr, hamidegok48a@gmail.com

Özel gereksinimli çocukların öğretim süreçlerinde aile katılımı, çocuğun gelişimini destekleyen en önemli unsurlardan biri olarak kabul edilmektedir.

Amaç: Bu araştırma, özel gereksinimli çocukların ebeveyn ve öğretmenlerinin aile katılımındaki mevcut uygulamalarını, onların görüşlerine dayalı olarak ortaya koymaktır.

Yöntem: Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desenle yürütülmüştür.

Çalışma grubu: Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenen, 9 ebeveyn, 5 özel eğitim öğretmeni olmak üzere , toplam 14 katılımcıdan oluşmuştur.

Veri toplama aracı: Araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan ve uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Veriler yüz yüze görüşme ile ve katılımcılardan yazılı olarak toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Katılımcıların cevapları kod, kategori ve temalar altında gruplanmış ve tablolastırılmıştır.

Bulgular: Ebeveynlerin cevapları genel olarak değerlendirildiğinde, aile katılımını çocukların ödevlerine yardımcı olmak ve okul etkinliklerine katılmak olarak tanımladıkları, aile katılımı etkinliklerine çoğunlukla katıldıkları, katılımı engelleyen sebeplerin iş ve mesai saatlerinin uygun olmaması ve ödevleri yaptırmakta zorlanmaları olduğu, çocuklarının öğretmenleri ile çoğunlukla olumlu iletişimde oldukları, bazılarının bunda zorlandıkları, ebeveynlerin öğretmenlerden beklentilerinin çoğunlukla çocuklarının okuma yazma öğretilmeleri ve iyi bir eğitim vermeleri olduğu, çoğunlukla okulun aile katılımı etkinliklerinden memnun oldukları, okul ve öğretmenlerin yaklaşımından memnun oldukları, Özel eğitim öğretmenlerinin cevapları değerlendirildiğinde, aile katılım etkinliklerinin genellikle özel gün, okul içi ve okul dışı sosyal etkinlikler olarak tanımladıkları, ailelerin çoğunlukla sosyal etkinliklere katıldıkları, aile katılımını artırmak için çocuğun başarısını gösteren ve motive edici etkinlikler düzenlendiği, ailelerin severek katıldığı etkinliklerin çoğunlukla açık alanlarda gerçekleştirilen eğlenceli etkinlikler olduğu, öğretmenlerin motivasyon kaynakları çoğunlukla öğrencilerin gelişimi ve ebeveynlerin olumlu geri bildirimleri olduğu, aile katılımının akademik başarıyı artırdığını ve öğretim sürecini verimli hale getirdiğini, katılım düzeyinin öğretmeni doğrudan etkilediği, öğrencinin özel gereksinim düzeyinin aile katılımını etkilediği,

Öneriler: Araştırmacıların yeni çalışmalarda yöneticileri de dahil etmeleri, aile katılımı etkinliklerine dahil olarak gözlemlerini çalışmaya aktarmaları, politika yapıcıların özel gereksinimli aile ve çocukların sosyal olarak zaman geçirebilecekleri ortamlar oluşturmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Aile Katılımı, Ebeveyn, Öğretmen,

DENİZ KİRLİLİĞİNİN BİYOLOJİK GÖSTERGELER (BİYOİNDİKATOR) ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Cem Erkebay

Kocaeli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, İzmit/KOCAELİ

000-0001-9100-3626

cem.erkebay@kocaeli.edu.tr

Denizel ortamlar çok farklı kirletici tehditler ile karşı karşıya olduğundan günümüzün en çok tartışılan ve çözüm aranan kirlilik problemlerini barındırmaktadır. Özellikle demografinin değişmesi, insan ihtiyaçlarının çeşitlenmesi ve artması alıcı ortam olarak denizlerin daha fazla korunması gerekliliğini doğurmuştur. Mikroplastikler, petrol ve türevleri, evsel atıklar, ağır metaller, besin tuzu yükleri v.s. uzun süreli ve karmaşık etkiler yaratabilmektedir.

Biyoindikatörler, çevredeki değişimlere oldukça duyarlı organizmalar olarak, özellikle uzun süreli izleme çalışmalarında, kirlilik düzeyinin belirlenmesinde veri sağlayan en önemli araçlardandır. Özellikle midye türleri, fitoplankton toplulukları ve bentik organizmalar, ağır metaller, organik kirleticiler ve besin tuzu artışlarına karşı verdikleri tepkiler ile kirlilik tespit ve izlenmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu organizmaların biyokimyasal, fizyolojik ve populasyon düzeyindeki değişimleri, kirliliğin erken uyarı sinyalleri olarak değerlendirilebilmektedir.

Bu derleme çalışmada, deniz kirliliğinin biyolojik göstergeler aracılığıyla değerlendirilmesine yönelik temel yaklaşımlar sistematik bir şekilde ele alınmıştır. Biyoindikatör türlerinin seçimi, kullanılan biyolojik indeksler, izleme yöntemleri ve veri yorumlama süreçleri literatür kapsamında incelenmiştir. Ayrıca, biyolojik izleme yöntemlerinin ve sınırlılıkları tartışılmıştır.

Sonuç olarak, biyoindikatör temelli izleme yaklaşımları, denizel ekosistemlerin sürdürülebilir yönetimi ve korunması açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu kapsamda, gelecekte yapılacak çalışmalarda standartlaştırılmış biyolojik izleme protokollerinin geliştirilmesi, farklı ekosistemler arasında karşılaştırılabilirliğin artırılması ve uzun dönemli veri setlerinin oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Alınacak önlemlerde uzun süreli verilerle planlanması çok daha başarılı sonuçlar getirecektir.

Anahtar Kelimeler: Biyolojik İzleme, Biyoindikatör, Bentik Omurgasızlar, Fitoplankton

YENİDOĞAN SARILIĞI: GÜNCEL TEDAVİ VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI ÜZERİNE NARRATİF DERLEME

Yüksek Lisans Öğrencisi Tuğçe Söğüt^{1*}, Dr.Öğr.Üyesi Selda Ateş Beşirik²

^{1*} Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Burdur, Türkiye

² Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Pediatrik Hemşirelik Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8643-9481>^{1*}, <https://orcid.org/0000-0002-0744-3213>²
2510301010@ogr.mehmetakif.edu.tr^{1*} sabesirik@mehmetakif.edu.tr²

Yenidoğan sarılığı, yaşamın ilk günlerinde sık görülen ve çoğunlukla fizyolojik seyreden bir durumdur. Serum bilirubin düzeyinin yükselmesine bağlı olarak ciddi nörolojik komplikasyonlara yol açabilen önemli bir klinik sorundur. Özellikle kontrolsüz hiperbilirubinemi, akut bilirubin ensefalopatisi ve kernikterus gibi geri dönüşümsüz sonuçlara neden olabileceğinden erken tanı, uygun tedavi ve etkili izlem büyük önem taşımaktadır. Bu narratif derlemenin amacı, yenidoğan sarılığının yönetiminde kullanılan güncel tedavi yaklaşımlarını ve hemşirelik uygulamalarını literatür doğrultusunda incelemektir. Bu inceleme, Ocak 2021 ile Mart 2026 arasında yayımlanan çalışmalar için PubMed, CINAHL, Web of Science, Scopus, Cochrane Library, ULAKBİM, ve Google Scholar veri tabanlarında araştırılmıştır.

Literatür bulguları, fototerapinin yenidoğan hiperbilirubinemisinin tedavisinde birinci basamak ve en yaygın kullanılan yöntem olduğunu göstermektedir. Daha ileri vakalarda, özellikle hemolitik hastalıklarda intravenöz immünoglobulin tedavisinin bilirubin düzeyini düşürmede etkili olduğu ve değişim transfüzyonu gereksinimini azaltabildiği bildirilmektedir. Ciddi hiperbilirubinemi durumlarında ise değişim transfüzyonu hızlı ve etkili bir tedavi seçeneği olmakla birlikte invaziv yapısı nedeniyle dikkatli uygulanmalıdır. Bunun yanı sıra erken ve yeterli beslenmenin sağlanması, enterohepatik dolaşımın azaltılması yoluyla bilirubin atılımını artırarak tedavi sürecine önemli katkı sağlamaktadır.

Hemşirelik bakımı, yenidoğan sarılığının yönetiminde erken tanılama, tedavi uygulamalarının güvenli yürütülmesi, komplikasyonların önlenmesi ve aile eğitimi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Yenidoğan sarılığının yönetimi multidisipliner bir yaklaşım gerektirmekte olup, güncel tedavi yöntemleri ile kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının entegrasyonu tedavi başarısını artırmaktadır. Bu derleme, klinik uygulamalara rehberlik edecek güncel bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yenidoğan sarılığı, Hiperbilirubinemi, Fototerapi, Yenidoğan, Hemşire.

SINIFIN İÇİNDEN BİR BAKIŞ: BÜTÜNLEŞTİRME EĞİTİMİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Hatice Darga, Beyza Çetinkaya

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-6759-6660> <https://orcid.org/0009-0007-5757-846X>,

hdarga@mehmetakif.edu.tr, beyzac949@gmail.com

Bütünleştirme eğitimi, özel gereksinimi olan bireylerin akranlarıyla birlikte aynı eğitim ortamlarında öğrenim görmelerini amaçlayan ve eğitimde fırsat eşitliğini destekleyen önemli bir uygulama olarak kabul edilmektedir. **Amaç:** Bu araştırmanın amacı, okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinin bütünleştirme eğitime yönelik değerlendirmelerini ortaya koymaktır. **Yöntem:** Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desenle yürütülmüştür. **Çalışma grubu:** Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenen 8 okul öncesi öğretmeni, 8 sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 16 katılımcıdan oluşmuştur. **Veri toplama aracı:** Araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan ve uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Veriler yüz yüze görüşme yoluyla toplanmıştır. Verilerin çözümlemesinde içerik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Katılımcıların cevapları kod, kategori ve temalar altında gruplanmış ve tablolastırılmıştır. **Bulgular:** Okulöncesi öğretmenlerinin cevaplarına göre, bütünleştirme eğitiminden yararlanan çocukların sınıfa okul yönetimi tarafından yerleştirildiği, sınıfa yerleştirilen çocuklardan en çok otizmlili olanlarda zorluk yaşandığı, bu çocukların sınıf düzenine uyum sağlayabilecek ve dikkatini etkinliğe verebilecek düzeyde olması gerektiği, çocukların sınıf içi etkinliklere katılımlarının çocukların gelişim düzeylerine göre değiştiği ve daha çok öğrenme merkezlerinde oyun etkinliklerine dâhil oldukları, çocukları sınıf içi etkinliklere teşvik etmek için ilgilerine göre alternatif etkinlik ve uyarlama yaptıkları, bu çocukların sınıfa uyum sürecinde sosyal-duygusal ve dil-konuşma alanlarında desteklenmesi gerektiği, bütünleştirme eğitiminin etkili olabilmesi için yardımcı personel ve eğitim materyallerine ihtiyaç olduğu ve son olarak, özel eğitim gereksinimi olan çocukların bütünleştirme eğitiminden yararlanmasını olumlu karşıladıkları, ancak sınıfa yerleştirmenin mevzuata göre yapılmasını önemsedikleri belirlenmiştir. İlkokul öğretmenlerinin görüşlerine göre: Bütünleştirme eğitiminden yararlanması uygun görülen çocukların sınıfa e-okul sistemi ile yerleştirildiği ve öğretmenler bu durumu çoğunlukla olumsuz olarak değerlendirdikleri, ilkökulda bütünleştirme eğitiminden yararlanacak çocukların hafif zihinsel düzeyde olmaları gerektiği, sınıf düzeni ve eğitim akışı açısından sınıfa uyum sağlayacak davranışları kazanmış olması gerektiği, bütünleştirme eğitiminden yararlanan çocuğun, katıldığı etkinliklerin çoğunlukla sosyal gelişime katkı sağladığının düşünüldüğü, çocuğun katılmadığı etkinliklerin sınıf düzeyine uygun kazanımlar baz alınarak çocuğun düzeyine uygun uyarlamalar planlandığı, çocuğun sınıfa uyumunda, anlama ve anlatım sürecinde personel desteğine ihtiyaç duyulduğu, bütünleştirme eğitiminin etkili şekilde yürütülebilmesi için destek eğitim odası, destek eğitim personeli ve her sınıf düzeyine uygun eğitim materyalleri gerektiği belirlenmiştir. **Öneriler:** Yeni araştırmalarda çocukların bütünleştirme eğitim süreçlerinin gözlemlenerek, içerik ve öğretmen desteği konusunda öneriler geliştirilebileceği, öğretmenlerin bütünleştirme eğitiminden yararlanan çocuk için sınıflarında ortam düzenlemeleri yapmalarının çocuğun kendini ait hissetmesini destekleyebileceği, politika yapıcılarının kapsayıcı eğitimin niteliğini arttırmak için okulun fiziksel koşulları ve eğitimsel destekleri arttırmaları önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bütünleştirme Eğitimi, Kaynaştırma, Okulöncesinde Bütünleştirme, Öğretmen, İlkokul.

TÜRKİYE'DE KOAH HASTALARINA YÖNELİK HEMŞİRELİK LİSANSÜSTÜ TEZLERİNİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (2016-2026)

Dr. Öğr. Üyesi Eda ÜNAL

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Onkoloji Hemşireliği Ana Bilim Dalı

ORCID: 0000-0002-6644-9850

eda.unal1@sbu.edu.tr

Bu çalışma, Türkiye'de 2016-2026 yılları arasında KOAH hastalarına yönelik hemşirelik alanında yürütülen lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde KOAH ve hemşirelik anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucunda 162 teze ulaşılmış, dahil etme kriterlerini karşılamayan 13 tez çıkarılarak çalışma 149 tez üzerinden yürütülmüştür. Tezler; yıl, tür, üniversite, anabilim dalı, araştırma deseni, örneklem büyüklüğü ve konu temalarına göre sınıflandırılmış; veriler betimsel istatistiklerle analiz edilmiştir. Tez sayısı 2018-2019 yıllarında belirgin biçimde artmış (sırasıyla n=20 ve n=23), pandemi döneminde görece gerilemiş ve 2023'ten itibaren yeniden yükselişe geçerek 2025 yılında en yüksek değerine ulaşmıştır (n=24). Tezlerin %75,8'i yüksek lisans, %24,2'si doktora düzeyindedir. Çalışmalar 57 farklı üniversitede yürütülmüş olup Atatürk Üniversitesi 12 teze (%8,1) başı çekmektedir. Anabilim dalı dağılımında Hemşirelik Anabilim Dalı (%45,6) ve İç Hastalıkları Hemşireliği (%36,2) ilk iki sıradadır. Örneklem büyüklüğü 30 ile 744 arasında değişmekte, ortalama 147,8 olarak hesaplanmaktadır. Konu teması açısından yaşam kalitesi ve semptom yönetimi (%51,0), öz-etkililik ve öz-bakım (%31,5) ile psikososyal boyutlar (%29,5) öne çıkan başlıca araştırma alanları olmuştur. Sonuçlar, Türkiye'de KOAH hemşireliği araştırmalarının son on yılda nicelik ve çeşitlilik açısından önemli bir ilerleme kaydettiğini; ancak doktora düzeyindeki çalışmaların ve deneysel desenlerin artırılmasının alana katkı sağlayacağını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: KOAH, hemşirelik, bibliyometrik analiz, lisansüstü tez, YÖK Tez Merkezi

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARDA ANNE-BABA ROLÜ VE ÇEVRENİN ETKİSİ

Elçin EROL – Hatice KİBAROĞLU – Ayşegül YILDIRIM

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu - Çocuk Gelişimi

0009-0007-2612-0720 / 0009-0006-4269-9552 / 0009-0007-8284-8900

elcinerol8@gmail.com – haticekibaroglu07600@gmail.com - aysegulyildirim336@gmail.com

Çocuk Koruma Kanunu’nda suça sürüklenen çocuk; “kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, çocuğun yalnızca işlediği fiil üzerinden değil, aynı zamanda korunma ve desteklenme gereksinimi olan bir birey olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir. Çocuk suçluluğu tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli bir toplumsal sorun olarak varlığını sürdürmekte; bu durum hem suça sürüklenen çocuğu hem de ailesini olumsuz yönde etkilemektedir. Literatürde aile, çocuk suçluluğunu olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen en temel toplumsal yapılardan biri olarak değerlendirilmektedir. Aile içinde ilgi, sevgi, güven ve aidiyet duygusu yaşayan çocukların psikososyal yönden daha sağlıklı geliştiği; buna karşılık aile içi ilişkilerin sorunlu olduğu ortamlarda büyüyen çocukların saldırganlık, otoriteye karşı gelme ve uyum sorunları yaşadıkları belirtilmektedir. Bu bağlamda çocuğun suça sürüklenmesinde aile içindeki sağlıksız toplumsallaşma süreci önemli bir risk faktörü olarak öne çıkmaktadır. “Suçlu çocuk yoktur, suça itilen çocuk vardır” anlayışından hareketle, çocuğun suça sürüklenmesinde etkili olabilecek ailesel nedenler arasında ebeveynlerin çocuğa yönelik olumsuz tutumları, çocuğa yeterli ilgi ve değer verilmemesi, aile içi iletişim sorunları, otoriter ya da tutarsız disiplin anlayışı, ebeveynlerin eğitim ve sosyoekonomik düzeyi, ailede suça karışmış bireylerin bulunması, parçalanmış aile yapısı, anne-baba yoksunluğu, ebeveynlerde alkol ya da madde kullanımı, kalabalık aile yapısı, aile içi şiddet, ihmal ve istismar gibi durumlar yer almaktadır. Sonuç olarak çocuk suçluluğu, yalnızca bireysel davranışlar üzerinden değerlendirilemeyecek kadar çok boyutlu bir toplumsal olgudur. Çocuğun suça sürüklenmesi; bireysel özelliklerin yanı sıra aile yapısı, ebeveyn tutumları, sosyal çevre ve toplumsal koşulların etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda çocuk suçluluğunun önlenmesine yönelik müdahalelerde aile temelli koruyucu ve önleyici çalışmalar öncelikli hale getirilmelidir.

MELATONİN EKSİKLİĞİ VE STRES YANITI: SİRKADİYEN RİTMİN ROLÜ

Şükriye SARUHAN, Ayşe Nur ÖZAL**

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Burdur, Türkiye
saruhansukriye43@gmail.com, aysenurozal48@icloud.com

Bu çalışmanın amacı, sirkadiyen sistemin işleyişini ve modern yaşamla birlikte değişen çevresel ve davranışsal faktörlerin bu ritim üzerindeki etkilerini incelemektir. Literatür taraması yapılarak sirkadiyen ritim, melatonin, stres yanıtı ve metabolik süreçler arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. Sirkadiyen ritimlerin ana kontrol merkezi olan Suprakiazmatik Nükleus (SCN), vücut ısısı, uyku-uyanıklık döngüsü ve hormon salınımının düzenlenmesinde temel rol oynar. Melatonin, epifiz bezinden salgılanan ve sirkadiyen ritmin hormonal düzenleyicisi olarak görev yapan ışığa duyarlı bir hormondur. Karanlıkta salınımı artarken ışık maruziyeti ile baskılanır ve bu özelliği sayesinde organizmaya zaman bilgisi sağlar. Melatonin yalnızca uyku düzenini kontrol etmekle kalmaz, aynı zamanda antioksidan ve antiinflamatuvar etkileriyle hücrel homeostazın korunmasına katkıda bulunur. SCN ve periferal dokularda bulunan melatonin reseptörleri aracılığıyla biyolojik ritimlerin senkronizasyonunda aktif rol oynar. Modern yaşamın getirdiği vardiyalı çalışma, uzun mesailer, gece ışık maruziyeti ve jet lag gibi faktörler melatonin sekresyonunu bozarak sirkadiyen ritimde faz kaymalarına neden olmaktadır. Bu durum, organizmanın dış çevre ile senkronizasyonunu engelleyerek sirkadiyen disfonksiyona yol açar. Melatonin eksikliği, hipotalamo-hipofiz-adrenal aksın aktivasyonunu artırarak kortizol düzeylerinde yükselmeye neden olur ve stres yanıtını kronikleştirir.

Sonuç olarak, sirkadiyen ritim bozulmaları; uyku düzensizlikleri, metabolik hastalıklar ve psikiyatrik bozukluklarla yakından ilişkilidir. Modern yaşam koşullarının bu ritim üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması, bireysel sağlık ve halk sağlığı açısından kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Sirkadiyen ritim, melatonin, stres

AKUAKÜLTÜRDE DOĞAL ÇÖZÜMLER: TIBBİ VE AROMATİK BİTKİLERİN BALIK YETİŞTİRİCİLİĞİNDE ROLÜ

Vesile Özlem KARABACAK, Melike Sıla TATAR, Deniz İNNAL

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, İstiklal Yerleşkesi, Burdur,
Türkiye

vesileozlemk15@gmail.com, tmelikesila@gmail.com, innald@gmail.com

Akuakültür, artan dünya nüfusunun protein gereksinimini karşılamada stratejik öneme sahip bir üretim sektörü olmakla birlikte, yoğun yetiştiricilik uygulamalarına bağlı olarak su kalitesinde bozulma, enfeksiyöz hastalıklar ve stres faktörleri gibi ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Bu problemlerin kontrolünde yaygın şekilde kullanılan antibiyotik ve kimyasal ajanlar, uzun vadede antimikrobiyal direnç gelişimi, çevresel kontaminasyon ve gıda güvenliği açısından önemli riskler oluşturmaktadır. Sentetik kimyasalların balık dokularında birikmesi, hem tüketici sağlığını tehdit etmekte hem de ihracat pazarlarında kalıntı sorunlarına yol açmaktadır. Bu durum, sürdürülebilir ve çevre dostu alternatif yaklaşımlara olan ihtiyacı her geçen gün artırmaktadır. Bu çalışmada, tıbbi ve aromatik bitkilerin akuakültürde doğal çözüm olarak kullanım potansiyeli değerlendirilmiştir. Bitkisel kaynaklı sekonder metabolitler; fenolik bileşikler, terpenoidler ve alkaloidler gibi biyoaktif komponentler içermekte olup, güçlü antimikrobiyal, antioksidan ve immünostimülan özellikler sergilemektedir. Özellikle Thymus vulgaris, Mentha piperita ve Allium sativum gibi türlerin balık sağlığı üzerinde olumlu etkiler gösterdiği; bağışıklık yanıtını güçlendirdiği, patojenlere karşı direnci artırdığı ve büyüme performansını desteklediği tespit edilmiştir. Tıbbi ve aromatik bitkiler, akuakültürde yem katkısı, banyo uygulaması ve enjeksiyon gibi farklı yöntemlerle uygulanabilmektedir. Söz konusu uygulamalar, hastalıkların önlenmesi, su kalitesinin iyileştirilmesi ve kimyasal kullanımının azaltılması bakımından kayda değer avantajlar sunmaktadır. Sonuç olarak, bu bitkiler akuakültürde hastalık kontrolü, büyüme performansının artırılması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması açısından etkili ve uygulanabilir biyolojik ajanlar olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akuakültür, Tıbbi ve aromatik bitkiler, Balık sağlığı, Doğal antimikrobiyal ajanlar, Sürdürülebilir yetiştiricilik

HAYVAN AİLESİ ÇİZ TEKNİĞİ İLE ÇOCUK RESİMLERİNİN ANALİZİ

Hatice Darga, Dilara Taylan, İlayda Çetin

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-6759-6660> , <https://orcid.org/0009-0003-3461-4502> <https://orcid.org/0009-0005-2846-133X>

hdarga@mehmetakif.edu.tr, dilarataylan193@gmail.com, bgmctn99@gmail.com

Amaç: Araştırmanın amacı, ilkokul çocuklarına çizdirilen resimlerin hayvan ailesi çizme tekniği ile analizinin değerlendirilmesidir. **Yöntem:** Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desenle yürütülmüştür. **Çalışma grubu:** Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenen ilkokul sınıflarına (1-4) devam eden 71 çocuk oluşturmuştur. **Veri toplama aracı:** Graser'in (2011) "Hayvan ailesi çiz" tekniği yoluyla toplanmıştır. Veriler içerik analizi yöntemleri ile çözümlenmiştir. **Bulgular:** İlkokul 3. Sınıfla devam eden çocuk resimlerinde, çoğunlukla kendileri ve annelerinin resimlerini ince özellikle çizdikleri, çoğunlukla baba figürlerini kalın ve sert çizdikleri, resimlerin çoğunluğunda kendilerini bazılarında annelerini çizmedikleri, resimlerde çoğunlukla baba figürleri çizimlerinde duraklama görüldüğü, anne ve kendi figürlerini yumuşak çizgilerle çizdikleri, çoğunlukla baba figürünü bazılarında kendilerini esnek çizgilerle çizdikleri, ince çizimlerde çoğunlukla kendilerinin ve anne figürleri olduğu, ince/yumuşak çizgilerle ise yine kendileri ile anne ve babalarını çizdikleri, baba ve anne figürlerinde konturlama yaptıkları, resimlerin çoğunluğunda gölgeleme yapmadıkları, bazılarında tarama yaptıkları, çoğunlukla baba ve anne figürlerinde karalama yaptıkları ve bu figürleri büyük çizdikleri, kendi figürlerini çoğunlukla küçük çizdikleri, çoğunlukla baba figürlerinin resimde ilk olarak çizdikleri, resimlerinin çoğunluğunun farklı hayvan figürlerinden oluştuğu, aynı hayvan figürlerinin kullanıldığı resimlerin daha az olduğu, resimlerin çoğunluğunda gruplama olmadığı, baba figürlerinin çoğunlukla büyük çizildiği, çocukların çoğunluğunun resimleri çizerken normal davrandığı, çoğunlukla kendi sevdikleri hayvan figürlerini çizdikleri, çocukların çoğunluğunun hayvan bilgisi edinime yönelik deneyimlerinin bir yıl önce hayvanat bahçesine ziyaret olduğu, resimlerin çoğunluğunda hayvan figürü ile aile bireyi arasında benzerlik yokken, bazılarında benzerlik görüldüğü, resimlerin çoğunluğunda hayvan figüründe aile bireyine yönelik lakap ve burç özellikleri olmadığı belirlenmiştir. Resim analizleri devam etmektedir. Çalışmanın tamamı kongrede sunulacaktır. **Öneriler:** Yeni araştırmalar için ebeveynlerin ve çocuklarla yaptıkları resim üzerine bireysel görüşmelerin değerlendirmeye dahil edilmesi, çocukların okullara yerleştirmelerinde bu tekniğin kullanılabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk resmi, Resim analizi, Çizim Tekniği, Hayvan Ailesi Çiz

GÖRME ENGELLİLER VE DEPREM GERÇEĞİ

Ayten Tuna / Esra Matpan / Berivan Kaya

aytentuna1011@gmail.com / esra25mtpn@gmail.com / kayaberivan1003@gmail.com

0009-0009-4434-5530 / 0009-0004-0224-433X / 0009-0001-2357-7385

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi

Deprem, toplumsal yaşamı kesintiye uğratan ve özellikle dezavantajlı gruplar üzerinde daha ağır sonuçlar doğuran olaylardır. Görme engelli bireyler, deprem gibi ani gelişen afetlerde savunmasız kalan kırılgan guruplardan biridir. Görme engelli bireylerin yön bulma, çevreyi algılama ve acil durumlarda hızlı karar verme süreçlerinde yaşadıkları zorluklar, afet anında hayatta kalma şanslarını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle depreme karşı hazırlığın temel yollarından biri bu bireylere uygun afet ve acil durum çantası hazırlamak, bireysel tahliye programı oluşturmaktır. Eğitim ve farkındalık çalışmalarıyla da görme engelli bireylerin bilinçlendirilmesi sağlanmaktadır.

Bu bildirinin amacı görme engelli bireylerin ülkemizde sık görülen depreme hazırlık sürecinde izlenmesi gereken aşamaları ve olası bir deprem durumunda uygulanması gereken tahliye planlarını ortaya koymaktır. Bu nedenle, afetlere hazırlık sürecinin önemli bir parçası olan acil durum ekipmanlarının uygun şekilde hazırlanması da gerekmektedir. Görme engelli bireyler için hazırlanan afet ve acil durum çantalarının içeriği, standart çantalardan farklı olarak düzenlenmelidir. Literatürde, bu çantalarda kabartma (Braille) etiketler, sesli yönlendirme cihazları, yedek beyaz baston, düdük, kolay erişilebilir ilaçlar ve kişisel bakım malzemelerinin bulunmasının önemi vurgulanmaktadır.

Çalışmalar, görme engelli bireylerin yaşadıkları mekânı dokunsal ve işitsel ipuçlarıyla tanımlarının, alternatif kaçış yollarını önceden deneyimlemelerinin ve güvenli toplanma alanlarını öğrenmelerinin hayati önem taşıdığını göstermektedir. Araştırmalar, düzenli olarak gerçekleştirilen tatbikatların ve erişilebilir eğitim materyallerinin, görme engelli bireylerin afet anında daha hızlı ve doğru kararlar alabilmelerine katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Özellikle sesli anlatım, dokunsal haritalar ve uygulamalı eğitim yöntemleri, bu bireylerin öğrenme süreçlerini desteklemektedir.

Afet ve acil durum çantalarının erişilebilir şekilde düzenlenmesi, bireysel tahliye planlarının oluşturulması ve düzenli eğitimlerin sağlanması bu sürecin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Ayrıca, toplum genelinde farkındalık artırılarak görme engelli bireylerin afet anında daha güvenli hareket edebilmeleri desteklenmelidir. Böylelikle hem bireylerin güvenliğini artıracak hem de olası can kayıplarının önlenmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler : Görme engelliler, Deprem, Hazırlık, Farkındalık

MAKROFİT TABANLI İNDİKATÖRLER KULLANILARAK SU KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: IŞIKLI AKGÖZ KAYNAĞI (DENİZLİ, TÜRKİYE) ÖRNEĞİ

Meryem TUNÇ¹

¹Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi
ORCID: 0000-0002-6559-6664, e-mail: tncmeryem@gmail.com

Sucul ortamlarda su kalitesinin belirlenmesinde balıklar, bentik omurgasızlar, plankton, algler ve sucul makrofitler indikatör organizma olarak kullanılmaktadır. Bu organizmalar arasında makrofitler, diğer sucul canlılara kıyasla daha stabil yapıları ve uzun yaşam döngüleri sayesinde su kalitesinin uzun dönemli değişimlerini yansıtabilmekte ve daha güvenilir değerlendirmelere olanak sağlamaktadırlar. Çalışma Dinar (Afyonkarahisar) ile Çivril (Denizli) karayolu üzerinde yer alan Işıklı Akgöz Kaynağı'nda (Işıklı Pınarları) gerçekleştirilmiştir. Bu kaynak, Işıklı Gölü'nü besleyen su kaynakları arasında, Su Çıkan Kaynağı'ndan (%45) sonra %22'lik katkı ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu çalışmada, Ekim 2020 – Ağustos 2021 tarihleri arasında mevsimsel periyotlarla makrofit örnekleri toplanmış, teşhisleri yapılmış ve çalışma alanının makrofit florası ortaya konulmuştur. Belirlenen makrofit taksonları için sıklık ve baskınlık analizleri gerçekleştirilmiş; ayrıca türlerin yüzde örtüş oranı ve bolluk sınıfları belirlenerek Makrofit İndeksi (MI) hesaplanmıştır. Çalışma sonucunda, sonbaharda 12 familyaya ait 15 cins ve 15 takson, kışın 20 familyaya ait 25 cins ve 25 takson, ilkbaharda 22 familyaya ait 29 cins ve 34 takson ve yazın 17 familyaya ait 21 cins ve 24 takson olmak üzere; Spermatophyta (34 kayıt) ve Chlorophyta (1 kayıt), şubelerine ait 22 familya, 29 cins ve 35 makrofit taksonu belirlenmiştir. En fazla takson içeren familyalar Cyperaceae (5 takson), Poaceae (3 takson), Lamiaceae (3 takson) ve Typhaceae (3 takson) olarak tespit edilmiştir. Çalışma alanında baskın türler sırasıyla *Lemna trisulca*, *Berula erecta*, *Ceratophyllum demersum*, *Schoenoplectus lacustris* subsp. *lacustris* ve *Cyperus* sp. olarak belirlenmiştir. Sıklık analizine göre ise *Nuphar lutea*, *Myriophyllum spicatum*, *Berula erecta*, *Veronica anagallis-aquatica*, *Ceratophyllum demersum*, *Stuckenia pectinata*, *Lemna trisulca*, *Typha angustifolia*, *Schoenoplectus lacustris* subsp. *lacustris*, *Cyperus* sp., *Phragmites australis*, *Cynodon dactylon* ve *Cladophora* sp. türleri sürekli bulunan türler olarak tespit edilmiştir. Makrofit İndeksi (MI) sonuçlarına göre, Işıklı Akgöz Kaynağı'nın su kalitesi tüm mevsimlerde aşırı kirli sınıfında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Makrofitler, su kalitesi, biyolojik indikatörler, Makrofit İndeksi, Işıklı Gölü

AKDENİZ KIYILARINDA CARETTA CARETTA YUVALAMA ALANLARINDA ANTROPOJENİK ETKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Azra Akın

Biyoloji Bölümü, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

azraakin630@gmail.com

Caretta caretta, Akdeniz havzasında önemli yuvalama alanlarına sahip olan ve ekosistem açısından kritik rol oynayan bir deniz kaplumbağası türüdür. Ancak son yıllarda artan antropojenik baskılar, bu türün üreme başarısını ve habitat bütünlüğünü ciddi şekilde tehdit etmektedir. Bu çalışmada, Akdeniz kıyılarındaki Caretta caretta yuvalama alanlarında gözlenen başlıca insan etkileri ve bu etkilere karşı geliştirilen koruma stratejileri literatür verileri ve saha gözlemleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bulgular, özellikle kıyı turizmi, mekanik sahil temizliği, yapay ışıklandırma ve kıyı yapılaşmasının yuvalama başarısını olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Buna karşın, yuva koruma kafesleri, düzenli izleme programları ve çevresel farkındalık çalışmalarının yuva başarısını artırdığı belirlenmiştir. Ayrıca, sürdürülebilir kıyı yönetimi uygulamalarının, insan faaliyetleri ile türün korunumu arasında denge kurulmasında önemli rol oynadığı vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, Caretta caretta popülasyonlarının uzun vadeli korunumu için bilimsel temelli yönetim stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Caretta caretta, antropojenik etkiler, yuvalama alanları, kıyı yönetimi, koruma biyolojisi

*Bu çalışma, Akdeniz kıyılarında yürütülen saha gözlemleri ile literatür verilerinin bütüncül bir değerlendirmesine dayanmaktadır.

MOTİFİN YOLCULUĞU: ANTİK KENT BULUNTULARINDAN KUMAŞ DOKUMA YÜZEYİNE HOROZ FİĞÜRÜ

Doç.Dr. Habibe KAHVECİOĞLU SARI

Pamukkale Üniversitesi Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

ORCID ID: 0000-0003-0032-6230

hkahveci@pau.edu.tr

Denizli'nin simgesi haline gelen horoz figürü, yalnızca bir hayvan betimlemesi olmanın ötesinde, bölgenin kültürel kimliğini ve toplumsal belleğini temsil eden köklü bir semboldür. Bu çalışma, Denizli'deki Laodikeia antik kent kazılarında ortaya çıkarılan horoz motiflerinden hareketle geliştirilen bir tasarımın kumaş dokuma yüzeyine uygulanma sürecini konu edinmektedir. Çalışmada amaç, arkeolojik bir bulgudan yola çıkarak horoz motifinin yeniden yorumlanmasını sağlamak ve yerel sembollerin günümüz tasarım dili içinde sürdürülebilirliğini tartışmaktır. Uygulama sürecinde horoz motifinin biçimsel özellikleri, oran ve ritim unsurları dokuma tekniğine uyarlanmış; böylece geçmişin simgesel anlatımı, kumaş dokuma olarak yeniden üretilmiştir. İki farklı horoz deseni tasarlanmış ve dokunmuştur. Dokumalar, jakarlı dokuma tezgâhında, 3 katlı yüzey değiştirmeli dokuma tekniği kullanılarak dokunmuştur. Çözü de Ne 30/2 numaralı, %100 ham pamuk ipliği; atkıda, Ne 20/2 numaralı, %100 ham pamuk ipliği ve Ne 20/2 numaralı boyalı %100 pamuk ipliği kullanılmıştır. Çözü sıklığı 24 çözgü/cm, atkı sıklığı 27 atkı/cm'dir. Antik buluntulardaki horoz motiflerinin dokuma kumaşlara yansıtılması, geçmiş uygarlıkların izlerinin günümüz tekstilinde yaşatılması açısından önemlidir. Sonuç olarak, çalışma; yerel sembol ve motiflerin çağdaş tasarımlarla dokunması yoluyla kültürel kimliğin güçlendirilmesine ve gelenekten geleceğe uzanan sürdürülebilir bir kültürel miras aktarımına katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kültürel miras, dokuma, Denizli horozu, motif, tasarım

TELEVİZYON KANALLARINDA YAYINLANAN ÇOCUK REKLAMLARININ ÇOCUKLARIN GELİŞİM ALANLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Simge Karakoyunlu¹, Bilge Nur Kıran², Ayşe Nur Çetin³, Elif Ulusoy⁴

¹0009-0000-9888-143X , Simgekarakoyunlu339@gmail.com

²0009-0009-7110-9322 , bilgenurkiran@gmail.com

³0009-0005-8162-4193 , aysenurrr929@gmail.com

⁴0009-0000-0273-8031 , elifulu3737@gmail.com

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu (Çocuk Gelişimi)

Günümüzde tematik çocuk kanalları, çocukların gün boyu kesintisiz ve yoğun bir reklam kuşatmasına maruz kalmasına neden olarak tüketim kültürünü erken yaşta normalize etmektedir. Bu durum, çocukların gelişim alanlarını ve aile içi satın alma dinamiklerini kökten değiştiren bir süreç haline gelmiştir. Bu çalışma, tematik çocuk kanallarındaki reklamların içeriksel yapısını betimlemeyi ve bu reklamların çocukların bilişsel, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimleri üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma desenine uygun olarak literatür taraması, doküman analizi ve içerik çözümlemesi yöntemlerini sentezleyen bir derleme çalışmasıdır. Veri kaynağı olarak; 2,5-12 yaş aralığında çocuğu olan 16 ebeveynle yapılan derinlemesine mülakatlar ve TRT Çocuk kanalında Nisan-Haziran 2015 döneminde yayınlanan 186 reklamın içerik analizi sonuçları kullanılmıştır. Reklamlar; ürün kategorisi, hedef kitle, anlatım tarzı ve yapım teknikleri gibi 10 temel kategoride incelenmiştir. Analiz sürecinde veriler gelişimsel aşamalara göre kodlanmış ve tematik olarak yorumlanmıştır. İçerik analizleri, reklamların %19,4'ünü süt ürünlerinin, %17,2'sini temizlik ürünlerinin oluşturduğunu ve %36,5 oranında çocuk ile yetişkinin bir arada kullanıldığını göstermektedir. Ebeveyn mülakatları, çocukların yeni ürün bilgilerini ilk olarak bu kanallardan edindiğini ve akran baskısı nedeniyle ebeveynleri üzerinde ciddi satın alma baskısı oluşturduğunu kanıtlamaktadır. Bilişsel düzeyde 3-7 yaş grubu reklamın ticari amacını kavrayamazken, 11 yaş sonrası grubun reklam tekniklerini analiz edebildiği saptanmıştır. Ayrıca şekerleme ve fast food reklamlarının lezzet ve eğlence çekicilikleriyle ön plana çıkarıldığı görülmüştür. Televizyon reklamları, çocuklarda mutluluğu tüketimle eşleştiren materyalist bir değer yargısı oluşturmakta ve sağlıksız gıda reklamlarıyla fiziksel gelişimi (obezite vb.) tehdit etmektedir. Çocukların bu manipülatif etkilere karşı korunması için aile denetiminin artırılması, erken yaşta medya okuryazarlığı eğitimlerinin verilmesi ve sağlığa zararlı ürün reklamlarına yönelik yasal kısıtlamaların sıkılaştırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Reklam, Çocuk Gelişimi, Tematik Televizyon Kanalları, Satın Alma Davranışı, Medya Okuryazarlığı.

IŞIKLI GÖLÜ-GÖKGÖL SULAK ALANLARI EPİFİTİK ALG ve EKOSİSTEM SAĞLIĞI ÜZERİNE BİR ÖN ÇALIŞMA*

Dr. Öğr. Üyesi Nezire Lerzan ÇİÇEK¹, Dilara Yetik¹

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi¹

<https://orcid.org/0000-0002-5511-04641>, <https://orcid.org/0009-0009-2234-0077>

lerzancicek@isparta.edu.tr, dilarayetik22@icloud.com

Sulak alanlar biyolojik çeşitliliği zengin ve uluslararası düzeyde öneme sahip olan sucul ekosistemleridir. Sulak alanlar evsel, endüstriyel, tarımsal faaliyetler, iklimsel değişimler sonucunda olumsuz etkiye maruz kalmakta olup, doğal süreçleri kesintiye uğramakta, ötrofikasyon oluşmakta ya da tamamen ortadan kalkmaktadır. Algler çevresel etkenlere karşı oldukça hassas olup, sucul ekosistemlerin kalitesinin belirlenmesinde fizikokimyasal değişkenlerle birlikte biyolojik gösterge olarak kullanılmaktadır. Sularda bitkiler üzerinde gelişim gösteren alg toplulukları epifitik alg olarak tanımlanmaktadır. Makrofitler üzerinde gelişim gösteren alg taksonlarının dağılımı ve çeşitliliği makrofit türüne, suyun fizikokimyasal özelliklerine göre değişim göstermektedir. Işıklı ve Gökgöl Sulak Alanı Türkiye'nin güney batısında ve Göller Bölgesi'nde bulunmaktadır. Işıklı Gölü Büyük Menderes Nehri'ni besleyen kaynakların üzerinde, Akdağ'ın güneyinde yer alan maksimum 7 m. Derinliğinde tatlısu gölüdür. Işıklı Gölünün 3 km. batısında, B. Menderes Nehri'nin üzerinde yer alan Gökgöl ise, Işıklı Gölünü çeviren seddin sona erdiği güney kesimindeki bağlantı ile bu göle dökülür. Gökgöl Işıklı Gölü'nü besleyen en önemli kaynaklardan birisidir Bu çalışmada her iki sulak alanda bulunan makrofitler üzerindeki epifitik alg toplulukları ve bazı çevresel değişkenlerin belirlenmesi su kalitesindeki mevcut durumun saptanarak sürdürülebilirliği konusunda değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Araştırmada Bacillariophyta, Chlorophyta, Charophyta, Cyanobacteriophyta ve Euglenophyta bölümlerinden 42 epifitik alg taksonu saptanmış, N. Palea, C. Euglypta, C. Placentula, E. Sorex, U. Acus baskın taksonlar olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Işıklı Gölü, Gökgöl, epifitik alg, su kalitesi

***Teşekkür:** Çalışma 1919B012462932 No'lu 2209-A Tübitak Projesi olarak desteklenmiştir.

ABANDONED INDUSTRIAL PLANTS IN THE CITY CENTER – BIODIVERSITY PRESERVATION OR THREAT

Alka Turalija, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek, Osijek, Croatia ORCID ID: 0000-0002-5688-8649, alka.turalija@fazos.hr

Vesna Gantner, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek, Osijek, Croatia ORCID ID: 0000-0002-1962-3131, vgantner@fazos.hr

Tina Bobić, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek, Osijek, Croatia, ORCID ID:00000, tbobic@fazos.hr

Maja Gregić, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek, Osijek, Croatia, ORCID ID: 0000-0001-7495-6329, mgregic@fazos.hr

Zvonimir Steiner, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek, Osijek, Croatia, ORCID ID: 0000-0002-4007-2231, zsteiner@fazos.hr

Mirna Gavran, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek, Osijek, Croatia, ORCID ID: 0000-0002-9158-7825, mgavran@fazos.hr

After the Homeland War (1991-1995), Croatia began to establish a new society and transition from socialist social ownership to capitalist private ownership, with many factories being abandoned. The OLT factory in Osijek, located in the wider city centre, is one of the abandoned the industrial complexes waiting for a change of use. The abandoned buildings and former business and industrial plants are overgrown with invasive plant species that have become dominant in the area. 6 invasive plant species have been identified, growing out of walls, on roofs and in former rooms. 45 plant species of trees and shrubs have also been recorded in the area of the former factory, which can be considered part of the urban environment's biodiversity. However, the areas in the city centre that have been neglected and unmaintained for years represent a threat to passers-by, but also a hotbed 55ort he development and propagation of invasive plant species, the most dominant of which is *Alianthus altissima* (Mill.) Swingle, which is spreading to the surrounding green areas. The paper presents an overview of the spread of invasive plant species in urban areas, as well as the need to renovate neglected industrial facilities while preserving valuable plant species and suppressing the spread of invasive plant species through a possible green renovation project.

Anahtar Kelimeler: abandoned factory facilities, invasive plant species, restoration

ACKNOWLEDGEMENT: This research was funded by the European Union – NextGenerationEU (the project “Optimisation of the sustainability of animal production under climate change conditions: integration of genetic, environmental, and technological factors”).

İHMAL EDİLEN ÇOCUKLARDA GÜVENSİZ BAĞLANMA STİLLERİ VE SOSYAL UYUM SORUNLARI

Azra YAZ¹, Sude BÜYÜKDÜNDAR²

¹0009-0008-2291-6024, yazazra@outlook.com

²0009-0007-6760-7949, sudebuyukdundar@gmail.com

Erken çocukluk döneminde, çocuğun sosyal duygusal gelişimini etkileyen önemli risk faktörlerinden biri ihmaldir. Özellikle çocuğun bakımını üstlenen kişiyle kurulan bağlanma ilişkisi, çocuğun sosyal gelişimi ve duygusal güvenliği açısından oldukça önem taşımaktadır. Bağlanma kuramına göre çocukların bakım verenleri ile kurdukları ilişkiler sonucunda çeşitli bağlanma stilleri gelişmektedir (Bowlby, 1969). Bakım verenin tutarsız ya da yetersiz tepkileri, çocukların ihmal edilmesine ve güvensiz bağlanma stillerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Ainsworth, 1978). Bu süreçte gelişen güvensiz bağlanma modelleri, çocuğun dünyayı "tehlikeli" ve kendisini "sevilmeye değer olmayan" biri olarak algılamasına zemin hazırlayabilmektedir.

Güvensiz bağlanan çocukların sosyal ilişki kurma ve sürdürme, duygu düzenleme, uyum sağlama ve akran ilişkileri kurma süreçlerinde güçlükler yaşayabildikleri yapılan araştırmalarla saptanmıştır (Çağatay, 2014; Ener ve Can, 2021; Karadeniz, 2024). Uzun vadede ise yaşanan bu güçlüklerin akademik ve sosyal hayata katılım problemlerine yol açtığı belirtilmektedir (Kim ve Cicchetti, 2010). Sosyal uyum süreçlerinde yaşanan bu aksaklıklar, çocukların toplumsal rolleri benimsemesini zorlaştırırken davranışsal problemlerin de temelini oluşturabilmektedir.

Bu araştırma literatür taramasına dayalı bir derleme çalışması olacaktır. Çalışma kapsamında 2010–2025 yılları arasında yayımlanan ve konu ile ilişkili araştırmalar incelenecektir. Literatür taraması sürecinde uluslararası veri tabanları taranacak ve “güvensiz bağlanma”, “sosyal uyum”, “bağlanma stilleri”, “çocukluk çağı travmaları”, “ihmal edilen çocuk” anahtar kelimeleri kullanılacaktır. Konu ile doğrudan ilişkili çalışmalar değerlendirmeye alınacak ve elde edilen bulgular bağlanma kuramı çerçevesinde tematik olarak analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Güvensiz bağlanma, sosyal uyum, bağlanma stilleri, çocukluk çağı travmaları, ihmal edilen çocuk

Türkiye’de Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitime Erişiminde Coğrafi Adaletsizlik: Hibrit Bir Modelin Sosyolojik, Çevresel ve Ekonomik Kanıt Temelli Değerlendirmesi

Şerife SAMUR¹, Selma Nur Gürel², Miray Eraslan³, Mahmut Esat Yıldız⁴

¹*Yazılım Mühendisliği Ana Bilim Dalı, Fen Bilimleri Enstitüsü, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 0009-0007-1411-9036, serifesamur09@gmail.com*

²*T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0000-9522-2711, selmanurgurel672@gmail.com,*

³*T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0006-2693-5228, mirayeraslan55@gmail.com*

⁴*T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0007-1263-3429, mahmutesatylldz15@gmail.com*

Bu çalışma, Türkiye’de özel yetenekli öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) aracılığıyla aldığı eğitimin coğrafi erişim yükünü ilk kez sistemli ve nicelikli biçimde incelemektedir. Mevcut yüz yüze model, 363 BİLSEM ‘de eğitim gören 109.391 öğrenci için fırsat eşitliği söylemi ile pratik arasında ölçülmemiş bir mesafe yaratmaktadır. Çalışma, bu mesafenin maddi ve ölçülebilir bir karşılığı olduğunu, hibrit bir alternatifin ise yalnızca pedagojik bir tercih değil, doğrudan sosyolojik bir gereklilik haline geldiğini ileri sürmektedir.

Açıklayıcı sıralı karma desenle yürütülen araştırmada, BİLSEM mevzuatı ve uluslararası özel yetenekli eğitimi literatürü doküman analiziyle incelenmiştir. Resmî istatistikler kullanılarak senaryo modellemesi kurulmuştur. Araştırmanın tasarımı şekillendiren en önemli yöntemsel kısıt, MEB bünyesinde bireysel öğrenci–merkez eşleştirme verisinin kamuya açık olmamasıdır. Bu boşluğu aşmak üzere, ilçe düzeyinde noktasal mesafe yaklaşımı benimsenerek merkezi bulunmayan ilçeler için en yakın BİLSEM mesafesi karayolu cetveline göre hesaplanmıştır. Veri kısıtının kendisi, yan bir not olarak değil, bağımsız bir bulgu olarak değerlendirilmiştir. Hesaplamalar, ilçeler arası ulaşım yapan öğrenciler için ortalama 58,82 km gidiş-dönüş mesafesi vermektedir. Haftada bir günlük yüz yüze ders saatinin çevrimiçi formata aktarılması, yıllık yaklaşık 27.790 ton CO₂ tasarrufuna ve 759 milyon TL’yi aşan aile-bütçesi rahatlamasına karşılık gelmektedir. Bu büyüklükler, hibrit modeli pedagojik tercih alanından çıkarıp eğitim politikasının zeminine taşımaktadır.

Çalışma; esneklik, sürdürülebilirlik, erişilebilirlik, eğitimde fırsat eşitliği ve öğrencilerin sosyal hayata erişimi ilkelerini merkeze alarak, yönergenin hibrit uygulamaya açık biçimde güncellenmesi, dijital uçurumu giderecek döngüsel cihaz politikası ve özel yetenekli öğrencilere ilişkin merkezi veri altyapısının kurulması şeklindeki üç önermeyle sonuçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli Öğrenciler, BİLSEM, E-öğrenme, Eğitimde Fırsat Eşitliği, Eğitim Politikası

FİZİK ÖĞRETİMİNDE SOYUT KAVRAMLARIN SOMUTLAŞTIRILMASI: CHLADNI DESENLERİNE DAYALI DÜŞÜK MALİYETLİ BİR DENEY MATERYALİ TASARIMI

Dr. Güngör Kil, Yiğit Koyuncu, Alperen Kağan Kaplan

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-1868-5111, gungor.kill@gmail.com

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0005-2316-1215, ygitekoyuncu@gmail.com

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0008-9902-7313, alperenkaplan1515@gmail.com

Bu çalışma, fizik öğretim programının temel taşlarını oluşturan “dalgalar, ses ve rezonans” gibi öğrencilerin zihninde genellikle soyut kalan ve teorik anlatımlarla tam olarak kavranamayan karmaşık kavramları, somut ve gözlemlenebilir deneysel süreçlere dönüştürmeyi hedeflemektedir. Geliştirilen bu yenilikçi sistemin temel çıkış noktası, yüksek maliyetli endüstriyel hasar tespit teknolojilerini (Akustik Rezonans Testi gibi), lise ve üniversite laboratuvarlarında her öğrencinin erişebileceği ekonomik ve basit bir eğitim aracına indirgemektir.

Yapılandırmacı öğrenme kuramına dayanan bu tasarımda, öğrencilerin bizzat deneyerek öğrenmesi esas alınmış; sistemin başarısı saf alüminyum levhalar üzerinde uygulanan dört farklı fiziksel senaryo ile titizlikle test edilmiştir. Bu senaryolar kapsamında incelenen mikro deformasyonlar, kütle dağılımı değişimleri, lokal pekleşme alanları ve makro çatlaklar, malzemenin akustik imzasında meydana gelen karakteristik değişimleri ortaya koymuştur. Deney düzeneğinde sinyal üretici Audacity yazılımı, indirgenmiş bir amplifikatör ve görselleştirme aracı olarak ince taneli sofr a tuzu kullanılarak düşük bütçeli bir altyapı kurulmuştur.

Yapılan analizler sonucunda, levhaların iç yapısında meydana gelen en ufak bir yapısal bozulmanın bile malzemenin doğal rezonans frekansında belirgin “frekans kaymalarına” yol açtığı saptanmıştır. Bu değişimler, Chladni desenlerindeki nodal çizgilerinin geometrik anomalileri üzerinden öğrencilere görsel birer kanıt sunmaktadır. Özellikle gözle fark edilmesi imkansız olan mikro deformasyonların ve artık gerilmelerin sistem tarafından başarıyla haritalandırılması, materyalin hem endüstriyel mantığı kavratma hem de fiziksel ölçüm yapma konusundaki hassasiyetini doğrulamaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, sınıf ortamında karmaşık mühendislik prensiplerinin temel fizik yasalarıyla nasıl açıklanabileceğini gösteren özgün bir köprü kurmaktadır. Öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini ve problem çözme yeteneklerini destekleyen bu düzenek, fen eğitiminde “yaparak-yaşayarak öğrenme” ilkesine hizmet ederek bilimi dokunulabilir ve izlenebilir bir süreç dönüştürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fizik Öğretimi, Materyal Tasarımı, Somutlaştırma, Chladni Desenleri, Laboratuvar Uygulamaları.

DİJİTAL ÇAĞDA ÖĞRENCİ GİRİŞ ÖZELLİKLERİ: LİSE ÖĞRENCİLERİNDE FOMO VE SOSYAL MEDYA ETİKETLEME DAVRANIŞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Dr. Güngör KİL¹, Kayra Avcı²

¹T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-1868-5111, gungor.kill@gmail.com

²T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0008-6818-6944, kayraavci315@gmail.com

Bu araştırma, eğitim programlarının önemli bir bileşeni olan “duyuşsal giriş özellikleri” çerçevesinde, lise öğrencilerinin dijital ortamdaki Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO- Fear of Missing Out) ile sosyal medyadaki etkileşimli davranışlarından biri olan etiketleme eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, modern eğitim programlarının “Dijital Yetkinlik” ve “Medya Okuryazarlığı” kazanımlarına yönelik bir ihtiyaç analizi niteliği taşımaktadır. Nicel araştırma yönteminin benimsendiği çalışmada, değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2025–2026 eğitim-öğretim yılında Burdur ilinde bir devlet lisesinde öğrenim gören ve uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 100 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında “Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği” ile araştırmacılar tarafından yapılandırılan ve kapsam geçerliği için uzman görüşüne sunulan “Sosyal Medyada Etiketleme Davranışı Formu” kullanılmıştır. Verilerin analizinde t-testi, ANOVA ve Pearson korelasyon analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları, kız öğrencilerin FoMO düzeylerinin erkek öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğunu gösterirken ($p<.05$); etiketleme davranışının cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur. En temel bulgu olarak, öğrencilerin FoMO düzeyleri ile etiketleme davranışları arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=.48$, $p<.01$). Bu sonuçlar, dijital ortamdaki onaylanma ve görünür olma ihtiyacının arkasında kaygı faktörünün bulunduğunu göstermektedir. Çalışma sonucunda, okul rehberlik programlarında dijital kaygı yönetimine yönelik farkındalık çalışmalarının yapılması ve öğretim programlarının duyuşsal bileşenlerinin güncellenmesinde bu güncel dijital risklerin dikkate alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lise, FoMO, Etiketleme Davranışı, Dijital Yetkinlik, Eğitim Programları

BUCAK'IN BİYOLOJİK ZENGİNLİKLERİ

Zeynep KAYA¹, Muhammed Talha GÖKLER²

ORCID ID =0009-0009-7976-4380, Bucak Sağlık Yüksekokulu- Acil Yardım ve Afet Yönetimi,
zeeeynepkaya1017@gmail.com,

ORCID ID =0009-0005-3303-4279, Bucak Sağlık Yüksekokulu--Acil Yardım ve Afet Yönetimi
gokler.talha.06@gmail.com

Bu çalışma,Burdur iline bağlı Bucak ilçesinin sahip olduğu biyolojik zenginlikleri ayrıntılı biçimde ortaya koymak ve bu zenginliklerin ekolojik ve bilimsel önemini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır.Günümüzde biyolojik çeşitliliğin korunması, ekosistemlerin sürdürülebilirliği ve doğal dengenin devamlılığı açısından kritik bir öneme sahiptir.Özellikle yerel ölçekte yapılan incelemeler, hem bölgesel farkındalığın artırılmasına hem de doğal kaynakların korunmasına katkı sağlamaktadır.Bu kapsamda araştırmada, Bucak ilçesinin flora ve fauna çeşitliliğinin genel özelliklerini belirlemek, bölgenin ekolojik yapısını tanımlamak ve biyolojik açıdan taşıdığı değeri literatür verileri doğrultusunda değerlendirmek amaçlanmıştır.Çalışma nitel bir derleme araştırması olarak yürütülmüş olup ,konu ile ilgili akademik raporlar ve güvenilir veri tabanları incelenmiştir.Elde edilen bilgiler sistematik bir şekilde analiz edilerek karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır.İncelemeler sonucunda Bucak ilçesinin Akdeniz iklim kuşağında yer alması nedeniyle zengin bir bitki örtüsüne sahip olduğu , orman ekosistemleri, maki toplulukları ve bazı endemik bitki türleri açısından dikkat çektiği belirlenmiştir.Ayrıca bölgede çeşitli memeli, kuş ve sürüngen türlerinin yaşadığı doğal yaşam alanlarının bu çeşitliliği desteklediği görülmüştür.Bununla birlikte, kentleşme, tarımsal faaliyetler ve iklim değişikliği gibi faktörlerin biyolojik çeşitlilik üzerinde baskı oluşturabileceği tespit edilmiştir. Sonuç olarak Bucak ilçesinin biyolojik zenginlik açısından önemli bir potansiyele sahip olduğu ve bu potansiyele sahip olduğu ve bu potansiyelin korunması için sürdürülebilir çevre politikalarının geliştirilmesinin gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler :biyolojik çeşitlilik , Bucak, flora, fauna,ekosistem ,endemik türler

ANAHTAR SÖZCÜK YÖNTEMİNE DAYALI YAPAY ZEKA İÇERİKLERİNİN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN İNGİLİZCE SÖZCÜK ÖĞRENİMİ VE KONUŞMA MOTİVASYONU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Dr. Güngör KİL¹, Kayra Avcı²

¹T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-1868-5111, gungor.kill@gmail.com

²T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0008-6818-6944, kayraavci315@gmail.com

Bu çalışma, Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin İngilizce sözcük öğrenmeleri ve İngilizce konuşma motivasyonları üzerinde, anahtar sözcük yöntemine dayalı yapay zeka (YZ) destekli dijital içeriklerin etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, özel yetenekli öğrencilerin bireysel öğrenme hızlarına ve zenginleştirilmiş materyal ihtiyaçlarına hitap eden bilişsel stratejilerin, güncel teknolojilerle entegrasyonunu ele almaktadır. Nicel araştırma yönteminin benimsendiği çalışmada, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında Burdur il sınırları içerisinde yer alan bir BİLSEM’de öğrenim gören 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Deney grubuna “yapay zeka” temalı sözcükler, araştırmacılar tarafından anahtar sözcük yöntemi kullanılarak kodlanan ve yapay zeka (Invideo AI) ile üretilen videolar aracılığıyla sunulurken; kontrol grubunda düz anlatım yöntemi tercih edilmiştir. Veriler, araştırmacılar tarafından yapılandırılan “İngilizce Sözcük Tanıma Formu” ve “İngilizce Konuşma Motivasyonu Ölçeği” (İKMÖ) ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, gruplar arası karşılaştırmalar için bağımsız örneklem t-Testi, grup içi değişimlerin incelenmesinde ise ilişkili örneklem t-Testi kullanılmıştır. Bulgular, deney grubunun erişim puanlarının kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğunu ($p < .05$) ortaya koymuştur. Bu sonuç, anahtar sözcük yöntemine dayalı dijital içeriklerin, özel yetenekli öğrencilerin İngilizce sözcük öğrenmelerinde düz anlatım yöntemine kıyasla daha etkili olduğunu göstermektedir. İngilizce konuşma motivasyonu puanlarında ise deney grubu lehine bir artış eğilimi gözlenirse de, gruplar arası farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, çalışmada kullanılan yöntemin özel yetenekli öğrencilerin öğrenme süreçlerini somutlaştırdığı ve 21. yüzyıl becerileriyle uyumlu bir öğrenme ortamı sunduğu söylenebilir. Elde edilen bulgular doğrultusunda; anahtar sözcük yöntemine dayalı ve yapay zeka destekli dijital içeriklerin, özel yetenekli öğrencilerin İngilizce öğrenme süreçlerine ve farklılaştırılmış eğitim programlarına etkin bir şekilde entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekliler, BİLSEM, Yapay Zeka, İngilizce Kelime Öğretimi, Konuşma Motivasyonu.

ÜST ANTERİOR BÖLGEDE LABİL KRET VARLIĞINDA TAM PROTEZ REHABİLİTASYONU: BİR VAKA RAPORU

Dr. Öğrt. Üyesi H. Yasemin Yay Kuşçu¹, Arş Gör. Mustafacan Yavuz²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı
yaseminyaykusu@mehmetakif.edu.tr, ORCID : 0000-0002-0805-1510

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı
mustafacanyavuz@mehmetakif.edu.tr, ORCID : 0009-0000-6656-1298

Amaç : Alveolar kret rezorpsiyonu ve atrofisi, hareketli protezlerin retansiyon ve stabilitesini olumsuz etkileyen başlıca faktörler arasında yer almaktadır. Özellikle mesnetsiz kret varlığında uygun ölçü tekniğinin seçimi, protetik tedavi başarısı açısından kritik öneme sahiptir. Bu vaka raporunun amacı, mesnetsiz kret varlığında uygulanan mukostatik ölçü tekniğinin klinik etkinliğini değerlendirmek ve protetik rehabilitasyona katkısını ortaya koymaktır.

Olgu Sunumu: Bu vaka raporunda, 54 yaşında ve yaklaşık 10 yıldır hareketli protez kullanan bir hastada, maksiller anterior bölgede mevcut olan labil (mesnetsiz) kret varlığında gerçekleştirilen tam ark konvansiyonel hareketli protez rehabilitasyonu sunulmaktadır. Hasta, bir süredir mevcut protezinin tutuculuğunun yetersizliğinden şikâyet etmektedir. Klinik ve protetik değerlendirme sonucunda, anterior bölgede yer alan hareketli dokunun ölçü sırasında deplasmanını önlemek amacıyla ilgili alan şahsi kaşıktaki boş bırakılmıştır. Bu bölgeden mukostatik prensiplere uygun olarak çinko oksit-öjenol (Cavex Outline, Cavex Holland BV, Haarlem, Netherlands) materyali ile selektif ölçü alınmıştır.

Bulgular: Uygulanan protetik yaklaşım sonucunda, protezde yeterli retansiyon ve stabilite sağlanmıştır. Mukostatik ölçü tekniğinin, mesnetsiz kret bölgesinde dokuların fizyolojik konumunu koruyarak daha uyumlu bir protez kaidesi elde edilmesine olanak tanıdığı gözlenmiştir.

Sonuç: Mesnetsiz kret varlığında mukostatik ölçü tekniklerinin kullanımı, hareketli protezlerin başarısını artıran etkili bir yaklaşımdır. Bu teknik, dokular üzerindeki basıncı minimize ederek protez uyumunu iyileştirmektedir. Bu nedenle, benzer klinik durumlarda mukostatik ölçü yöntemlerinin tercih edilmesi önerilmektedir.

ÜRİNER İNKONTİNANSLI KADIN HASTADA CİNSEL İYİLİK HALİNİN ROY ADAPTASYON MODELİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: OLGU SUNUMU

Dr. Öğr. Üyesi Mine ORUÇ¹, Hemşire Kerime Nur ÇAKAR², Op. Dr. Oğuz ERGİN²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Burdur, Türkiye, 0000-0002-7669-8818, moruc@mehmetakif.edu.tr

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Üroloji Kliniği Antalya, Türkiye, 0009-0001-3448-9698 Kerimekrnl@gmail.com
0000-0003-0784-8365 , o.ergin79@hotmail.com

Üriner inkontinans, kadınlarda sık görülen ve sadece fiziksel sağlığı değil, aynı zamanda psikososyal ve cinsel iyilik halini de olumsuz etkileyen bir durumdur. Öz güven azalmasına, beden imajının bozulmasına ve yakın ilişkilerden kaçınmaya yol açabilmektedir. Bu olgu sunumunda, üriner inkontinans yaşayan kadında cinsel iyilik halinin Roy Adaptasyon Modeli'ne göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada katılımcının gizliliği korunarak ismi kullanılmamış, 'A.B.' olarak kodlanmıştır. Onam sonrası veriler; gözlem, görüşme ve ilgili dokümanlardan toplanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, Roy Adaptasyon Modeli'ne göre hemşirelik tanıları belirlenmiş ve bireyselleştirilmiş girişimler planlanmıştır. A.B. ameliyattan önce, idrar kaçırma korkusu nedeniyle sıvı alımını kısıtladığını, yorgunluk, uyku bozuklukları ve günlük aktivitelerinde kısıtlılıklar yaşadığını bildirmiştir. Cinsel istekte azalma, uzun süre cinsel ilişkiden kaçınma ve cinsel olarak yetersiz hissetme gibi sorunlar yaşamıştır. Ayrıca negatif beden algısı ve azalmış kadınlık algısı yaşadığı belirlenmiştir. A.B. eşinden duygusal destek almasına rağmen, eşine karşı rol-fonksiyonunda özellikle cinsel yakınlıktan kaçınmıştır. Ameliyat sonrasında üriner semptomların azaldığı, uyku kalitesi iyileştiği ve A.B.'nin özgüveninin ve beden algısının arttığı, cinsel yaşamının rahatladığını bildirmiştir. Eş desteği, adaptasyon sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Sonuç olarak, bu vakadan elde edilen veriler, Roy Adaptasyon Modeli'nin fizyolojik, benlik kavramı, rol fonksiyonu ve karşılıklı bağlılık alanları kapsamında değerlendirilmiş ve hemşirelik bakımına rehberlik edecek bulgular ortaya konmuştur. Bu doğrultuda, Roy Adaptasyon Modeli temel alınarak planlanan bireyselleştirilmiş ve bütüncül hemşirelik bakımı, kadınların üriner inkontinansa uyumunu destekleyebilir ve cinsel iyilik halinin iyileştirilmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel İyilik Hali, Hemşirelik Bakımı, Olgu Sunumu, Roy Adaptasyon Modeli, Üriner İnkontinans

BUCAK TOPRAĞI VE EKOLOJİK FAKTÖRLERİ

Muhammed Semih Kartal¹, Abdullah Gürhan²

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım Ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye, <https://orcid.org/0009-0006-6820-8053>, muhammedcaddy@gmail.com

²Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım Ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye, <https://orcid.org/0009-0009-7504-4220>, abdullahgrhn07@gmail.com

Bu araştırma, Burdur ilinin stratejik bir noktası olan Bucak ilçesinin sahip olduğu özgün toprak karakteristikleri ile ekolojik faktörlerin, tarımsal verimlilik ve ürün kalitesi üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Bucak bölgesi, coğrafi konumu gereği Akdeniz ve İç Anadolu iklim kuşakları arasında bir geçiş köprüsü vazifesi görerek her iki iklimin de avantajlarını bünyesinde barındırmaktadır. Topografik açıdan incelendiğinde, bölge arazisinin %60-70 gibi oldukça yüksek bir oranının dağlık ve engebeli olduğu görülmektedir. Bu sarp yapı, kireçtaşı (kalker) kökenli, literatürde “akdeniz kıvıllı toprağı” olarak bilinen Terra-Rossa toprak tipiyle birleşerek bölgeye münhasır bir tarımsal ekosistem sunmaktadır. Yapılan veri analizleri ve gözlemler sonucunda; yüksek rakımın sağladığı karasal iklim baskısının, kireçli toprak yapısıyla girdiği biyokimyasal etkileşimin, bitkilerin sekonder metabolitleri üzerinde belirleyici bir güç olduğu saptanmıştır. Özellikle bu özgün bileşim, bitkilerin aroma yoğunluğu ve uçucu yağ kalitesi üzerinde doğrudan pozitif bir rol oynamaktadır. Söz konusu ekolojik avantajlar sayesinde Bucak ilçesi, günümüzde Türkiye’nin en yüksek kalitedeki salep ve rezene üretim merkezi olarak tescillenmiş bir potansiyele sahiptir. Buna karşın, bölgenin sahip olduğu bu yüksek tarımsal değer, topografik yapısından kaynaklanan şiddetli erozyon ve heyelan riskleri ile ciddi tehdit altındadır. Araştırmadan elde edilen bulgular, bu hassas dengenin korunması ve tarımsal sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi adına teraslama gibi modern ve koruyucu tarım yöntemlerinin bölge genelinde hayata geçirilmesinin bir tercih değil, zorunluluk olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak Bucak, hem mikroklima özelliği taşıyan geçiş iklimi hem de kireçli toprak yapısıyla, stratejik ve ekonomik değeri yüksek tıbbi-aromatik bitkiler için Türkiye’nin en önemli üretim sahalarından biri olma özelliğini korumaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bucak, Geçiş İklimi, Terra-Rossa, Salep, Tarımsal Verimlilik, Erozyon Kontrolü.

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜREL MİRAS FARKINDALIĞINA YÖNELİK QR KOD DESTEKLİ BİR EĞİTSEL OYUN TASARIMI: UYGULAMA SÜRECİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Dr. Güngör Kil¹, Melikşah Altınkaynak²

¹T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-1868-5111, gungor.kill@gmail.com

²T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0004-5698-9265, altinkaynakmeliksah@gmail.com

Günümüzde kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması sürecinde, öğrencilerin merak duygusunu tetikleyecek teknoloji destekli ve oyunlaştırma temelli yaklaşımlara duyulan ihtiyaç artmaktadır. Bu araştırma, Burdur ili Bucak ilçesinde bulunan antik kentlere yönelik tasarlanan “KreMilSia (Kremna-Milias-Sia): Antik Yolculuk” adlı QR kod destekli eğitsel oyunun uygulama sürecini ve bu sürece yönelik  ğrenci görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, ilgili antik kentlerde gerçekleştirilen anlatımların QR kodlara entegre edildiği, gerçek görsel materyallerle zenginleştirilmiş dijital bir öğrenme ortamı oluşturulmuştur.

Tasarım tabanlı bir araştırma olarak kurgulanan bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma grubunu, 2025–2026 eğitim– ğretim yılında Burdur il sınırları içerisinde bulunan bir Bilim ve Sanat Merkezinde (B LSEM)  ğrenim gören ve amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen 23 beşinci sınıf  ğrencisi oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış; elde edilen verilerin analizinde ise içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda; QR kod destekli eğitsel tahta oyununun öğrencilerin antik kentlere yönelik farkındalıklarını artırdığı, dijital ve görsel içeriklerin eğitim süreçlerine motivasyonel katkı sağladığı saptanmıştır. Öğrencilerin bu uygulamayı; eğlenceli, bilgilendirici ve çağın gerekliliklerine uygun teknolojik bir öğrenme aracı olarak nitelendirdikleri; ayrıca yerinde gözleme ve araştırma isteklerinin desteklendiği belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, yerel kültürel miras unsurlarının oyunlaştırma stratejileriyle zenginleştirilerek farklılaştırılmış eğitim programlarına entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras Eğitimi, QR Kod, Eğitsel Oyun Tasarımı,  zel Yetenekliler, Durum  alışması.

BUCAK İLÇESİ TOPOĞRAFYASI VE DEPREMSELLİĞİ

¹Murat Güleç, ²Mehmet Çomak, ³Ömer Selim Sarı,

^{1,2,3}Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü
muratgulec7321@gmail.com, 0009-0001-1160-0568 mehmetchomak@gmail.com, 0009-0004-0687-4179
omerselimsari38@gmail.com, 0009-0006-8996-2493

Bu çalışma, Bucak ilçesinin topoğrafik yapısı ile depremsellik özelliklerini inceleyerek bölgenin doğal risklerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

Amaç: Araştırmada Bucak ilçesinin jeolojik yapısı, aktif fay hatları, zemin özellikleri ve deprem risk düzeyinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmada literatür taraması, bölgesel jeoloji raporları, deprem kayıtları ve topoğrafik veriler incelenmiştir. Bucak ilçesinin konumu, ova ve dağlık alanları, hidrolojik yapısı ile aktif fay hatları değerlendirilmiştir. Bölgedeki geçmiş depremler analiz edilerek riskli yerleşim alanları belirlenmiştir. Ayrıca zemin yapısı ve yapı stoğu açısından olası tehlikeler yorumlanmıştır.

Bulgular: Bucak ilçesinin Fethiye-Burdur Fay Zonu etkisinde bulunduğu ve Aksu ile Kestel faylarının bölge riskini artırdığı tespit edilmiştir. Gevşek alüvyal zeminler ile karstik yapılar deprem etkisini büyütebilmektedir. Özellikle ilçe merkezi ve bazı kırsal alanlarda yaşlı yapı stoğu nedeniyle yapısal risklerin yüksek olduğu görülmüştür.

Sonuç: Bucak ilçesi topoğrafik ve jeolojik özellikleri nedeniyle önemli bir deprem tehlikesi altındadır. Riskin azaltılması için yapı güçlendirme çalışmaları, zemin etütleri, afet bilinci eğitimleri ve sürekli sismik izleme faaliyetlerinin artırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bucak, topoğrafya, deprem riski, fay hattı, zemin yapısı

GEBELİKTE HİPERTANSİF BOZUKLUKLARIN YÖNETİMİNDE TELEMONİTORİNG DESTEKLİ EVDE KAN BASINCI İZLEMİNİN ANNE VE YENİDOĞAN SONUÇLARI ÜZERİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK

Öğr. Ebe. İrem SAKALLIOĞLU¹, Dr. Öğr. Üyesi Sabriye UÇAN YAMAÇ²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü, 0009-0008-0012-8844,
2212804035@ogr.mehmetakif.edu.tr

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü, 0000-0002-3932-8017,
suyamac@mehmetakif.edu.tr

Amaç: Bu sistematik derleme, gebelikte hipertansif bozuklukların yönetiminde telemonitoring destekli evde kan basıncı izleminin maternal ve neonatal sonuçlar üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma PRISMA yönergeleri doğrultusunda yürütülmüştür. PubMed, Web of Science ve Google Scholar veri tabanlarında 2016-2026 yılları arasında yayımlanan çalışmalar Türkçe ve İngilizce anahtar kelimeler kullanılarak taranmıştır. İlk taramada 200 makaleye ulaşılmış, dahil edilme kriterlerini karşılayan 7 özgün çalışma derlemeye alınmıştır. Bu derlemede telemonitoring; kan basıncı ölçümünün ev ortamında yapılmasının yanı sıra ölçüm sonuçlarının mobil uygulama, kısa mesaj, web tabanlı platform veya telefon aracılığıyla sağlık profesyonellerine iletilmesini ve uzaktan klinik değerlendirme ile geri bildirim süreçlerini içeren bir izlem yöntemi olarak tanımlanmıştır. Randomize kontrollü ve gözlemsel çalışmalar değerlendirmeye dahil edilmiştir.

Bulgular: İncelenen çalışmalar, telemonitoring destekli evde kan basıncı izleminin gebelikte hipertansif bozuklukların yönetiminde güvenli ve uygulanabilir bir yöntem olduğunu göstermektedir. Bu uygulamaların özellikle hasta uyumunu artırdığı ve sağlık hizmeti kullanımını azalttığı belirlenmiştir. Ancak mevcut kanıtlar, maternal ve neonatal klinik sonuçlar açısından standart bakıma kıyasla belirgin bir üstünlük göstermemektedir.

Sonuç: Telemonitoring destekli evde kan basıncı izlemi, gebelikte hipertansif bozuklukların yönetiminde hasta uyumunu artıran, sağlık hizmeti kullanımını azaltabilen, güvenli ve uygulanabilir bir yöntemdir. Bununla birlikte, klinik sonuçlar üzerindeki etkisinin net olarak ortaya konulabilmesi için geniş örneklemli ve metodolojik açıdan güçlü randomize kontrollü çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Telemonitoring, Gebelik, Hipertansif bozukluklar, Evde kan basıncı izlemi, Maternal sonuçlar.

A Synopsis of the Family Clausiliidae in Türkiye

Prof. Dr. Ümit Kebapçı

Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Science and Arts Faculty
0000-0003-4991-3356, kebapci@gmail.com

Abstract

Clausiliidae, the second most species rich land snail family, is characterized with a typical shell shape and peculiar apertural barrier system (clausilial apparatus). Anatomy reflects general stylommatophoran plan and varies only to a certain degree among higher taxa. Therefore, conchology and anatomy should be evaluated together in clausilid systematics and taxonomy. Recently, molecular phylogeny has been added as a tool to test phylogenetic hypotheses, or to assess intraspecific variability and hybridization. There are several phases of the taxonomical research history of the clausiliids of Türkiye, corresponding to the general advances in the Clausiliidae research. It is seen that more than half (60%) of the species has been described after 1990, there is a significant number of species known from the type material or a single collection. Hence, little is known about life histories, distribution, variability and population status of the majority of species, even presence of some in the fauna remains uncertain. Currently, 116 species (183 species and subspecies) have been recorded according to the latest update of the faunal list. Endemism is relatively high in species and subspecies level. Within three different subfamilies, the species are classified under 11 tribes, some which are entirely or greatly restricted to Türkiye. The diversity of Clausiliidae in Türkiye is summarized, and distribution patterns of selected groups are discussed.

Keywords: Anatolia, Distribution, Endemism, Olympicolini, Strumosini

MULTİPAR KADINLARIN DOĞUM İNANÇLARININ GEBELİKTE KAÇINMA ÜZERİNE ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Sabriye UÇAN YAMAC¹, Öğrenci Ebe Devrim GÜLER², Öğrenci Ebe Esra KARAOĞLAN³

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü, 0000-0002-3932-8017, suyamac@mehmetakif.edu.tr

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü, 0009-0001-5957-968, devrimguler53@gmail.com

³Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü, 0009-0005-9914-9722, esrakaraoglan23@gmail.com

AMAÇ: Bu araştırma, multipar kadınların doğum inançlarının gebelikten kaçınma isteği üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yürütülmüştür. **YÖNTEM:** Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikteki araştırmanın evrenini, Burdur ili Bucak ilçesindeki Bucak Devlet Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniğine başvuran 18 yaş ve üzeri multipar kadınlar oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiş; 30.06.2025-30.09.2025 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden ve dahil edilme ölçütlerini karşılayan 306 kadın çalışmaya alınmıştır. Veriler, bilgilendirilmiş onam alındıktan sonra hastane ortamında toplanmış ve istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. **BULGULAR:** Katılımcıların yaş ortalaması 32.11 ± 7.75 yıl, evlilik süresi ortalaması 10.28 ± 7.91 yıl, toplam gebelik sayısı ortalaması 2.19 ± 1.44 ve yaşayan çocuk sayısı ortalaması 1.94 ± 1.25 'tir. Kadınların %33.7'sinin zor/travmatik doğum öyküsü bulunduğu, %65.7'sinin aile planlaması yöntemi kullandığı saptanmıştır. Doğum İnançları Ölçeği doğal süreç alt boyutu puan ortalaması 4.79 ± 0.86 , tıbbi süreç alt boyutu puan ortalaması 4.10 ± 0.79 ; Gebelikten Kaçınma İsteği Ölçeği toplam puan ortalaması ise 1.58 ± 1.07 'dir. Doğum İnançları Ölçeği toplam puanı yalnızca son doğumdaki korku kaynağına göre anlamlı farklılık göstermiştir ($p=0.046$). Gebelikten kaçınma isteği eğitim durumu, düşük öyküsü, ölü doğum öyküsü, önceki doğum deneyimine ilişkin genel duygu durumu, önceki doğumdaki duygu ve aile planlaması yöntemi kullanma durumuna göre anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0.05$). Doğum inançları alt boyutları ile gebelikten kaçınma isteği toplam ve alt boyut puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. **SONUÇ:** Bu örneklemde doğum inançlarının gebelikten kaçınma isteği ile doğrusal düzeyde ilişkili olmadığı, ancak gebelikten kaçınma isteğinin obstetrik deneyimler ve aile planlaması kullanımıyla değişebildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Doğum inançları, Gebelikten kaçınma, Multipar kadın, Aile planlaması, Obstetrik deneyim

Not: Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir.

The Genus Vitrea (Gastropoda: Pristilomatidae) in Türkiye

Prof. Dr. Ümit Kebapçı

Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Science and Arts Faculty

0000-0003-4991-3356, kebacpi@gmail.com

Characterized by the minute sized, glassy, flat shells and a unique anatomy, *Vitrea* Fitzinger, 1933 is the most species rich genus in the Holarctic family Pristilomatidae, with slightly over 80 recent species. In the taxonomy of the genus, conchological parameters are found more useful as the anatomy may not be available or provide subtle details to discriminate between species in all cases. Distribution area of the genus covers the entire Western Palearctic region, while focus areas of diversity lie in the Balkans and Anatolia in the east. The genus is represented in Türkiye with 20 species (25%), with a high rate of endemism (9 species, 45%). Most non-endemic species (8 species, 40%) also have restricted distributions. Variability, distribution, anatomy, and taxonomic status of currently recognized species need to be revised. Further additions and new species are expected. Taxonomic notes on the recorded species and a distributional analysis of the genus in Turkey are presented.

Keywords: Anatolia, Anatomy, Endemic, Gastrodontoidea, *Lindbergia*

The Genus *Mediterranea* (Gastropoda: Oxychilidae) in Türkiye

Prof. Dr. Mehmet Zeki Yıldırım¹, Prof. Dr. Ümit Kebapçı²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak School of Health, Bucak, Burdur, ²Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Science and Arts Faculty

0000-0003-0281-2232¹, 0000-0003-4991-3356² kebapci@gmail.com

Mediterranea Clessin, 1880 is a small oxychiline genus, members of which are distributed mainly around Mediterranean and Black seas. The genus is characterized by several autapomorphic genital characters and relatively smaller shells. In Türkiye, five species are known, two of which have recently been added to the fauna: *Mediterranea depressa* (Sterki, 1880) and *Mediterranea xylocola* Örstan, 2020. As observed in other family members, although the genital anatomy is often sufficient to separate the genus from similar taxa, interspecific differences are generally small, or difficult to see and in some ways variable. Therefore, intraspecific variability or validity of taxa can be questionable. Morphological descriptions and distributions of one widespread and four somewhat allopatric fauna members along with several other species likely to occur in Türkiye are included, together with some notes on the taxonomy of the genus.

Keywords: Anatolia, Conchology, Endemic, Genital anatomy, Oxychilinae

The Genus Albinaria (Gastropoda: Clausiliidae) in Türkiye

Prof. Dr. Mehmet Zeki Yıldırım¹, Prof. Dr. Ümit Kebapçı²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak School of Health, Bucak, Burdur, ²Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Science and Arts Faculty

0000-0003-0281-2232¹, 0000-0003-4991-3356², mzekiyildirim@gmail.com

Albinaria is known to be the most speciose genus in the family Clausiliidae. The range of the genus is restricted to the Eastern Mediterranean between southern Albania and Cyprus, and species richness is concentrated in the Peri-Aegean area. In Türkiye, the genus members are present in a coastal belt between İzmir and Mersin, and as introduced species in the provinces of Çanakkale (Bozcaada) and İstanbul. Considerable endemism can be observed along with the examples of human aided dispersal throughout the entire distribution area. Many species are restricted to calcareous outcrops in the mainland and islands. The overall diversity is reflected by the anatomical and conchological variability, including chirality and clausilial reversals rather uncommon in the other genera. Hence, intrageneric classification and species identification can be difficult. Relationships of the taxa from Türkiye are yet to be clarified, although recent findings provide details about the origin of *Albinaria* species on the Aegean coast. The history of faunal research and current taxonomy are summarized.

Keywords: *Albinaria coa*, Aegean Sea, Alopinae, Conchology, Endemism

EBE LİDERLİĞİNDE SÜREKLİ BAKIMIN TOPLUM SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Öznur HASDEMİR, Yüksek Lisans Öğrencisi Selinay EROL***

**Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Sivas, Türkiye*

***Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Programı, Sivas, Türkiye*

**0000-0003-1087-2112 **0009-0003-6841-2562*

*[*karakoseoznur@gmail.com](mailto:karakoseoznur@gmail.com) [**selinayerol.06@gmail.com](mailto:selinayerol.06@gmail.com)*

Amaç: Ebe liderliğinde sürekli bakım; perinatal sonuçları iyileştirmenin ötesinde, sağlık sistemini kadın merkezli ve hakkaniyetli bir yapıya kavuşturan stratejik bir toplumsal sağlık modelidir. Bu derlemenin amacı, ebe liderliğinde sürekli bakımın maternal ve neonatal klinik çıktıların yanı sıra, toplum sağlığı göstergeleri, sağlık eşitsizlikleri ve sistemin sürdürülebilirliği üzerindeki dönüştürücü etkilerini güncel literatür ışığında analiz etmektir.

Materyal ve Metot: Çalışma, ebe liderliğinde bakım modelinin toplumsal ve klinik yansımalarını inceleyen güncel literatürün, bütüncül bir bakış açısıyla taranması ve sentezlenmesiyle oluşturulan bir derlemedir. Elde edilen veriler; modelin bireysel düzeyden başlayıp sistem düzeyine uzanan dönüştürücü etkileri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Bulgular: Literatür, bu modelin klinik düzeyde sezaryen oranlarını, preterm doğumları ve gereksiz tıbbi müdahaleleri anlamlı ölçüde azalttığını ortaya koymaktadır. Ancak modelin asıl dönüştürücü gücü toplumsal çıktılarda görülmektedir; sürekli bakımın sağladığı terapötik ilişki, kadınların sağlık okuryazarlığını ve öz yeterlilik algısını güçlendirerek bakım süreçlerine aktif katılımı teşvik etmektedir. Toplum sağlığı açısından modelin; dezavantajlı ve kırılgan gruplar arasında sağlık hizmetlerine erişimi artırdığı, sağlık eşitsizliklerini minimize ettiği ve emzirme gibi koruyucu sağlık davranışlarını sürdürülebilir kıldığı belirlenmiştir. Ayrıca, hastanede kalış süresini kısaltması ve maliyet-etkin yapısı sayesinde sağlık sistemlerinin finansal sürdürülebilirliğine ve daha eşitlikçi bir hizmet dağılımına hizmet ettiği saptanmıştır.

Sonuç: Ebe liderliğinde sürekli bakım, toplum sağlığını iyileştirmede temel bir dönüşüm stratejisidir. Modelin başarısı; ebelik otonomisinin güçlendirilmesine, ebelik iş gücünün savunuculuk rollerinin desteklenmesine ve bakım sürekliliğini teşvik eden ulusal sağlık politikalarına bağlıdır. Sağlık hizmetlerinin daha adil ve etkili bir yapıya dönüşmesi için bu modelin yaygınlaştırılması kritik bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Ebe Liderliğinde Bakım, Bakım Sürekliliği, Toplum Sağlığı, Sağlıkta Dönüşüm, Anne ve Yenidoğan Sağlığı.

***DÜŞÜNMEYİ DESTEKLEYEN ARAÇ MI, DÜŞÜNCEYİ ZAYIFLATAN
ALİŞKANLIK MI? ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE YAPAY ZEKÂ
KULLANIMININ BİLİŞSEL SONUÇLARI***

Doç. Dr. Nurten TERKEŞ, Öğr. Hemşire Rabianur GÖRNÜK
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu
ORCID ID: 0000-0002-1644-8382
ORCID ID: 0009-0000-8145-380X

Amaç: Bu çalışma, bir sağlık yüksekokulunda öğrenim gören üniversite öğrencilerinde yapay zekâ kullanımının bilişsel sonuçlarını; yapay zekâ okuryazarlığı, yapay zekâya bağımlılık, eleştirel düşünme eğilimi ve bilişsel kapalılık ihtiyacı değişkenleri üzerinden incelemek amacıyla yürütülmüştür. Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tasarımdaki araştırmanın verileri Nisan-Mayıs 2026 tarihleri arasında bir sağlık yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerden çevrim içi veri toplama formu aracılığıyla elde edilmiştir. Yinelene kayıtlar temizlendikten sonra analizler 228 tekil katılımcı üzerinden yürütülmüştür. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, güvenilirlik analizi, Spearman korelasyon analizi, bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü ANOVA ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bulgular: Katılımcıların %98,7'si en az bir yapay zekâ aracı kullandığını belirtmiştir. Yapay zekâ okuryazarlığı puanı $59,29 \pm 12,31$, yapay zekâya bağımlılık puanı $13,29 \pm 4,61$, eleştirel düşünme eğilimi puanı $92,34 \pm 21,76$ ve bilişsel kapalılık ihtiyacı puanı $62,95 \pm 18,18$ olarak belirlenmiştir. Yapay zekâ okuryazarlığı ile eleştirel düşünme eğilimi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır ($p=0,526$; $p<0,001$). Yapay zekâya bağımlılık ile bilişsel kapalılık ihtiyacı arasında da pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($p=0,303$; $p<0,001$). Yapay zekâ dersi alan öğrencilerin yapay zekâ okuryazarlığı puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p=0,018$). Regresyon analizinde yapay zekâ okuryazarlığı eleştirel düşünme eğiliminin en güçlü pozitif yordayıcısıdır. Sonuç: Bulgular, yapay zekânın bilinçli ve eleştirel kullanıldığında düşünmeyi destekleyebileceğini; ancak bağımlı kullanım eğiliminin bilişsel kapanma ile birlikte görülebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, Yapay zekâ okuryazarlığı, Eleştirel düşünme, Bilişsel kapalılık, Üniversite öğrencileri

Kadın Sağlığında Fasyal Sistem: Yoga Temelli Bütüncül Bir Yaklaşım

İlknur Cansu Koplay¹, Gökçe Yağmur Güneş Gencer²

¹ Akdeniz Üniversitesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, ¹ORCID ID-0009-0004-8105-0145, ilknurcansukoplay@gmail.com

² Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Antalya, Türkiye, ORCID ID 0000-0001-8651-8318, g.yagmur.g@gmail.com

Giriş ve Amaç: Fasya, vücudu kesintisiz bir ağ gibi saran, gerilim iletimini koordine eden ve propriyoseptif duyuyu yöneten dinamik bir bağ doku sistemidir (Stecco ve ark., 2018). Kadın sağlığı söz konusu olduğunda; pelvik taban disfonksiyonları, gebelik, menopozal süreçler ve hormonal dalgalanmalar fasyal dokunun biyomekanik ve viskoelastik özelliklerini doğrudan etkilemektedir. (Krause, F.2016) Geleneksel yaklaşımlar genellikle izole kas gruplarına odaklanırken, fasyal sistem yaklaşımı vücudu bir "tensegrity" (bütünsel gerilim) modeli olarak ele alır. Yoga pratikleri; fasyal dokuyu germe, kompresyon ve ritmik mobilizasyon yoluyla etkileyerek doku hidrasyonunu, hücre dışı matris yenilenmesini ve nörolojik geri bildirimi artırmaktadır. Bu bildirinin amacı, özellikle klinik pratikte sık karşılaşılan durumlar üzerinden fasyal sistemin kadın sağlığındaki kritik rolünü modern anatomi teorileriyle açıklamak ve yoga temelli bütüncül yaklaşımların klinik etkinliğini literatür verileri açıklamaktır.

Yöntem: Bu çalışma, PubMed, Scopus ve Google Scholar veri tabanlarında 2010–2024 yılları arasında yayımlanan çalışmaların incelenmesiyle oluşturulmuş bir literatür derlemesidir. Analiz sürecinde, Myers'ın *Anatomy Trains (Miyofasyal Hatlar)* modeli ve fasyal mekanoreseptörlerin fizyolojisi temel alınmıştır. Yoga asanalarının, özellikle kadın sağlığı açısından kritik öneme sahip olan “Deep Front Line (Derin Ventral Zincir)” ve pelvik fasyal kompleks üzerindeki etkileri; histolojik, biyomekanik ve otonom sinir sistemi çalışmaları üzerinden değerlendirilmiştir.

Bulgular: Yapılan literatür taraması sonucunda, fasya ve yoga temelli yaklaşımların kadın sağlığı üzerinde çok boyutlu etkileri olduğu görülmüştür:

Yapılan kapsamlı literatür taraması sonucunda dahil edilme kriterlerini karşılayan toplam **34 temel çalışma** derinlemesine analiz edilmiş ve aşağıdaki verilere ulaşılmıştır:

Dahil edilme kriterlerini karşılayan 34 çalışma incelendiğinde; araştırmaların kronik pelvik ağrı (n=10), gebelik ve postpartum dönem (n=8), pelvik taban disfonksiyonları (n=7), menopozal konnektif doku değişimleri (n=5) ve abdominal cerrahi sonrası adezyon yönetimi (n=4) üzerine yoğunlaştığı belirlenmiştir. Fasyal sistemin değerlendirilmesinde en sık kullanılan parametrelerin ağrı şiddeti (VAS) (n=14), fasyal elastisite ve doku kalınlığı (n=6), interoseptif duyarlılık (n=7) ve yaşam kalitesi ölçekleri (n=7) olduğu saptanmıştır. Yoga müdahaleleri incelendiğinde; çalışmaların çoğunluğunda (n=22) yavaş tempolu ve uzun süreli germe içeren

uygulamaların, daha az sayıda çalışmada (n=12) ise dinamik yoga akışlarının kullanıldığı görülmüştür. Yavaş ve uzun süreli germe içeren uygulamaların fasyal hidrasyon ve doku elastisitesi ile; dinamik akışların ise fasyal kuvvet aktarımı ve biyomekanik denge ile ilişkili sonuçlar bildirdiği belirlenmiştir. Ayrıca, bazı çalışmalarda interoseptif duyarlılıkta artış ve ağrı düzeylerinde azalma rapor edilmiştir.

Sonuç: Kadın sağlığı rehabilitasyonunda fasyal sistemin merkeze alındığı bir perspektif, tedavinin kalıcılığını ve hastanın yaşam kalitesini artırmaktadır. Yoga, fasyal dokunun mekanik, hormonal ve nörolojik düzeyde iyileşmesini sağlayan, klinik ortamda güvenle entegre edilebilecek bütüncül bir araçtır. Gelecek çalışmaların, fasyal kalınlık ve elastisite ölçümleriyle yoganın uzun dönemli etkilerini daha fazla kanıta dayandırması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fasya, Kadın Sağlığı, Yoga, Biyopsikososyal yaklaşım, Miyofasyal Hatlar

GELENEK VE MODERNLİK ARASINDA: EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN ERKEK EBELİĞE YÖNELİK TUTUMLARININ SİSTEMATİK BİR İNCELEMESİ

Öğr. Ebe Ümmü Naz ÇOBAN¹, Öğr. Ebe Semanur KARATAŞ², Dr. Öğr. Üyesi Sabriye UÇAN YAMAÇ³, Dr. Öğr. Üyesi Endam ÇETİNKAYA AK⁴

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü, 0009-0007-0856-7991, ummunazcoban@gmail.com

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü, 0009-0000-8777-4452, Semakaratas4176@gmail.com

³Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü, 0000-0002-3932-8017, suyamac@mehmetakif.edu.tr

⁴Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü 0000-0003-2667-2633 ecetinkaya@mehmetakif.edu.tr

Amaç: Bu sistematik derleme, ebelik öğrencilerinin erkek ebelere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma, PRISMA rehberi doğrultusunda yürütülmüş ve raporlanmıştır. Literatür taraması Google Scholar, PubMed ve ScienceDirect veri tabanlarında gerçekleştirilmiştir. Taramada “midwifery students”, “male midwives”, “attitudes”, “erkek ebe”, “ebelik öğrencileri” ve “tutumlar” anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Araştırmaya 2015–2025 yılları arasında yayımlanan, Türkçe veya İngilizce olan, tam metnine erişilebilen ve ebelik öğrencilerinin erkek ebelere yönelik görüş veya tutumlarını içeren araştırma makaleleri dâhil edilmiştir. Tarama sonucunda toplam 882 çalışmaya ulaşılmış; dâhil etme ve dışlama kriterleri doğrultusunda 8 çalışma analize alınmıştır. Dahil edilen çalışmaların metodolojik kalitesi Joanna Briggs Institute kritik değerlendirme kontrol listesi ile incelenmiş, veriler narratif sentez yöntemiyle analiz edilmiştir.

Bulgular: Bulgular, ebelik öğrencilerinin erkeklerin ebelik mesleğine katılımına genel olarak olumlu yaklaştığını göstermektedir. Bununla birlikte olumlu tutumların mahremiyet algısı, toplumsal cinsiyet rolleri ve klinik uygulamalara ilişkin çekincelerle sınırlandığı belirlenmiştir. Ayrıca eğitim düzeyi arttıkça erkek ebelere yönelik tutumların daha olumlu hale gelebildiği görülmüştür.

Sonuç: Erkek ebeliğe yönelik tutumların geleneksel değerler ile profesyonel modernleşme arasında şekillendiği söylenebilir. Ebelik eğitiminde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik içeriklerin güçlendirilmesi, mesleğin cinsiyetten bağımsız profesyonel bir sağlık disiplini olarak algılanmasına katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik öğrencileri, erkek ebe, tutum, toplumsal cinsiyet, sistematik derleme.

Öğretmenlerin Örgütsel Aidiyet Algıları Üzerine Yapılan Çalışmaların İncelenmesi

Esra AYRULU

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

[0009-0007-7221-8745](tel:0009-0007-7221-8745)

esraayrulu@gmail.com

Bu çalışma, farklı eğitim kademelerinde görev yapan öğretmenlerin örgütsel aidiyet algılarını konu alan araştırmaları bütüncül bir bakışla incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, doküman incelemesine dayalı nitel bir çalışma olup içerik analizi yaklaşımıyla yürütülmüştür. Veriler YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik, DergiPark, ERIC ve Scopus veri tabanlarında “öğretmen”, “örgütsel aidiyet”, “aidiyet algısı”, “örgütsel özdeşleşme”, “sense of belonging” ve “organizational identification” anahtar sözcükleri kullanılarak taranmıştır. Belirlenen ölçütler doğrultusunda öğretmenlerin örgütsel aidiyet ve özdeşleşme algılarını ele alan 7 ulusal ve 5 uluslararası olmak üzere toplam 12 çalışma analiz kapsamına alınmıştır. İncelenen çalışmalar, öğretmenlerin aidiyet algılarını etkileyen etmenler temelinde dört ana tema altında toplanmıştır: yönetsel davranışlar ve örgüt iklimi, meslektaşlar arası ilişkiler, bireysel/psikolojik çıktılar ve demografik/mesleki değişkenler. Bulgular, adil, şeffaf ve destekleyici yönetim anlayışının; güçlü iletişimin, katılımcı okul kültürünün ve mesleki dayanışmanın öğretmenlerin örgütsel aidiyetini güçlendirdiğini göstermektedir. Buna karşılık tükenmişlik, dışlanma algısı ve olumsuz örgüt iklimi aidiyeti zayıflatan başlıca değişkenlerdir. Ayrıca doğrudan “örgütsel aidiyet” kavramını ele alan çalışmaların sınırlı olduğu, öğretmen literatüründe “örgütsel özdeşleşme” kavramının aidiyeti açıklayan tamamlayıcı bir çerçeve sunduğu görülmüştür. Sonuç olarak öğretmen-örgüt bütünleşmesinin, yönetsel uygulamalar ile sosyal ve psikolojik süreçlerin karşılıklı etkileşimiyle şekillenen dinamik bir yapı olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda, okul yöneticilerine yönelik iletişim ve kapsayıcı liderlik eğitimlerinin artırılması, öğretmen aidiyetini düzenli olarak izleyen boylamsal çalışmaların planlanması ve farklı okul türlerinde karşılaştırmalı araştırmaların yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Öğretmen, Örgütsel Aidiyet, Örgütsel Özdeşleşme, İçerik Analizi, Okul İklimi*

**COĞRAFI İŞARETLİ MELLİ İNCİRİ (FICUSCARICA L.) FENOLİK
EKSTRAKTLARININ ELEKTROSPİNNİNG VE SPRAYDRYİNG YÖNTEMLERİYLE
KAPSÜLLENMESİ: OKSİDATİF STRESLE İLİŞKİLİ DİYABET YÖNETİMİNE
DESTEK POTANSİYELİ AÇISINDAN FONKSİYONEL GIDA MATRİSİ OLARAK
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Berin Işıldak, Dr. Güngör Kil

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0003-3674-2241, isildakberin@gmail.com

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-1868-5111, qungor.kill@gmail.com

Bu çalışma, Burdur iline özgü coğrafi işaretli Melli incirinin (*Ficus carica* L.) yüksek antioksidan kapasitesini stabilize ederek, diyabet yönetimine destek olabilecek yenilikçi bir fonksiyonel gıda matrisi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Diyabetin neden olduğu oksidatif stres ve kan şekeri dengesizliklerine karşı doğal bir çözüm sunmak amacıyla Melli inciri meyvesinden elde edilen fenolik bileşiklerce zengin ekstraktın, modern kapsülleme teknikleri kullanılarak stabilize edilmesi ve fonksiyonel özelliklerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Ekstraktlar, kitosan ve siklodekstrin taşıyıcı sistemleri kullanılarak elektrospinning (elektroegirme) ve spray drying (püskürtmeli kurutma) yöntemleriyle kapsüllenmiştir. Kapsüllerin karakterizasyonu XRD, FTIR ve TG-DTA analizleri ile gerçekleştirilmiştir. XRD sonuçları, her iki yöntemin de incir ekstraktını amorf fazda başarıyla stabilize ettiğini göstermiştir. FTIR analizi, biyoaktif bileşenler ile polimerik matrisler arasında güçlü hidrojen bağlarının oluştuğunu doğrulamıştır. Termal analizlerde (TG-DTA), spray drying yöntemi ile elde edilen kapsüllerin 307,79 °C ile daha yüksek termal direnç gösterdiği, elektrospinning örneklerinin ise 290,29 °C ile yeterli stabilite sunduğu belirlenmiştir. Fonksiyonel değerlendirmelerde, elektrospinning yönteminin fenolik madde korunumunda spray drying yöntemine göre yaklaşık %102 daha verimli olduğu saptanmıştır. Ayrıca, elektrospinning ile üretilen nanoliflerin antioksidan kapasitesi (82468,93 µmol TE/g), spray drying örneklerinden (32445,84 µmol TE/g) yaklaşık 2,54 kat daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular, Melli inciri ekstraktının biyoaktivitesini korumada elektrospinning yönteminin üstünlüğünü ortaya koymaktadır. Çalışma, coğrafi işaretli bu ürünün diyabetle ilişkili oksidatif stresin azaltılmasına destek olabilecek yenilikçi bir fonksiyonel gıda matrisi olarak kullanım potansiyelini bilimsel olarak kanıtlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Melli İnciri, Elektrospinning, Spray Drying, Fonksiyonel gıda, Diyabet

GIYİLEBİLİR TEKNOLOJİLER VE UZAKTAN HASTA TAKİBİ İLE EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNİN DİJİTALLEŞMESİ

Dr. Hasibe YILDIZ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler MYO

ORCID ID: 0000-0003-1971-5164

hasibeyildiz@mehmetakif.edu.tr

Evde sağlık hizmetlerinin dijitalleşmesi, özellikle yaşlanan nüfus ve kronik hastalık prevalansındaki artışın sağlık sistemleri üzerinde oluşturduğu sürdürülebilirlik baskısına yanıt olarak gelişen önemli bir dönüşüm alanını temsil etmektedir. Bu çalışma, giyilebilir teknolojiler ve uzaktan hasta izleme sistemleri temelinde şekillenen dijital sağlık ekosistemini sağlık bilişimi perspektifinden ele almaktadır. Nesnelerin interneti tabanlı sensörler aracılığıyla elde edilen fizyolojik veriler, ağ ve iletişim altyapıları üzerinden sağlık bilgi sistemlerine aktarılmakta ve HL7 FHIR gibi birlikte çalışabilirlik standartları sayesinde elektronik sağlık kayıtları ile entegre edilmektedir. Bu entegrasyon yapısı, klinik karar destek sistemleri ile birleşerek gerçek zamanlı izleme, erken uyarı mekanizmaları ve tahmine dayalı analizlerin uygulanmasına imkân tanımakta; böylece sağlık hizmetlerinin reaktif bir yapıdan proaktif ve önleyici bir modele dönüşmesini sağlamaktadır. Ayrıca büyük veri analitiği ve yapay zekâ tabanlı yöntemler, hastalıkların ortaya çıkma risklerinin erken dönemde belirlenmesini mümkün kılarak klinik karar süreçlerinin doğruluğunu ve etkinliğini artırmaktadır. Bununla birlikte, birlikte çalışabilirlik eksikliği, veri siloları, siber güvenlik tehditleri, veri gizliliği sorunları ve düşük veri kalitesi gibi önemli bilişimsel zorluklar, sistemin etkin kullanımını sınırlayan temel faktörler arasında yer almaktadır. Özellikle heterojen cihazlar arasındaki standart uyumsuzluğu ve kullanıcı deneyimine ilişkin yetersizlikler, dijital sağlık uygulamalarının yaygınlaşmasında önemli engeller oluşturmaktadır. Bu nedenle HL7 FHIR gibi uluslararası standartların benimsenmesi, güçlü siber güvenlik protokollerinin uygulanması ve kullanıcı odaklı tasarım yaklaşımlarının geliştirilmesi kritik önem taşımaktadır. Sonuç olarak evde sağlık hizmetlerinin dijitalleşmesi, yalnızca teknolojik bir ilerleme değil, aynı zamanda sağlık hizmetlerini daha erişilebilir, güvenli ve sürdürülebilir hale getiren kapsamlı bir sağlık bilişimi dönüşümüdür.

Anahtar Kelimeler: Evde Sağlık Hizmetleri, Giyilebilir Teknolojiler, Uzaktan Hasta Takibi, Sağlık Bilişimi, Klinik Karar Destek Sistemleri

KAMUSAL ALAN HEYKEL KAİDELERİNİN ÇAĞDAŞ SANATTA DEĞİŞEN İŞLEVİ

Araş. Gör. Mukaddes YÖRÜK KALAYCIOĞLU
Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi; Heykel Bölümü
0000-0001-7113-9382, mukaddesyoruk@gmail.com

Geleneksel anıt heykel pratiğinde kaidenin üstlendiği roller genellikle temsili yüceltme ve hiyerarşik bir üstünlük kurma ile ilişkilendirilir. Kaide, heykeli gündelik hayattan yalıtarak ona zamansızlık ve kalıcılık gibi kavramsal nitelikler kazandırır. Kamusal alandaki kaidenin bu bilinen ve alışagelen bu işlevi, özellikle 1990'lı yıllardan sonra çağdaş sanat uygulamalarıyla birlikte yeni anlamlara kavuşmuştur. Bu çalışma söz konusu yeni işlev biçimlerini merkeze almaktadır.

Araştırma, bu dönemde geleneksel kaide anlayışını dönüştüren vakalara odaklanır. Amaçlı örneklemele seçilen bu türlerin karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Örnek vakalar; belirli aralıklarla değişen çağdaş eserlerin sergilendiği kurumsal açık hava sanat programlarını, anıtların kaldırılmasıyla kamusal alanda boş kalan kaideleri ve kaideyi performatif bir eylem alanına dönüştüren sanatçı müdahalelerini kapsamaktadır.

Yapılan analizler sonucunda üç temel işlevsel dönüşüm saptanmıştır: Bellekle ilişkili olarak olumsuz bir etki yaratan eksiklik işlevi, heykelin demokratikleşmesi kavramını öne çıkaran döngüsel işlev ve anıt heykelin kalıcılığını sorgulayan performatif işlev. Eksiklik işlevi, temsilin fiziksel yokluğuna rağmen bu boşluğun bir gösteren olarak çalışması üzerine kurulur ve sıklıkla karşı anıt kavramıyla özdeşleşir. Performatif işlevde ise kaide ve eylemi gerçekleştiren özne birleşerek kaide, sabit temsili yücelten ayrıştırıcı rolünden uzaklaşır ve anlık olana bir sahne yaratır. Döngüsel işlevle birlikte kaide, belirli aralıklarla farklı yapıtlara odaklanan küratoryal bir sergi alanına dönüşür.

Elde edilen bulgular, kamusal alandaki heykel kaidelerinin çağdaş sanat müdahaleleri sonucunda geleneksel işlevleriyle çatıştığını ortaya koymaktadır. Ancak bu çatışma, işlevin tamamen reddedildiği anlamına gelmez. Aksine kaidenin anlama katkısı ve etkisi bağlamında ele alınan işlev kavramının, çağdaş sanatla birlikte daha da zenginleştiği ve çeşitlendiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Heykel Kaidesi, Anıt Heykel, Karşı Anıt, Çağdaş Sanat.

HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDE YARDIMCI AKSESUAR OLARAK DÜĞMELERİN İNCELENMESİ

Öğr. Gör. Sevil Yılmaz Aykul

Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler MYO

ORCID ID:0000-0002-1827-1971, syilmazaykul@mehmetakif.edu.tr

Hazır giyim sektörü, tüketicilerin beklentileri doğrultusunda estetik ve işlevsellik ön planda tutulmaktadır. Giysi tasarımında kullanılan yardımcı aksesuarlar, ürünün kullanım özelliklerini desteklemenin yanı sıra görsel bütünlüğün sağlanmasında da önemli rol oynamaktadır. Bu aksesuarlar içerisinde düğmeler; kullanım kolaylığı sağlaması, dekoratif özellik taşıması ve ürün kimliğini güçlendirmesi bakımından hazır giyim sektörünün temel tamamlayıcı unsurlarından birisidir. Günümüzde düğmeler yalnızca bir kapatma aksesuarı olarak değil, aynı zamanda moda anlayışını yansıtan estetik bir tasarım ögesi olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, hazır giyim sektöründe yardımcı aksesuar olarak kullanılan düğmelerin işlevsel, estetik ve sürdürülebilirlik açısından önemini ortaya koymaktır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda tekstil ve moda tasarımı alanında yayımlanan akademik makaleler, tezler, sektör raporları, kataloglar ve ilgili literatür kaynakları incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda düğmelerin üretim materyalleri, kullanım alanları, tasarım özellikleri ve tüketici eğilimleri değerlendirilmiştir.

Araştırma bulgularına göre düğmelerin; plastik, metal, polyester, ahşap, sedef ve geri dönüştürülebilir hammaddelerden üretildiği ve kullanım alanlarının ürün türüne göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Özellikle moda sektöründe düğmelerin estetik görünümü öne çıkardığı, marka kimliğinin oluşumuna katkı sağladığı ve ürünün algılanan kalitesini artırdığı görülmektedir. Bununla birlikte sürdürülebilir moda anlayışının yaygınlaşmasıyla birlikte çevre dostu ve geri dönüştürülebilir malzemelerden üretilen düğmelere olan ilginin arttığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak düğmeler, hazır giyim sektöründe yalnızca işlevsel bir yardımcı aksesuar değil; aynı zamanda ürün tasarımını güçlendiren, tüketici tercihlerini etkileyen ve marka değerine katkı sağlayan önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bu nedenle tasarım ve üretim süreçlerinde düğme seçimlerinin estetik, maliyet, dayanıklılık ve sürdürülebilirlik kriterleri doğrultusunda yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Düğme, yardımcı aksesuar, sürdürülebilirlik, hazır giyim.

TEKSTİL SEKTÖRÜNDEKİ SON GELİŞMELER

Öğr. Gör. Sevil Yılmaz Aykul

Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler MYO

ORCID ID:0000-0002-1827-1971, syilmazaykul@mehmetakif.edu.tr

Ekonomik yapı içerisinde tekstil sektörü hem istihdam hem de ihracat açısından birçok ülke için kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle son yıllarda teknolojik gelişmeler ve çevresel endişeler, sektörde yapısal dönüşümü zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda, güncel gelişmelerin bütüncül bir yaklaşımla incelenmesi önem taşımaktadır. Bu çalışma, tekstil sektöründe son yıllarda meydana gelen gelişmeleri doküman incelemesi tekniği kullanarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Sürdürülebilirlik, dijital ve küresel rekabet ile değişen tüketici beklentileri sektörün dönüşümünü hızlandıran temel faktörler olarak öne plana çıkmaktadır. Çalışmada akademik yayınlar, sektör raporları ve uluslararası kuruluş verileri incelenerek mevcut eğilimler sistematik biçimde değerlendirilmiştir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Uluslararası raporlar, akademik makaleler, sektör analizleri ve istatistiksel veriler sistematik olarak taranmış, içerik analizi yöntemiyle sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır. Bu bağlamda tekstil sektöründeki gelişmeler; dijitalleşme, tüketici davranışları, sürdürülebilirlik ve çevre dostu üretim, küresel tedarik zinciri ve lojistik olmak üzere dört ana başlık altında toplanmıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda tekstil sektörünün yalnızca üretim odaklı değil, aynı zamanda teknoloji ve sürdürülebilirlik odaklı bir dönüşüm sürecinde olduğunu görülmektedir. Sektördeki firmaların rekabet avantajı elde edebilmesi için dijitalleşmeye yatırım yapmaları ve çevre dostu üretim stratejilerini benimsemeleri gerekmektedir.

Tekstil sektöründeki güncel gelişmeler, sektörün geleceğinin sürdürülebilirlik ve teknoloji ekseninde şekilleneceğini ön plana çıkmaktadır. Bu doğrultuda firmalar; Ar-Ge yatırımlarına önem vermeleri, döngüsel ekonomi modellerinin benimsenmeleri, dijital dönüşüm süreçlerinin hızlandırılmaları sektör içerisindeki varlıklarını sağlamlaştırmada önemli bir etkiye sahip olacaktır. Sonuç olarak, tekstil sektörü dinamik bir dönüşüm süreci içerisinde ve bu süreçte uyum sağlayan işletmelerin uzun vadede rekabet avantajı elde edeceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Dijitalleşme, Tüketici, Tekstil.

GENÇ YETİŞKİNLERDE DİJİTAL SESSİZLİK DENEYİMİNİN PSİKOLOJİK YANSIMALARI: FENOMENOLOJİK BİR ARAŞTIRMA

Dr. Öğretim Üyesi Gözde GÜMÜŞÇAĞLAYAN
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi – Eğitim Fakültesi
0000-0002-1864-7641, gumuscaglayan@mehmetakif.edu.tr

Bu araştırmanın amacı, genç yetişkinlerin dijital sessizlik deneyimlerine yükledikleri anlamları ve bu deneyimlerin psikolojik yansımalarını incelemektir. Dijital iletişim teknolojilerinin gündelik yaşamın merkezine yerleşmesiyle birlikte bireylerarası ilişkilerin kurulma, sürdürülme ve sonlandırılma biçimleri önemli ölçüde dönüşmüştür. Özellikle genç yetişkinlik döneminde çevrim içi iletişim süreçlerinde deneyimlenen belirsizlik, görülmeme hissi ve ilişkisel güvensizlik gibi yaşantıların psikolojik etkilerinin giderek daha görünür hale geldiği düşünülmektedir. Bu çalışmada dijital sessizlik; bireyin dijital ortamda karşı tarafın bilinçli ya da belirsiz biçimde iletişimi askıya aldığına yönelik algısı olarak ele alınmaktadır. Çevrim içi olduğu halde yanıt vermeme, mesajları görüp geri dönüş yapmama, iletişim yoğunluğunu ani biçimde azaltma ve ilişkisel belirsizlik yaratma gibi davranışlar dijital sessizlik deneyimi kapsamında değerlendirilmektedir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni doğrultusunda yürütülecektir. Çalışma grubunun, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmesi ve son bir yıl içerisinde dijital sessizlik deneyimi yaşadığını ifade eden 18–30 yaş aralığındaki yaklaşık 10–15 genç yetişkinin araştırmaya dahil edilmesi planlanmaktadır. Verilerin yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanması ve Braun ve Clarke'ın (2006) tematik analiz yaklaşımı doğrultusunda analiz edilmesi öngörülmektedir. Araştırmadan elde edilmesi beklenen bulgular doğrultusunda dijital sessizlik deneyiminin genç yetişkinlerde yoğun belirsizlik duygusu, zihinsel meşguliyet, değersizlik algısı, görünmez hissetme ve kişilerarası güvensizlik gibi psikolojik yansımalar oluşturabileceği düşünülmektedir. Ayrıca katılımcıların dijital sessizliği yalnızca iletişimsizlik olarak değil; pasif reddetme, duygusal uzaklaştırma ve ilişkisel kontrol biçimi olarak anlamlandırabilecekleri değerlendirilmektedir. Araştırmanın, dijital ilişki dinamiklerinin psikolojik etkilerine ilişkin alanyazındaki kavramsal boşluğun doldurulmasına katkı sağlaması ve psikolojik danışma uygulamalarında çevrim içi ilişkilerde yaşanan belirsizlik deneyimlerinin daha bütüncül biçimde ele alınmasına destek olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Sessizlik, Genç Yetişkinlik, Fenomenoloji, Çevrim İçi İletişim, Kişilerarası İlişkiler, Psikolojik Yansımalar.

TÜRKÇENİN ANADOLU'DA YAZI DİLİ OLMA SÜRECİ VE BEYLİKLER DÖNEMİ'NİN SÜRECE ETKİSİ

Arş. Gör. Serkan Yüksel
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
0009-0007-4016-0518, serkanyuksel@mehmetakif.edu.tr

Bu çalışma Türkoloji ve özellikle Türkiye Türkolojisi'nde Beylikler Dönemi'ne ait olan neredeyse her çalışmada kendisine yer bulan ve *Tevârih-i Âli Selçuk* adlı eserde Karamanoğlu Mehmed Bey'e ithaf edilen "***Şimden girü hiç kimesne kapuda ve divanda ve mecalis ve seyranda Türki dilinden gayri dil söylemeye***" şeklindeki meşhur ferman temele alınarak hazırlanmıştır. Türkoloji'deki genel kanıya göre bu ferman Karamanoğlu Mehmed Bey'in yüksek Türkçe bilinci dolayısıyla ortaya çıkmışsa da Türk tarihi ve Türk dili için en önemli olaylardan biri sayılan bu durumun bu fikirle ortaya çıktığına dair hiçbir somut veri bulunmamaktadır. Bu dönemi inceleyen araştırmacılar olaya iki yönden yaklaşmaktadır. Bir grup araştırmacı Karamanoğlu Mehmed Bey'in fermanını Türkçe ve Türklük hassasiyetiyle buyurduğunu ifade ederken bir grup araştırmacı ise durumun Türkçe hassasiyetiyle ilgili değil beylerin ve halkın muhtemel olarak Türkçeden başka dil bilmemesiyle alakalı bir mecburiyet olduğunu savunmaktadır. Bu iki görüş tahminden öteye geçmemiş ve bu durum kapsamlı şekilde ele alınmamıştır. Bahsedilen dönemde kurulmuş olan beyliklerin tarihleri incelendiğinde ticaret bağlantıları, üretilen eserler ve konuları, yazarların beylikler içerisinde gördüğü değer gibi birtakım sosyolojik ve tarihî veriler de her iki görüş açısından detaylı olarak incelenmemiş ve değerlendirilmeye dahil edilmemiştir. Bu çalışmanın temel amacı ise Karamanoğlu Mehmed Bey'e bu fermanı söyleten temel motivasyonun tüm beyliklerdeki sosyolojik, kültürel, siyasi, ekonomik ve tarihî şartlarının ele alınarak bu dönemin Türkçe açısından incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Beylikler Dönemi, Karamanoğlu Mehmed Bey, Türkçe

TÜRKİYE TATLI SULARINDA İSTİLAÇI YABANCI BALIK TÜRLERİNİN HABİTAT ODAKLI DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğretim Üyesi Ufuk Gürkan YILDIRIM

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

0000-0002-6348-8264, ufukyildirim@isparta.edu.tr

Türkiye'nin tatlı su ekosistemleri, Avrupa ve Asya arasındaki biyocoğrafik konumu nedeniyle yüksek balık çeşitliliği ve endemizm barındırmaktadır. Ancak artan insan kaynaklı etkiler ve istilacı yabancı balık türlerinin yayılımı, bu ekosistemler için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Birbirine bağlı akarsu sistemleri ve göreceli olarak izole göl habitatlarını içeren Türkiye iç sularının karmaşık yapısı, yerli olmayan türlerin yerleşmesini ve yayılımını kolaylaştırmaktadır.

Bu çalışma, Türkiye tatlı sularındaki istilacı yabancı balık türlerini literatür taraması ve mevcut kayıtların sentezi yoluyla habitat odaklı olarak değerlendirmektedir. Türkiye iç sularında 30–38 yabancı balık türünün kaydı bulunurken, yaklaşık 21 türün kendini sürdürebilen popülasyonlar oluşturduğu belirlenmiştir. En yaygın istilacı türler arasında *Carassius gibelio*, *Pseudorasbora parva*, *Gambusia holbrooki* ve *Lepomis gibbosus* yer almakta olup, bu türler farklı habitat koşullarına yüksek uyum yeteneği göstermektedir. Ayrıca akvaryum kökenli ve ekonomik amaçlarla introduce edilen *Poecilia reticulata*, *Pterygoplichthys disjunctivus* ve *Oreochromis mossambicus* gibi türler belirli termal veya lokal su sistemlerinde kayıt altına alınmıştır.

İstilacı türlerin habitat tercihleri; su sıcaklığı, akış rejimi ve habitat bağlantısallığı gibi fiziksel faktörlerin yanı sıra besin zenginleşmesi ve çözünmüş oksijen gibi kimyasal koşullardan etkilenmektedir. Türler arası rekabet ve yerli türlerle etkileşimler de yerleşim başarısını belirlemektedir. Türler özgü habitat tolerans farklılıkları, Meriç-Ergene, Marmara ve Sakarya gibi havzalardaki dağılım desenlerini açıklamaktadır.

Genel olarak, habitat uygunluğu istilacı yabancı balık türlerinin Türkiye iç sularındaki başarısında kritik bir rol oynamaktadır. Bu habitat ilişkilerinin anlaşılması, gelecekteki yayılımın öngörülmesi ve etkili yönetim stratejilerinin geliştirilmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Balık Dağılımı, Habitat tercihi, İstilacı yabancı türler, Tatlı su ekosistemleri, Türkiye içsuları,

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EBEVEYN VE ÖĞRETMENLERİNİN AİLE KATILIMINA YÖNELİK DEĞERLENDİRMELERİ

Hatice Darga, Aysu Çekin

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-6759-6660>, <https://orcid.org/0009-0009-3678-2116>

hdarga@mehmetakif.edu.tr, aysckn01@gmail.com

Özel yetenekli çocukların eğitim süreçlerinde aile katılımı, çocuğun bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimini destekleyen en önemli unsurlardan biri olarak kabul edilmektedir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, özel yetenekli çocukların eğitim süreçlerinde aile katılımına ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerini inceleyerek, aile katılımının nasıl gerçekleştirildiğini ve hangi yollarla desteklendiğini ortaya koymaktır. **Yöntem:** Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desenle yürütülmüştür. **Çalışma grubu:** Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenen, 10 ebeveyn, 10 Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) öğretmeni olmak üzere toplam 20 katılımcıdan oluşmaktadır. **Veri toplama aracı:** Araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan ve uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış bir görüşme formudur. Veriler yüz yüze görüşme yoluyla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Katılımcıların cevapları kod, kategori ve temalar altında gruplanmış ve tablolastırılmıştır. **Bulgular:** Ebeveynler, aile katılımını özel yetenekli çocuklarının akademik ve bilişsel gelişimini desteklemek, evde öğrenme süreçlerini zenginleştirmek ve okul etkinliklerine katılmak olarak tanımladıkları, ailelerin çoğunluğunun çocuklarının eğitim sürecine aktif olarak katıldıkları, evde destekleyici çalışmalar yaptıkları ve okul etkinliklerine katılmaya istekli olarak katıldıkları, katılımlarını engelleyen sebeplerin iş yoğunluğu, zaman yetersizliği ve bazı ebeveynlerin çocuklarının öğrenme ihtiyaçlarını karşılamada zorlanmaları olduğu, ebeveynlerin öğretmenlerle genellikle olumlu iletişim kurdukları, öğretmenlerden beklentilerinin ise çoğunlukla farklılaştırılmış öğretim, akademik destek ve çocuğun potansiyelini geliştirecek eğitim fırsatları sunmaları olduğu, ailelerin çoğunluğunun okulun aile katılımı etkinliklerinden ve öğretmenlerin yaklaşımından memnun oldukları belirlenmiştir. Öğretmenler, aile katılım etkinliklerini özel yetenekli öğrenciler için akademik destek ve okul içi-okul dışı geliştirici faaliyetler olarak tanımladıkları, ailelerin severek katıldığı etkinliklerin genellikle öğrencinin ilgi alanlarına yönelik, uygulamalı ve etkileşimli etkinlikler olduğu, motivasyon kaynaklarının öğrencilerin potansiyel gelişimi ve ebeveynlerden gelen olumlu geri bildirimler olduğu, aile katılımının öğrencinin akademik gelişimini desteklediği ve öğretim sürecini daha verimli hale getirdiği, öğrencinin özel yetenek düzeyinin aile katılımının niteliğini belirleyen önemli bir unsur olduğu belirlenmiştir. Öneriler: Araştırmacıların yeni çalışmalara okul yöneticilerini ve öğrencileri de dâhil etmeleri, BİLSEM ile örgün öğretim okullarının iş birliği yaparak etkinlik türlerini zenginleştirmeleri önerildi.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli, Aile Katılımı, Ebeveyn, Öğretmen, Üstün Yetenekli

Oyun Tasarımı Bağlamında Üç Boyutlu Yapay Zekâ Modellerinin Geleneksel Yöntemlerle Karşılaştırmalı Teknik Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Hakan YAMAN

Belek Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İletişim ve Tasarım Bölümü
0000-0002-1184-7560, hakan.yaman@belek.edu.tr

Bu çalışma, üretken AI (yapay zekâ) araçlarının oyun tasarımı disiplinine entegrasyonunu oyuna hazır varlık standartları çerçevesinde incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, AI çıktılarının; oyun motorlarının teknik gereksinimleri olan topolojik doğruluk ve Fizik Tabanlı İşleme doku uyumluluğu kriterlerini karşılama düzeyini saptamaktır.

Yöntem bilimsel olarak araştırma; bir referans nesnenin geleneksel yazılımlarla el ile modellenmesi ile güncel AI algoritmalarıyla üretilmesi süreçlerini karşılaştırmaktadır. İnceleme kapsamında; el ile üretimdeki düzenli kenar akışı ve optimize edilmiş yüzey haritalama stratejileri, yapay zekanın ürettiği rastlantısal ağ topografisi ve otomatik doku yerleşim verimliliği ile kıyaslanmaktadır. Oyun motoru testleri yerine, modellerin yapısal verileri üzerinden kuramsal performans ve görsel sadakat çıkarımları yapılmıştır.

Çalışma üç aşamadan oluşmaktadır. Birinci bölümde; oyun motorlarının poligon kapasitesi, grafik işlemci performansı ve topolojik doğruluk gereksinimleri kuramsal çerçeveye oturtulmaktadır. İkinci bölümde; geleneksel el ile modelleme ve AI üretim süreçleri; topografik yapı, geometrik biçim bozulmaları ve doku verimliliği üzerinden karşılaştırılmaktadır. Bu aşamada, işlenmemiş AI çıktılarının ışıklandırma ve biçim değiştirme tepkileri analiz edilmektedir. Üçüncü bölümde ise bulgular ışığında, AI modellerinin oyuna hazır standartlarına uygunluğu tartışılmaktadır. Sonuç olarak, AI çıktılarının doğrudan kullanım yerine, teknik hataların giderildiği karma bir iş akışında değerlendirilmesinin oyun tasarımı üretim hattı için en uygun çözüm olduğu ortaya konmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Oyun Tasarımı, Üç Boyutlu Yapay Zekâ, Topoloji, Fizik Tabanlı İşleme, Oyuna Hazır Varlık, Yüzey Haritalama

Wali Hawes'in Seramik Fırın Heykellerinde Geleneksel Pişirimin Çağdaş Yorumu

Okan Kılıçoğlu

*Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
0009-0004-4498-7190, okilicoglu@anadolu.edu.tr*

Bu çalışma, çağdaş seramik sanatında performatif pişirim uygulamaları ve fırın heykel kavramı bağlamında Wali Hawes'in üretimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Hindistan doğumlu sanatçı Wali Hawes, seramik üretim sürecini katılımcı, deneysel ve performatif bir sanat pratiği olarak ele almıştır. Sanatçının özellikle yerinde inşa edilen ve pişirim süreci izleyici önünde gerçekleştirilen fırın heykelleri, geleneksel seramik pişirim yöntemlerini çağdaş sanat anlayışıyla yeniden yorumlayan özgün uygulamalar arasında değerlendirilmektedir. Hawes'in çalışmalarında fırın, işlevsel bir araç olmaktan çıkarak heykelsi bir forma, kolektif üretim alanına ve geçici bir performans mekânına dönüşmüştür. Bu yaklaşım, seramik sanatında süreç odaklı üretim anlayışının güçlenmesine katkı sağlamış ve pişirim eylemini görsel, mekânsal ve deneyimsel bir ifade biçimi hâline getirmiştir.

Araştırmada, sanatçının uluslararası seramik etkinliklerinde gerçekleştirdiği deneysel odun pişirimleri, büyük ölçekli fırın yapıları ve performatif üretim süreçleri incelenmiştir. Ayrıca Hawes'in seramik üretiminde süreç, rastlantısallık, kolektif katılım ve dönüşüm kavramlarına verdiği önem değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında sanatçının çeşitli uygulamalarına ait görsel ve yazılı kaynaklar üzerinden çağdaş seramik sanatı içerisindeki yeri tartışılmıştır. Bunun yanı sıra, geleneksel pişirim tekniklerinin güncel sanat pratikleri içerisindeki dönüşümü ele alınmış; fırın yapılarının teknik üretim aracı olmakla birlikte mekânsal ve estetik bir anlatım unsuru olarak kullanılabildiği ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak Wali Hawes'in fırın heykellerinin, geleneksel pişirim kültürünü çağdaş sanatın disiplinlerarası yaklaşımıyla birleştirdiği; seramikte üretim sürecini izlenebilir ve deneyimlenebilir bir sanatsal deneyime dönüştürdüğü görülmektedir. Bu yönüyle Hawes'in çalışmaları, çağdaş seramik sanatında performans, mekân ve pişirim ilişkisini yeniden tanımlayan önemli örnekler arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Wali Hawes, fırın heykel, çağdaş seramik sanatı, performatif pişirim, alternatif pişirim teknikleri

Türkçe Sözlük'te Bazı Çok Anlamlı Sözcüklerin Tanım Sıralaması Sorunu: Kubbealtı Lügati ile Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Doç. Dr. Didem AKYILDIZ AY

*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
0000-0001-9720-551X, didemakyildiz@mehmetakif.edu.tr*

Sözlükler, bir dilin söz varlığını yalnızca kayıt altına alan başvuru kaynakları değil; aynı zamanda anlam ilişkilerini düzenleyen, kavramsal yapıyı biçimlendiren ve dilsel bilgiyi sistematik biçimde kullanıcıya sunan kuramsal yapılardır. Bu bağlamda çok anlamlı (polisemik) sözcüklerde anlamların hangi sırayla verileceği meselesi, yalnızca teknik bir sözlük düzenleme problemi değil, aynı zamanda sözlükbilimsel yaklaşımın niteliğini ortaya koyan temel bir göstergedir. Anlam sıralaması; kullanım sıklığı, tarihsel öncelik, kavramsal türeme ilişkisi ve kullanıcı merkezlik gibi farklı ilkeler doğrultusunda şekillenebilmekte, bu durum ise sözlüklerde yöntemsel tutarlılık sorunlarını gündeme getirmektedir.

Bu çalışmada, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük'te yer alan bazı çok anlamlı sözcüklerin tanım sıralaması incelenmiş ve elde edilen bulgular Kubbealtı Lügati ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı, Türkçe Sözlük'te anlam sıralamasının hangi ölçütlere göre yapıldığını ortaya koymak ve bu ölçütlerin uygulamadaki tutarlılık düzeyini tartışmaktır. Araştırma nitel yöntem esas alınarak yürütülmüş; “kovan”, “lastik”, “gün”, “erkek”, “öz”, “duyum”, “kart” ve “ağ” gibi anlam sıralaması bakımından problemlili olduğu düşünülen maddeler inceleme kapsamına alınmıştır. İncelemede kullanım sıklığı, anlamlar arası türeme ilişkisi, eşadlılık–çok anlamlılık ayrımı ile tanımların açıklık ve doğruluk düzeyi temel ölçütler olarak kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, Türkçe Sözlük'te anlam sıralamasının tek bir ilkeye dayanmadığı; kullanım sıklığı, tarihsel öncelik ve kavramsal sezgi gibi farklı ölçütlerin birlikte ancak tutarsız biçimde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bazı maddelerde tarihsel anlamların güncel kullanımların önüne geçirilmesi, sözlüğün senkronik yapısına rağmen örtük biçimde diyakronik bir anlayış taşıdığını göstermektedir. Bunun yanı sıra eşadlılık ile çok anlamlılık arasındaki ayrımın yeterince belirgin olmaması, anlam örgüsünde kavramsal belirsizliklere yol açmaktadır. Özellikle sözlük maddesinin temel anlam ile daha sonra kazandığı anlamlar arasındaki hiyerarşinin kimi maddelerde korunmaması, sözlük içi anlamsal sistematığı zayıflatmaktadır. Buna karşılık Kubbealtı Lügati'nin anlamlar arasındaki tarihsel ve etimolojik ilişkileri daha tutarlı biçimde koruyan sistematik bir yapı sunduğu görülmüştür. Sonuç olarak araştırma, anlam sıralamasında kullanım sıklığı, tarihsel gelişim ve kavramsal ilişkiyi birlikte değerlendiren daha sistematik bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: çok anlamlılık, sözlükbilim, Türkçe Sözlük, Kubbealtı Lügati, anlam sıralaması

GEBELİK VE DOĞUM SÜRECİNDE KÜLTÜREL YETERLİLİK: PURNELL MODELİ YAKLAŞIMI

Doç. Dr. Safiye AĞAPINAR ŞAHİN, Dr. Öğr. Üyesi Öznur HASDEMİR***

** Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Erzurum, Türkiye*

***Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Sivas, Türkiye*

**0000-0002-4688-5540 **0000-0003-1087-2112*

**pinarsaf@gmail.com **karakoseoznur@gmail.com*

Amaç: Kültür, bireylerin sağlık davranışlarını ve bakım sorumluluklarını şekillendiren temel bir unsur olup, sağlık hizmeti sunumunda kültürel yeterliliğin sağlanması profesyonel bakım kalitesini artıran dinamik bir süreçtir. Bu derlemenin amacı; kültürel bilgi, tutum, beceri ve duyarlılığı kapsayan kültürel yeterlilik kavramını Purnell'in Kültürel Yeterlilik Modeli'nin 12 temel alanı çerçevesinde ele alarak; gebelik ve doğum süreçlerine özgü kültürel inanç ve pratiklerin bakım kalitesi üzerindeki etkisini kapsamlı bir şekilde analiz etmek ve ebelik uygulamalarında kültüre uyumlu bakımın geliştirilmesine yönelik kuramsal bir çerçeve sunmaktır.

Materyal ve Metot: Çalışma, Purnell'in Kültürel Yeterlilik Modeli kapsamında tanımlanan 12 kültürel alan (soy, iletişim, aile yapısı ve rolleri, iş gücü durumu, biyokültürel ekoloji, yüksek riskli sağlık davranışları, beslenme, gebelik ve çocuk bakımına ilişkin uygulamalar, ölüme ilişkin uygulamalar, maneviyat, sağlık bakım uygulamaları ve sağlık bakım çalışanları) temel alınarak ulusal ve uluslararası literatürün sentezlendiği bir derlemedir.

Bulgular: İncelenen literatür, kültürün gebelik ve doğum üzerinde çok boyutlu etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Beslenme alanında; gebelerin aşerme ve gıda kısıtlamalarına (sıcak/soğuk dengesi, bebekte leke bırakacağı inancıyla belirli gıdalardan kaçınma) büyük önem verdiği, bazı kültürlerde ise kolay doğumu engelleme korkusuyla vitamin kullanımından kaçınıldığı belirlenmiştir. Doğum eylemini kolaylaştırmak amacıyla; düğümlü eşyaların çözülmesi, saçların açılması, merdiven inip-çıkma ve belirli sıvıların (şerbet, tuzlu su vb.) içirilmesi gibi geleneksel ritüellerin yaygın olduğu görülmüştür. Geleneksel ebelerin/halk ebelerinin; perineyi gevşetmek için zeytinyağı kullanma, karın ovalama, dinsel ritüeller ve çömelme gibi farklı doğum pozisyonlarını uygulama yoluyla sürece müdahil oldukları saptanmıştır. Ebeğin empatik iletişim becerisinin; sadece maternal memnuniyeti ve konforu artırmakla kalmadığı, aynı zamanda doğum süresini kısalttığı, tıbbi müdahaleleri azalttığı ve yenidoğanın Apgar skorunu olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Sonuç: Kültürel yeterliliğin kanıta dayalı bakım ile bütünleştirilmesi, hizmet sunumu üzerinde olumlu etki yaratarak bireysel ve aile düzeyinde bakım kalitesini yükseltir. Sağlık profesyonellerinin ve ebelerin, hizmet sundukları popülasyonun kültürel verilerini Purnell modeli aracılığıyla değerlendirmesi, gebelik ve doğum süreçlerinde kültürel açıdan uyumlu bir bakım planlanması ve anne-bebek sağlığının geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Purnell Modeli, Kültürel Yeterlilik, Gebelik, Doğum, Ebelik.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL BAĞIMLILIK DÜZEYLERİ VE ZAMAN YÖNETİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

¹Dr. Öğr. Üyesi Hatice TUNÇ, ²Öğrenci Hemşire İpek TAŞ, ³Öğrenci Hemşire Nehir TÜRKMEN

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü; ORCID: 0000-0003-0547-4419; haticetunc@mehmetakif.edu.tr

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü; ORCID: 0009-0000-1897-5816; ipektas368@gmail.com

³Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü; ORCID: 0009-0001-6043-9600; nehirciturkmen4848@gmail.com

Amaç: Bu araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri ile zaman yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek ve dijital bağımlılığın zaman yönetimi üzerindeki etkisini incelemektir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişkisel türde nicel bir çalışmadır. Evreni Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören 336 öğrenci dahil edilmiştir. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Dijital Bağımlılık Ölçeği ve Zaman Yönetimi Ölçeği ile toplanmıştır. Etik kurul onayı ve ölçek kullanım izinleri alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %67'si kadın olup %56,5'i yurtda kalmaktadır. Öğrencilerin %59'u günde 7–8 saat uyuduğunu, %46'sı günde 1 saatten az ders çalıştığını belirtmiştir. Katılımcıların %53'ünün günlük ekran süresi 4–6 saat arasındadır ve %65'i interneti en çok sosyal medya amacıyla kullanmaktadır.

Dijital Bağımlılık ve Zaman Yönetimi Ölçekleri arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiş ve iki değişken arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,264$; $p<0,001$). Cinsiyete göre dijital bağımlılık puanları arasında anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$), zaman yönetimi puanlarında kadın öğrenciler lehine anlamlı farklılık saptanmıştır ($p=0,025$).

Ekran süresi gruplarına göre yapılan ANOVA analizinde, 1 saatten az ekran süresine sahip öğrencilerin dijital bağımlılık puanlarının, diğer tüm gruplardan anlamlı derecede düşük olduğu belirlenmiştir ($p<0,001$). Basit doğrusal regresyon analizi sonucunda dijital bağımlılığın zaman yönetimini anlamlı düzeyde belirleyici olduğu ve negatif yönde etkilediği saptanmıştır ($B=-0,318$; $p<0,001$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinde dijital bağımlılık düzeyi arttıkça zaman yönetimi becerilerinin azaldığı görülmüştür. Ayrıca ekran süresinin artmasının dijital bağımlılığı artırdığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin dijital farkındalık ve etkili zaman yönetimi becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programlarının planlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Dijital Bağımlılık, Zaman Yönetimi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKÂ OKURYAZARLIK DÜZEYİ İLE TIBBİ YAPAY ZEKÂ HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Doç. Dr. Nurten TERKEŞ, Öğr. Eda Nur Özkaya
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu
ORCID ID: 0000-0002-1644-8382, nterkes@mehmetakif.edu.tr
ORCID ID: 0009-0004-3554-2704, ozkayanureda01@gmail.com

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin yapay zekâ okuryazarlık düzeyleri ile tıbbi yapay zekâ hazır bulunuşluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı tasarımda yürütülmüştür.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve çalışmaya katılmayı kabul eden 181 öğrenci oluşturmuştur. Veriler; Tanıtıcı Bilgi Formu, Yapay Zekâ Okuryazarlığı Ölçeği ve Tıbbi Yapay Zekâ Hazır Bulunuşluk Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, güvenilirlik analizi, grup karşılaştırma testleri ve korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada öğrencilerin Yapay Zekâ Okuryazarlığı Ölçeği toplam puan ortalaması 59.38 ± 12.08 , Tıbbi Yapay Zekâ Hazır Bulunuşluk Ölçeği toplam puan ortalaması ise 78.19 ± 17.59 olarak bulunmuştur. Ölçeklerin Cronbach alfa değerleri kabul edilebilir ve yüksek düzeyde güvenilirliğe işaret etmiştir. Yapay zekâ okuryazarlığı ile tıbbi yapay zekâ hazır bulunuşluk düzeyi arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Sağlık alanında yapay zekâ kullanımı hakkında bilgi sahibi olan öğrencilerin her iki ölçekten aldıkları puanların daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırma bulguları, hemşirelik öğrencilerinin yapay zekâ okuryazarlık düzeylerinin geliştirilmesinin tıbbi yapay zekâyâ hazır bulunuşluklarını destekleyebileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda hemşirelik eğitim programlarında yapay zekâ okuryazarlığı, sağlıkta yapay zekâ uygulamaları, etik sorumluluklar, veri güvenliği ve klinik karar destek sistemlerine yönelik içeriklere daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, yapay zekâ, yapay zekâ okuryazarlığı, tıbbi yapay zekâ, hazır bulunuşluk.

TÜRKİYE’DE EĞİTİM GÖREN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMDE KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR

Doç. Dr. Nurten TERKEŞ, Öğr. Hemşire Azada Allambergenova
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu
ORCID ID: 0000-0002-1644-8382, nterkes@mehmetakif.edu.tr
ORCID ID: 0009-0006-2180-128x, allambergenova234@gmail.com

Bu çalışma, Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin sağlık hizmetlerine erişim sürecinde karşılaştıkları güçlükleri derinlemesine incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, nitel araştırma deseninde ve tanımlayıcı nitel yaklaşım doğrultusunda yürütülmüştür. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Çalışma kapsamında Google Form üzerinden elde edilen yazılı yanıtlar ile ses kaydı alınarak gerçekleştirilen bireysel görüşme metinleri birlikte değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonucunda uluslararası öğrencilerin sağlık hizmetlerine erişimde ekonomik engeller, sağlık sigortası ve ücretlendirme süreçlerine ilişkin belirsizlikler, randevu alma ve sağlık sistemi işleyişini anlamada güçlükler, dil ve iletişim sorunları, sağlık personeliyle etkileşimde yaşanan olumsuz deneyimler ve kurumsal destek eksikliği gibi çok boyutlu sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin özellikle sigorta kapsamı, MHRS kullanımı, doğru sağlık birimine başvurma, sevk işlemleri ve acil durumlarda izlenecek yollar konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Ayrıca tıbbi terimleri anlamada zorlanma, yanlış anlaşılma kaygısı ve bazı durumlarda ayrımcılık algısı, öğrencilerin sağlık kuruluşlarına başvurma davranışını olumsuz etkilemektedir. Katılımcıların sorunlarla baş etmede çoğunlukla arkadaş, aile, internet, çeviri uygulamaları ve yapay zekâ gibi informal kaynaklara başvurdıkları belirlenmiştir. Sonuç olarak, uluslararası öğrencilerin sağlık hizmetlerine güvenli, anlaşılır ve eşit biçimde erişebilmesi için üniversitelerde sağlık sistemi oryantasyonu, sağlık danışmanlığı birimleri, çok dilli bilgilendirme materyalleri ve akran destek mekanizmalarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası öğrenciler, sağlık hizmetlerine erişim, nitel araştırma, sağlık sigortası, dil engeli.

DİJİTAL TASARIM EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKÂ TABANLI GÖRSEL REFERANS KULLANIMI

Dr. Öğr. Üyesi Handan Sabriye YAMAN

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

0000-0001-5793-4048, hsyildirim@mehmetakif.edu.tr

Dijital tasarım eğitimi, teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte köklü bir dönüşüm sürecine girmiştir. Bu çalışma, yapay zekâ tabanlı görsel üretim araçlarının dijital tasarım eğitiminde görsel referans kaynağı olarak kullanımını ve bu kullanımın öğrenme süreçlerine etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma kapsamında; üretken yapay zekâ sistemlerinin konsept tasarım, karakter tasarımı, mekân ve çevre tasarımı ile renk-form-stil araştırmalarındaki rolü ele alınmıştır. Görsel üretim araçlarının, öğrencilerin moodboard oluşturma ve konsept geliştirme süreçlerini nasıl dönüştürdüğü incelenmiştir. Bunun yanı sıra Autodesk Maya, 3ds Max gibi endüstri standardı yazılımlarla entegre kullanım senaryoları da değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgular, yapay zekâ destekli görsel referans kullanımının öğrenci yaratıcılığını olumlu yönde beslediğini, tasarım süreçlerini hızlandırdığını ve görsel analiz becerilerini geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin motivasyonu ve tasarım düşüncesi süreçleri üzerinde de kayda değer katkılar sağlandığı gözlemlenmiştir.

Öte yandan çalışma; özgünlük kaygıları, telif hakkı belirsizlikleri, etik tartışmalar ve yapay zekâya aşırı bağımlılık riski gibi önemli sınırlılıkları da gündeme taşımaktadır. Sonuç olarak, yapay zekânın dijital tasarım eğitiminde bir araç olarak bilinçli ve eleştirel biçimde kullanılması gerektiği vurgulanmakta; eğitimcilere ve gelecekteki araştırmacılara yönelik çeşitli öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Tasarım Eğitimi, Yapay Zekâ Destekli Öğrenme, Üretken Yapay Zekâ, Görsel Referans

BUCAK İLÇESİ VE KÖYLERİNDE TESPİT EDİLEN DÖŞEMEALTI HALILARI

Doç. Dr. Ayşe YILDIRIM

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, EGMYO Tasarım Bölümü, Burdur/Türkiye.
ayildirim@mehmetakif.edu.tr. ORCID Numbers: 0000-0002-7722-6193

Bu çalışmada, daha önce Sanatta Yeterlilik Tezinde verilen yörede tespit edilen Döşemealtı halıları yanında, sonraki dönemlerde tespit edilen örnekler detaylıca incelenmiştir. Günümüzde az oranda dokuma yapılmakta olup, tespit edilen dokuma örneklerinin daha çok önceki yıllarda dokunduğu belirlenmiştir. Tespit edilen örneklerde yeni motif ve düzenlemelere de sıklıkla rastlanılmış olup, farklılaşma düzeyleri ve nedenleri üzerinde dokuyucuların görüşleri alınarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bucak, Döşemealtı Halıları. Motif

BUCAK İLÇESİ VE KÖYLERİNDE TESPİT EDİLEN DÜZ DOKUMALAR

Doç. Dr. Ayşe YILDIRIM

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, EGMYO Tasarım Bölümü, Burdur/Türkiye.
ayildirim@mehmetakif.edu.tr. ORCID Numbers: 0000-0002-7722-6193

Bu çalışmada, Bucak merkez, Kocaaliler beldesi; Çebiş, Ürkütlü, Beşkonak köylerinde tespit edilen düz dokuma örnekleri renk, desen, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından detaylıca incelenmiştir. Dokumaların günlük yaşamsal ihtiyaçlara yönelik olarak dokunduğu ancak günümüzde dokumacılığın yapılmadığı gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bucak, Kilim, Motif, Tasarım

**ÇOCUKLUK ÇAĞI OLUMSUZ YAŞANTILARI VE YAŞLI AYRIMCILIĞI
ARASINDAKİ İLİŞKİ: PSİKOSOSYAL SÜREÇLER VE SAĞLIK
PROFESYONELLERİ AÇISINDAN BİR LİTERATÜR DERLEMESİ**

Doç. Dr. Melike YALÇIN GÜRSOY¹, Dr. Öğr. Üyesi Selma İNFAL KESİM², Dr. Öğr. Üyesi Sabriye UÇAN YAMAÇ³, Dr. Öğr. Üyesi Aysun GÜZEL⁴, Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem SAMANCI TEKİN⁵

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çanakkale, Türkiye, 0000-0002-2246-264X, myalcin@comu.edu.tr.

²Selçuk Üniversitesi, Akşehir Kadir Yallagöz Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Konya, Türkiye, 0000-0003-4696-6401, sinfal@selcuk.edu.tr.

³Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü, Burdur, Türkiye, 0000-0002-3932-8017, suyamac@mehmetakif.edu.tr.

⁴Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye, 0000-0002-7071-3511, ayurdakul@mehmetakif.edu.tr.

⁵Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Niğde, Türkiye, 0000-0003-0895-1911, scigdem@ohu.edu.tr.

Yaşlı ayrımcılığı (ageism), yaşlı bireylere yönelik önyargı, stereotip ve ayrımcı davranışları içeren önemli bir halk sağlığı sorunudur. Sağlık profesyonellerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları, sunulan bakımın niteliğini ve yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerinden yararlanma süreçlerini doğrudan etkileyebilmektedir. Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları (ÇÇÖY) ise bireyin psikolojik gelişimini, kişilerarası ilişkilerini, empati düzeyini ve sosyal tutumlarını etkileyen önemli risk faktörleri arasında yer almaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar, erken dönem travmatik yaşantıların bireylerin önyargı geliştirme eğilimleri ve sosyal gruplara yönelik tutumları üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Bu derleme, çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile yaşlı ayrımcılığı arasındaki ilişkinin mevcut literatür doğrultusunda incelenmesini amaçlamaktadır. Literatür incelendiğinde, çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme gücü, düşük empati düzeyi, olumsuz kişilerarası deneyimler ve çeşitli psikolojik sorunlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Bu psikososyal etkilerin bireylerin yaşlı bireylere yönelik tutumlarını dolaylı olarak etkileyebileceği bildirilmektedir. Ayrıca yaşlı ayrımcılığının sağlık hizmetlerinde bakım kalitesinin azalması, iletişim sorunları, yetersiz değerlendirme ve yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişiminde olumsuz sonuçlara yol açabileceği belirtilmektedir. Özellikle sağlık alanında öğrenim gören öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik tutumlarının değerlendirilmesi, gelecekte sunulacak yaşlı bakım hizmetlerinin niteliği açısından önem taşımaktadır. Sonuç olarak, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının yaşlı ayrımcılığı üzerindeki olası etkilerinin daha kapsamlı araştırılması gerekmektedir. Sağlık profesyoneli adaylarına yönelik empati geliştirme, yaşlı dostu bakım yaklaşımı ve travma farkındalığı eğitimlerinin ageism'in azaltılmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Ayrımcılığı, Ageism, Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları, Sağlık Öğrencileri

***AKILLI MODA SİSTEMLERİNDE GÖRSEL DÖNÜŞÜM TABANLI TASARIMIN
KULLANICI DENEYİMİ VE TÜKETİCİ SADAKATI AÇISINDAN İNCELENMESİ***
Mariyam YEZİYEVA, Kadyraly Aruzhan, Dyussenbiyeva Kulmairam Zhamanbaevna

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1265-9155>, mariyam@akdeniz.edu.tr

ORCID: 0009-0001-0442-1211, aruzhan.kadyraly@bk.ru

ORCID: 0000-0001-5674-7603, d.kulmairam@mail.ru

Tekstil ve moda endüstrisinde dijitalleşme, yapay zekâ, akıllı tekstiller ve giyilebilir teknolojiler gibi yenilikçi uygulamalar kullanıcı beklentilerini yeniden şekillendirmektedir. Özellikle görsel dönüşüm tabanlı tasarım yaklaşımları; renk değiştirebilen yüzeyler, interaktif tekstiller, kişiselleştirilebilir dijital moda sistemleri ve kullanıcıyla etkileşim kurabilen akıllı giysi teknolojileri aracılığıyla moda deneyimini farklı bir boyuta taşımaktadır. Bu dönüşüm yalnızca estetik algıyı değil, aynı zamanda kullanıcı deneyimi, marka bağlılığı ve tüketici sadakati gibi davranışsal faktörleri de etkilemektedir.

Bu çalışmanın amacı, akıllı moda sistemlerinde kullanılan görsel dönüşüm tabanlı tasarım uygulamalarının kullanıcı deneyimi ve tüketici sadakati üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada; dijital estetik, teknolojik yenilik, kişiselleştirme ve kullanıcı etkileşimi kavramları çerçevesinde akıllı tekstil ürünlerinin tüketici algısına etkileri değerlendirilmektedir. Çalışma kapsamında giyilebilir teknolojilerin moda tasarımına entegrasyonu ele alınarak, görsel dönüşüm odaklı tasarımın kullanıcı memnuniyeti ve marka bağlılığı üzerindeki rolü analiz edilmektedir.

Araştırmanın, Textile and Fashion Design, Wearable Technology ve Consumer Behavior alanlarında disiplinlerarası bir perspektif sunarak akıllı moda sistemlerinin geleceğine yönelik özgün katkılar sağlaması hedeflenmektedir. Ayrıca çalışma, dijital dönüşüm sürecinde estetik tasarım ile teknolojik işlevselliğin bütünleşmesine yönelik yeni yaklaşımlar ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı tekstiller, Giyilebilir teknolojiler, Görsel dönüşüm, Akıllı moda sistemleri, Kullanıcı deneyimi, Tüketici sadakati, Dijital moda, İnteraktif tasarım, Yapay zekâ destekli moda, Moda teknolojiler.

MODA ÜRÜNLERİNDE KULLANIM AŞAMASI ODAKLI EKOLOJİK AYAK İZİ: YAŞAM DÖNGÜSÜ ANALİZİNDE (LCA) PARADIGMA DEĞİŞİMİ

Mariyam YEZİYEVA, Kadyraly A.S.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1265-9155>, mariyam@akdeniz.edu.tr

ORCID: 0009-0001-0442-1211, aruzhan.kadyraly@bk.ru

Moda endüstrisi, küresel ölçekte çevresel etkileri en yüksek sektörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Geleneksel sürdürülebilirlik çalışmalarında çoğunlukla üretim süreçlerine odaklanılmış olsa da son yıllarda kullanım aşamasının çevresel etkileri önemli bir araştırma alanı hâline gelmiştir. Bu çalışma, moda ürünlerinin kullanım sürecinde ortaya çıkan enerji tüketimi, su kullanımı, yıkama sıklığı, kurutma yöntemleri, ütöleme alışkanlıkları ve ürün kullanım ömrü gibi faktörlerin ekolojik ayak izi üzerindeki etkilerini Yaşam Döngüsü Analizi (Life Cycle Assessment – LCA) perspektifinden incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada, kullanım aşamasının yalnızca tüketim sonrası bir süreç olmadığı; aksine moda ürünlerinin toplam çevresel etkisini doğrudan belirleyen kritik bir sürdürülebilirlik parametresi olduğu savunulmaktadır. Çalışma kapsamında mevcut literatür incelenerek üretim odaklı geleneksel LCA yaklaşımlarından kullanım odaklı sürdürülebilirlik paradigmasına geçiş değerlendirilecektir. Ayrıca tüketici davranışlarının çevresel sürdürülebilirlik üzerindeki rolü ele alınarak sürdürülebilir moda, döngüsel ekonomi ve ürün ömrünün uzatılması bağlamında yeni yaklaşımlar tartışılacaktır.

Elde edilen bulguların, moda tasarımı, tekstil üretimi ve sürdürülebilir tüketim alanlarında çevresel etkilerin azaltılmasına yönelik stratejilere katkı sağlaması beklenmektedir. Çalışma aynı zamanda moda sektöründe kullanım aşaması merkezli yeni çevresel değerlendirme modellerinin geliştirilmesine yönelik teorik bir çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler, Sürdürülebilir moda, Yaşam Döngüsü Analizi (LCA), Ekolojik ayak izi, Kullanım aşaması etkileri, Çevresel sürdürülebilirlik, Tüketici davranışı, Döngüsel ekonomi, Moda endüstrisi, Enerji ve su tüketimi, Ürün kullanım ömrü.

MODA EĞİTİMİNDE YENİ NESİL YAKLAŞIMLAR: DİJİTAL KÜLTÜR, PERFORMANS VE DUYUSAL DENEYİM

Mariyam YEZİYEVA, Smanova Akmaral Smailkızı, Kakimova Laura Şaripovna.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1265-9155>, mariyam@akdeniz.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-3547-4743, smanova_s@mail.ru

ORCID ID: 0000-0003-3687-1329, laura_kakim@mail.ru

Dijitalleşme, yeni medya teknolojileri ve deneyim odaklı tasarım anlayışının gelişmesi, moda eğitiminin yapısını ve öğrenme süreçlerini önemli ölçüde dönüştürmektedir. Günümüzde moda tasarımı eğitimi yalnızca teknik üretim ve estetik biçimlendirme süreçlerinden ibaret olmayıp; dijital kültür, performatif anlatım ve çok duyulu deneyim temelli disiplinlerarası öğrenme modelleriyle yeniden şekillenmektedir. Özellikle dijital çağın görsel ve etkileşimli iletişim biçimleri, moda öğrencilerinin yaratıcı düşünme, deneyim tasarlama ve kullanıcı odaklı yaklaşım geliştirme becerilerini doğrudan etkilemektedir.

Bu bildiride moda eğitiminde ortaya çıkan yeni nesil pedagojik yaklaşımlar; dijital kültür, performans ve duyusal deneyim kavramları çerçevesinde ele alınmaktadır. Çalışmada performatif defileler, dijital sunum teknikleri, sanal ve artırılmış gerçeklik uygulamaları, interaktif öğrenme ortamları ve deneyim odaklı tasarım süreçlerinin moda pedagojisine etkileri değerlendirilmektedir. Ayrıca çok duyulu öğrenme modellerinin öğrencilerin yaratıcı ifade gücü, mekânsal algı, beden dili kullanımı ve tasarım süreçlerindeki yenilikçi düşünme becerilerine katkısı tartışılmaktadır.

Araştırma sonucunda, çağdaş moda eğitiminin yalnızca ürün geliştirmeye dayalı geleneksel yapının ötesine geçerek; deneyim üretimi, dijital anlatı, performatif iletişim ve etkileşimli öğrenme ekseninde dönüşüm geçirdiği ortaya konulmaktadır. Bu doğrultuda dijital kültür ve duyusal deneyim temelli pedagojik yaklaşımların, geleceğin moda eğitimi modellerinin temel bileşenlerinden biri olacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Moda eğitimi, Dijital kültür, Duyusal deneyim, Performans, Moda pedagojisi, Deneyim tasarımı, Dijital moda, Etkileşimli öğrenme, Disiplinlerarası eğitim, Moda tasarımı, Çok duyulu öğrenme.

***MODA TASARIMI EĞİTİMİNDE DISİPLİNLERARASI BİR MODEL ÖNERİSİ:
MÜZİK, TEKSTİL VE DİJİTAL TASARIM ENTEGRASYONU İLE ÇİFT DIPLOMA
PROGRAMLARI İÇİN ÖN ARAŞTIRMALAR***

Mariyam YEZİYEVA, Smanova Akmaral Smailkızı, Kakimova Laura Şaripovna.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1265-9155>, mariyam@akdeniz.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-3547-4743, smanova_s@mail.ru

ORCID ID: 0000-0003-3687-1329, laura_kakim@mail.ru

Bu çalışma, moda tasarımı eğitiminde disiplinlerarası öğrenme modellerinin geliştirilmesine yönelik yenilikçi bir yaklaşım önermektedir. Araştırmanın temel amacı; müzik, tekstil ve dijital tasarım disiplinlerinin entegrasyonu aracılığıyla çok yönlü yaratıcı düşünme becerilerine sahip tasarımcıların yetiştirilmesine katkı sağlamaktır. Günümüzde moda eğitimi yalnızca giysi üretimi odaklı bir yapıdan uzaklaşarak performans, dijital kültür, görsel iletişim, ses ve deneyim tasarımı gibi alanlarla bütünleşen hibrit bir yapıya dönüşmektedir. Bu bağlamda çalışma, özellikle çift diploma programları için disiplinlerarası bir eğitim modeli geliştirmeyi hedeflemektedir.

Araştırmada; dijital moda tasarımı, yapay zekâ destekli tasarım süreçleri, ses-temelli yaratıcı üretim, performatif defile kurguları ve akıllı tekstil uygulamalarının moda pedagojisine etkileri incelenmiştir. Çalışma kapsamında farklı disiplinlerin ortak stüdyo çalışmaları, proje temelli öğrenme yöntemleri ve uluslararası akademik iş birlikleri üzerinden değerlendirilmesi önerilmektedir. Ayrıca öğrencilerin yaratıcı problem çözme, dijital okuryazarlık, kültürel analiz ve deneyim odaklı tasarım becerilerinin geliştirilmesinin önemi vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak araştırma, moda tasarımı eğitiminde müzik, tekstil ve dijital teknolojilerin entegrasyonuna dayalı disiplinlerarası bir modelin; yenilikçi eğitim stratejileri geliştirilmesine, uluslararası çift diploma programlarının güçlendirilmesine ve geleceğin yaratıcı endüstrilerine uyum sağlayabilecek tasarımcı profillerinin yetiştirilmesine katkı sağlayacağını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Moda tasarımı eğitimi, Disiplinlerarası eğitim, Müzik ve tasarım, Çift diploma programları, Yaratıcı endüstriler, Dijital kültür, Yapay zekâ destekli tasarım.

**TRANSDİSİPLİNER SANAT EĞİTİMİNDE ÇOK DUYULU ÖĞRENME:
PERFORMANS VE DEFILE ARACILIĞIYLA SES, RİTİM VE TEKSTİL
TASARIMININ PEDAGOJİK ENTEGRASYONU**

Mariyam YEZİYEVA, Smanova Akmaral Smailkızı, Kakimova Laura Şaripovna.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1265-9155>, mariyam@akdeniz.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-3547-4743, smanova_s@mail.ru

ORCID ID: 0000-0003-3687-1329, laura_kakim@mail.ru

Günümüz sanat ve tasarım eğitimi, disiplinlerarası sınırların giderek belirsizleştiği, deneyim odaklı ve çok duyulu öğrenme yaklaşımlarının önem kazandığı yeni bir pedagojik dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bu çalışma, transdisipliner sanat eğitimi bağlamında ses, ritim, performans ve tekstil tasarımının bütüncül bir öğrenme modeli içerisinde nasıl entegre edilebileceğini incelemektedir. Araştırma; moda tasarımı, performans sanatı, müzik ve görsel iletişim disiplinleri arasındaki etkileşimi pedagojik bir perspektifle ele alarak, çok duyulu öğrenmenin yaratıcı düşünme, bedensel farkındalık ve estetik algı üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada özellikle defile performanslarının yalnızca bir sunum biçimi değil, aynı zamanda ritim, hareket, ses ve tekstil yüzeyleri arasında duysal bir iletişim alanı oluşturduğu savunulmaktadır. Kumaşın dokusal özellikleri, hareket sırasında ortaya çıkan sesler, müziğin ritmik yapısı ve performatif beden dili; öğrencilerin tasarım süreçlerini daha deneyimsel ve etkileşimli biçimde geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Araştırma kapsamında çok duyulu öğrenme yaklaşımının moda ve tekstil eğitiminde yaratıcılığı artırdığı, öğrencilerin disiplinlerarası düşünme becerilerini geliştirdiği ve sahneleme temelli pedagojik yöntemlerin yenilikçi eğitim modelleri sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bağlamda çalışma, çağdaş moda ve sanat eğitiminde performatif öğrenme, deneyimsel pedagojiler ve duysal tasarım yaklaşımlarının eğitim programlarına entegrasyonu için teorik ve uygulamalı bir model önerisi sunmaktadır. Ayrıca çalışma, dijital kültür, sahne estetiği ve performans odaklı moda eğitime yönelik yeni araştırma alanlarına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Transdisipliner sanat eğitimi, Moda tasarımı eğitimi, Performans sanatı, Defile performansı, Ses ve ritim, Deneyimsel öğrenme, Pedagojik entegrasyon, Duysal tasarım, Yaratıcı eğitim modelleri, Performans temelli pedagojiler

DIJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE TASARIMDA KOMBİNATORİK FORM OLUŞTURMA YAKLAŞIMLARI

Mariyam YEZİYEVA, Жученко И. А., Хамитова З. Т.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1265-9155>, mariyam@akdeniz.edu.tr

Dijital dönüşüm süreci, tasarım disiplinlerinde biçim oluşturma yöntemlerini yeniden şekillendirerek geleneksel tasarım anlayışının ötesine geçen yenilikçi yaklaşımların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda kombinatorik form oluşturma, farklı biçimsel elemanların, modüllerin, yüzeylerin ve yapısal bileşenlerin çeşitli olasılıklarla yeniden bir araya getirilmesi yoluyla özgün tasarım çözümleri üretmeyi amaçlayan çağdaş bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Araştırmada dijital teknolojilerin tasarım süreçlerine etkisi; parametrik tasarım, algoritmik düşünme, yapay zekâ destekli üretim sistemleri, üç boyutlu modelleme ve generatif tasarım uygulamaları çerçevesinde ele alınmaktadır.

Çalışma, kombinatorik yaklaşımın özellikle moda ve tekstil tasarımında sürdürülebilirlik, kişiselleştirme, üretim verimliliği ve estetik çeşitlilik açısından sunduğu potansiyelleri incelemektedir. Dijital ortamda geliştirilen form varyasyonlarının tasarımcıya hızlı prototipleme, alternatif üretme ve yaratıcı karar verme süreçlerinde önemli avantajlar sağladığı değerlendirilmektedir. Ayrıca dijital dönüşümün etkisiyle ortaya çıkan veri temelli tasarım anlayışının, kullanıcı odaklı ve etkileşimli tasarım modellerinin gelişimine katkı sunduğu vurgulanmaktadır. Sonuç olarak çalışma, kombinatorik form oluşturma yöntemlerinin dijital çağda tasarım pratiğini yeniden tanımlayan yenilikçi ve disiplinlerarası bir yaklaşım olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital tasarım, Kombinatorik tasarım, Form oluşturma, Yapay zekâ destekli tasarım, Disiplinlerarası tasarım, Parametrik modelleme.

Maxillofacial Prosthesis Materials and Their Piezoelectric Properties

Mehmet Emin ERSAN*, Birten ÇAKMAKLI, Hayriye Yasemin YAY KUŞÇU *****

*Department of Chemistry, Institute of Science and Technology, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, 15100 Burdur, Turkey E-mail: mehmet.7ersan@gmail.com

**Department of Chemistry Faculty of Art and Sciences Burdur Mehmet Akif Ersoy University, 15100 Burdur, Turkey E-mail: bcakmakli@mehmetakif.edu.tr

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Dentistry, Department of Clinical Sciences, Department of Prosthetics, Burdur, Turkey E-mail: yaseminaykuscu@mehmetakif.edu.tr

The maxillofacial prosthetic materials used in clinical practice include acrylic resins and acrylic copolymers based on polymethyl methacrylate (PMMA), polyvinyl chloride, and copolymers such as vinyl plastisol, along with polyurethane elastomers like latex, and silicone polymers. Alloplastic implants, metals such as tantalum, titanium, and stainless steel, as well as autopolymerizing methyl methacrylate, heat polymerizing methyl methacrylate, polyethylene, and silicone are used as dental reconstruction materials (Dubey et al., 2020).

Piezoelectric materials can convert mechanical energy, such as movement or pressure, into electrical signals and vice versa. These piezoelectric materials can also be described as smart materials (Shrestha vd., 2026). The basic piezoelectric properties of materials depends on its crystal lattice structure and the lack of a center of symmetry (Jacob vd., 2018). Piezoelectric biomaterials used in dentistry are classified into three types: firstly, inorganic piezoelectric materials such as ceramics and piezoelectric crystals secondly, organic piezoelectric materials as piezoelectric polymers and thirdly piezoelectric composites (Zeng vd., 2024). The researchs are being conducted on obtaining new dental materials by using different fillers into acrylics and elastomers such as nanoparticles (NPs) and microparticles in order to improve their physical and mechanical properties (Ali ve Abdul-Ameer, 2024). For piezoelectric applications are developed until now biomaterials include ZnO, PVDF, PZT HA, PLLA, BaTiO₃ and boron nitride (BN). lithium niobate (LiNbO₃), bismuth tantalate (BiT), graphene, PVDF and PZT and its copolymers, are well-known piezoelectric materials with high piezoelectric response. Furthermore, newly developed piezoelectric coating materials offer new options in terms of dental restoration (Zeng vd., 2024).

The aim of this review is to evaluate the piezoelectric properties of materials used in maxillofacial prostheses.

Key Words: Maxillofacial Prostheses, Piezoelectric Properties, Dental Material.

SMART POLYMERS AND THEIR PIEZOELECTRIC PROPERTES

Birten ÇAKMAKLI, Hatice Büşra TULUK

Department of Chemistry, Faculty of Art and Sciences Burdur Mehmet Akif Ersoy University, 15100 Burdur,
Turkey,

bcakmakli@mehmetakif.edu.tr, tulukbuera@gmail.com, ORCID Kodu: (0000-0003-4831-911X)

ABSTRACT

Smart polymers that can reverse one or more of their structural or functional properties according to the external stimulus as pH, temperature, light, electric or magnetic field and stress and strain (Jacob et al., 2018). Piezoelectric polymer or composites can transform mechanical energy into electricity and vice versa. These materials are mono and polycrystals (piezoceramics). Piezoelectric materials can also be described as smart materials (Shrestha et al., 2026). Some piezoelectric smart polymers are polyvinylidene fluoride, P(VDF), poly(-4-Hydroxybutyrate), P(4HB) and barium titanate (BaTiO_3) composites (Yilmaz, 2022). Piezoelectric smart polymers are used many application such as biomedical devices owing to their biocompatibility and biodegradability or in tissue engineering as an electroactive scaffold for tissue repair and regeneration in the recent years (Zaszczyńska & Gradys, 2020)

The aim of this review is to evaluated on biomedical applications and the piezoelectric properties of smart polymers

Key words: Smart Polymer, Piezoelectric Polymer, Biomedical Application

Acknowledgment: This work was financially supported by Mehmet Akif Ersoy University Coordinator of Scientific Research.

MASAL KİTAPLARININ TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ

Gülafer COŞAR, Rabia Nur BIYIK

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu
Sofisite-32@hotmail.com, 0009-0001-9816-5588

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu
rabianurb361@gmail.com, 0009-0002-5007-4799

Bu çalışma, çocuk edebiyatının en temel türlerinden biri olan masalların, 5-9 yaş grubu çocukların gelişim dünyasındaki yerini ve sunduğu değerleri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın odak noktasını, Bucak Halk Kütüphanesi koleksiyonunda yer alan ve bu yaş grubuna hitap eden rastgele seçilmiş 10 masal kitabının tematik yapısı oluşturmaktadır. Çocukların bilişsel ve duygusal gelişim süreçlerinde masalların üstlendiği eğitici rolü belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden "doküman analizi" yöntemi kullanılmıştır. İncelenen eserler; kurgusal yapıları, olay örgüleri ve karakter analizleri üzerinden detaylı bir okumaya tabi tutulmuş; elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle tasnif edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, incelenen kitaplarda en baskın temanın bireyin toplumsal kabulü ve öz saygısı ile doğrudan ilişkili olan "farklılık ve aidiyet" olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, çocukların günlük hayatta karşılaşılabilecekleri olumsuz duygularla baş etme stratejilerini geliştirecek olan "korkuyla başa çıkma" ve "problem çözme" gibi temalara yeterince yer verilmediği saptanmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde, masalların sadece birer eğlence aracı değil, aynı zamanda birer "değerler eğitimi" materyali olduğu vurgulanmıştır. Elde edilen veriler ışığında, çocuk kütüphanelerindeki kitap seçkisinin tematik çeşitliliği ve bu kitapların çocukların psikososyal ihtiyaçlarına ne ölçüde yanıt verdiği tartışmaya açılmış; yazarlar ve yayıncılar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Masal, Tematik Analiz, Çocuk Edebiyatı, Okul Öncesi Eğitim, Değerler Eğitimi.

Tıbbi Görüntü İşlemede Tanısal Odaklanma: Vision Transformer ve CNN Mimarilerinin Açıklanabilirlik Performansları

Şerife SAMUR, Selma Nur Gürel

Yazılım Mühendisliği Ana Bilim Dalı, Fen Bilimleri Enstitüsü, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

0009-0007-1411-9036, serifesamur09@gmail.com

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı

0009-0000-9522-2711, selmanurgurel672@gmail.com

Göğüs X-Ray görüntülerinden pnömoni tespitinde derin öğrenme tabanlı sınıflandırıcılar yaygın biçimde çalışılmaktadır. Buna karşın farklı mimari paradigmalardan aynı veri seti ve eğitim koşulları altında değerlendirilen, istatistiksel anlamlılık testleriyle birlikte raporlanmış kontrollü karşılaştırmalar görece sınırlı kalmaktadır. Bu çalışmada Convolutional Neural Network tabanlı ResNet50 ile Vision Transformer tabanlı ViT-Base modelleri karşılaştırılmıştır. Nicel performans değerlendirmesi, McNemar testi ile istatistiksel doğrulama ve dikkat haritalarına dayalı yorumlanabilirlik analizi tek bir deney çerçevesinde bir araya getirilmiştir. Modeller, 5.216 eğitim ve 624 test görüntüsünden oluşan Chest X-Ray Pneumonia veri seti üzerinde, ImageNet ağırlıkları temel alınarak transfer öğrenme stratejisi ile eğitilmiştir. Bulgular üç ekseninde ayrılmaktadır. Genel doğrulukta ResNet50 (%90,38), ViT-Base'in (%88,46) önündedir ve aradaki fark McNemar testi ile anlamlı bulunmuştur ($p=0,016$). Pnömoni vakalarının tespitinde duyarlılık ölçütüne göre ise ViT-Base (%99,23) ResNet50'nin (%98,72) önüne çıkmış; ancak bu üstünlük, %70,51'lik özgüllük değeriyle yanlış pozitif eğiliminin yükselmesi pahasına elde edilmiştir. Dikkat mekanizması üzerine yapılan görselleştirme analizleri, ViT-Base'in sınıflandırma kararlarını akciğer parankiminin radyolojik bulgularla örtüşen bölgelerine dayandırıldığını ortaya koymuş; bu sonuç, modelin açıklanabilir yapay zekâ (XAI) potansiyeline somut bir gözlem sunmaktadır. Sonuçlar, iki mimarinin tek bir performans skoruyla değil, birbirinden ayrılan üç profil üzerinden değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir: ResNet50 yüksek genel doğruluk ve dengeli sınıflandırma profiliyle, ViT-Base ise tarama duyarlılığı ve karar yorumlanabilirliği eksenlerinde belirginleşmektedir. Bu farklılaşma, klinik uygulamada mimari seçiminin kullanım amacına göre yapılması gerekliliğine ilişkin somut bir kanıt niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Derin Öğrenme, Tıbbi Görüntü İşleme, Vision Transformer, Evrişimli Sinir Ağları, Açıklanabilir Yapay Zekâ

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÇOCUK KİTAPLARININ SOSYAL İLETİŞİM BECERİLERİ AÇISINDAN İÇERİK ANALİZİ

Edanur GÜLER, Elanur ALAGÖZ, Araştırma Görevlisi Rabia KIVANÇ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu

edanurguler6@gmail.com, 0009-0007-1371-9099, alagozelanur980@gmail.com, 0009-0005-0961-8055

Erken çocukluk dönemi, bireyin sosyal, duygusal ve iletişimsel gelişiminin temellerinin atıldığı kritik bir gelişim evresidir. Bu dönemde çocuklar; duygularını ifade etme, başkalarının duygularını anlama, karşılıklı iletişim kurma ve sosyal problem çözme gibi becerileri sosyal etkileşimler yoluyla kazanmaktadır. Sosyal iletişim becerileri yalnızca dil gelişimini değil; empati kurma, sosyal bağlamı yorumlama, duygu düzenleme ve uygun sosyal tepkiler geliştirme gibi çok boyutlu becerileri de kapsamaktadır. Bu nedenle erken çocukluk döneminde sosyal iletişim becerilerinin desteklenmesi, çocukların sosyal-duygusal uyumları ve akademik gelişimleri açısından önemli görülmektedir.

Okul öncesi dönemde bu becerilerin desteklenmesinde önemli araçlardan biri çocuk kitaplarıdır. Özellikle resimli hikâye kitapları, metin ve görselleri bir arada sunarak çocuklara zengin bir öğrenme ortamı sağlamaktadır. Araştırmalar, ortak kitap okuma etkinliklerinin çocukların dil gelişiminin yanı sıra sosyal anlama ve prososyal davranışlarını da desteklediğini göstermektedir. Ayrıca sosyal içerikli hikâyelerin çocukların empati becerilerini geliştirdiği ve olumlu sosyal davranışlarını artırdığı belirtilmektedir.

Alan yazında çocuk kitapları çoğunlukla değerler eğitimi, prososyal davranışlar ve psikolojik sağlamlık açısından incelenmiştir. Ancak sosyal iletişim becerilerinin çok boyutlu yapısını ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu doğrultuda mevcut araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında en sık kullandıkları çocuk kitaplarını sosyal iletişim becerileri açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Kitaplar; sosyal etkileşim, dil ve iletişim kullanımı, duygusal ifade, empati ve sosyal problem çözme boyutları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Böylece çocuk kitaplarının sosyal iletişim becerilerine katkısı bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk kitapları, sosyal iletişim becerileri, erken çocukluk, okul öncesi eğitimi, içerik analizi

RESİMLİ KİTAPLARDAKİ ÖZEL İSİM ÇEVİRİLERİNİN VAN COILLIE’NİN MODELİYLE İNCELENMESİ

Vesile Akmansoy, Berrin Kayalı, Muhammed Kerem İzgi, Nil Arya Akmansoy
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 0000-0002-9247-3037, vesileakmansoy@gmail.com
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0007-7035-2561, kayaliberrin961@gmail.com
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0007-9544-442X, m.kerem-izgi@hotmail.com
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 0009-0007-4210-2848, nilaryaakmansoy@gmail.com

Çocuk edebiyatında özel isimlerin çevirisinde birçok faktörün göz önünde bulundurulması gerekliliği çevirmenler için zorlayıcıdır. Özellikle resimli kitaplardaki özel isimlerin çevirisinde izlenilecek metod ve stratejiler, kitabın başka kültürlerde ve dillerde yeniden hayat bulmasında etkilidir. Çevirmenler bir metni bir dilden diğerine aktarırken yerileştirme (domestication) ya da yabancılaştırma (foreignization) yaklaşımları/metodları arasında seçim yapmak durumundadır (Venuti, 1998). Bu çalışmanın kuramsal temelini oluşturan Jan Van Coillie (2014), çeviride özel adların kaynak dilde kalmasına veya hedef dile aktarılmasına karar verilirken yerileştirme ve yabancılaştırma yaklaşımlarını bir arada sunan on stratejiden oluşan metodolojisini sunmuştur. Bu çalışmanın amacı, İngilizce resimli kitaplarda geçen özel isimlerin Türkçe’ye çevrilmesinde sıklıkla izlenen çeviri metodlarını ve stratejilerini Van Coillie (2014) modeli çerçevesinde ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla çizer Axel Scheffler ve yazar Julia Donaldson’ın Pırtık Tekir (Tabby McTat), Cimbikler ve Mololar (The Smeds and The Smoos), Çarlı Maytap ve En Sevdiği Kitap (Charlie Cook’s Favourite Book), Zogi (Zog), Zogi ve Uçan Doktorlar (Zog and the Flying Doctors), İyi Yürekli Dev Memo (The Smartest Giant in Town) resimli kitapları incelenmiştir. Türkçe’ye Ali Berktaş tarafından çevirisi yapılan bu kitapların seçilmesinin sebebi, Julia Donaldson’ın resimli kitaplarının birçok dile çevrilmiş ve ülkemizde de çocuk edebiyatı sık okunanları arasında olmasıdır. Literatür incelendiğinde seçilen resimli kitapların çevirilerinin özel isim çevirisi odağında daha önce incelenmemiş olduğu görülmüştür. Altı farklı İngilizce resimli kitapta geçen özel isimlerin Türkçe’ye çevrilmesinde sıklıkla izlenen çeviri metodları ve stratejileri analiz edilirken başvurulan tanımlayıcı nitel bir yaklaşım olan tarama yöntemi (Karasar, 2006), betimlenecek değişkenlerle ilgili görüntüyü sunan bir araştırma stratejisidir. Bu yönüyle çalışma, uzun bir süreç gerektirmeyen kesitsel bir özellik taşımaktadır. Veri toplama aracı olarak doküman incelemesi ile hem nicel hem de nitel verilere ulaşılmak istenmiştir. Toplam 28 ismin analizinde en çok yerileştirme metodu doğrultusunda, çocuk okuyucunun anlayışını ve onlara erişebilirliği geliştirmeyi amaçlayan, Van Coillie (2014)’nin yerine koyma/değiştirme (ikame) çeviri stratejisine başvurulduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Resimli Kitaplar, Çeviri, Özel İsim Çevirisi, Van Coillie

AI-Driven Spirulina Photobioreactor System for Sustainable Industrial Carbon Sequestration

Mina İlhan

TED Ankara College, Ankara, Türkiye
0009-0005-5697-7480, minailhan@gmail.com

Industrial carbon dioxide (CO₂) emissions are a major contributor to global climate change, while existing carbon capture technologies are often limited by high energy consumption, infrastructural complexity, and economic constraints. Additionally, chemical fertilizer production contributes significantly to agricultural carbon emissions. This study proposes an artificial intelligence (AI)-driven Spirulina-based photobioreactor system designed to enhance biological carbon sequestration efficiency in industrial applications. The system integrates IoT-enabled environmental sensing with a Python-based computational growth model to monitor and optimize key parameters, including pH, temperature, dissolved oxygen, CO₂ flow rate, and light intensity. A simulation model, grounded in a CO₂-to-biomass conversion ratio of approximately 1.8 g CO₂ per 1 g biomass, was developed to estimate biomass production and carbon fixation under varying operational conditions. Scenario-based analyses incorporating stochastic environmental variability demonstrate that AI-driven adaptive control improves biomass productivity, CO₂ utilization efficiency, and system stability compared to static control approaches. The findings highlight the scalability potential of combining biotechnology with data-driven optimization, contributing to sustainable industrial decarbonization and circular economy practices.

Index Terms: Artificial intelligence, carbon sequestration, computational modeling, photobioreactor, Spirulina, sustainable systems.

5E Öğretim Modeline Dayalı Karartma (Blackout) Tekniği Uygulamalarının Ortaokul Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Özyeterlik Algıları Üzerindeki Etkisi

Mehmet KAÇAR

*Bucak Şehit Ayfer Gök Bilim ve Sanat Merkezi
0009-0007-0891-7285, mehmetkacar07@hotmail.com*

Bu araştırmanın temel hareket noktası, öğrencilerin yazma eylemine karşı geliştirdikleri duyuşsal direncin ve “beyaz sayfa korkusunun” yaratıcı yazma sürecindeki engelleyici rolüdür. Araştırmanın amacı, yapılandırmacı yaklaşımın en işlevsel modellerinden biri olan 5E öğretim modeline dayalı olarak yapılandırılan karartma (blackout) tekniği uygulamalarının ortaokul öğrencilerinin yaratıcı yazma özyeterlik algıları üzerindeki etkisini belirlemektir. Çalışma, özellikle özel yetenekli öğrencilerin mükemmeliyetçilik ve yazma kaygısı gibi bariyerlerini aşmada yenilikçi bir yöntemin potansiyelini sorgulamaktadır.

Nicel araştırma yöntemlerinden “tek gruplu ön test-son test yarı deneysel desenin kullanıldığı çalışmanın katılımcılarını, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında Burdur ilindeki bir bilim ve sanat merkezinde (BİLSEM) öğrenim gören 5. sınıf düzeyindeki 28 öğrenci oluşturmaktadır. Sekiz hafta süren uygulama programı; Giriş, Keşfetme, Açıklama, Derinleştirme ve Değerlendirme basamaklarından oluşan 5E döngüsüyle kurgulanmıştır. Uygulama sürecinde öğrenciler; hazır metinler içerisinden kelime avcılığı yaparak kendi kurgularını inşa etmiş, böylece bilişsel yükleri hafifletilerek aşamalı bir başarı deneyimi yaşamışlardır.

Veri toplama aracı olarak kullanılan “Yaratıcı Yazma Özyeterlik Algısı Ölçeği”nden elde edilen veriler, betimsel istatistiksel yöntemlerle (aritmetik ortalama ve standart sapma) analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin uygulama öncesi özyeterlik aritmetik ortalaması 2,94 iken, uygulama sonrasında bu değerin 4,28’e yükseldiği saptanmıştır. Bulgular, karartma tekniğinin öğrencilerin yazma sürecine ilişkin öz inançlarını anlamlı düzeyde artırdığını göstermektedir. Özellikle tekniğin sunduğu “var olanı dönüştürme” imkânının, fikir üretme aşamasındaki blokajı kaldırmaya somut katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, Türkçe öğretiminde görsel sanatlar ve edebiyatın disiplinlerarası bir yaklaşımla harmanlanmasının yazma eğitimindeki duyuşsal engelleri aşmada etkili bir yol haritası sunabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: 5E Öğretim Modeli, Karartma (Blackout) Tekniği, Yaratıcı Yazma Özyeterliği, BİLSEM, Türkçe Öğretimi.

Afet ve Evcil Hayvan Yönetimi: Tahliye, Geçici Barınma ve Psikososyal Boyutlar

Öğr. Gör. Dr. Ali Nedim YAŞITLI¹, Dr. Öğr. Üyesi Tuncay POLAT², Yüksek Lisans Öğr. Faruk Özgür GÜNSAY³

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü
0009-0004-2536-1264, anysitli@mehmetakif.edu.tr

²Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
0000-0002-1066-8886, tuncapolat04@gmail.com

³Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü
ozgurgunsay@gmail.com

Evcil hayvanlar afet yönetimi planlarında çoğunlukla insan merkezli yaklaşımların gölgesinde kalmakta; bu durum tahliye süreçleri, barınma kapasitesi ve toplum güvenliği açısından önemli riskler doğurmaktadır. Literatür, evcil hayvan sahiplerinin hayvanlarını geride bırakmamak için tahliye geciktirebildiğini, reddedebildiğini veya riskli geri dönüş davranışları sergileyebildiğini göstermektedir. Bu durum yalnızca hayvan refahını değil, insan güvenliğini, arama-kurtarma operasyonlarını ve halk sağlığını doğrudan etkilemektedir.

Bu çalışma, evcil hayvanların afet döngüsüne entegrasyonunu üç temel eksenle ele almaktadır: (1) tahliye kararları ve lojistik süreçler, (2) geçici barınma modelleri ve bakım sistemleri, (3) psikososyal ve halk sağlığı boyutları. İnsan-hayvan bağı, afet davranışlarını şekillendiren kritik bir değişken olarak değerlendirilirken, One Health yaklaşımı çerçevesinde insan, hayvan ve çevre sağlığının bütüncül olarak ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca evcil hayvanların afet sonrası psikososyal iyileşme ve toplumsal dayanıklılık üzerindeki destekleyici rolü ortaya konulmaktadır.

Uluslararası örnekler (ABD, Japonya ve Avustralya), evcil hayvanların tahliye ve barınma planlarına entegrasyonunun tahliye uyumunu artırdığını ve müdahale süreçlerini daha sürdürülebilir kıldığını göstermektedir. Buna karşılık Türkiye’de mevcut planlama çerçevesinin (TAMP ve ilgili mevzuat) evcil hayvanlara ilişkin operasyonel ayrıntılar açısından sınırlı olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, evcil hayvanların afet yönetimine dâhil edilmesi yalnızca etik bir gereklilik değil; insan güvenliğini artıran, halk sağlığını koruyan ve toplumsal dayanıklılığı güçlendiren stratejik bir zorunluluktur. Bu bağlamda çalışma, çok paydaşlı bir tahliye ve geçici barınma modeli ile politika geliştirme ve uygulamaya yönelik öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, Evcil Hayvan, Tahliye, Geçici Barınma, One Health

6 Şubat 2023 Deprem Bölgesinde Görev Yapan Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Uzmanlarının Deneyimleri: Nitel Bir Fenomenolojik Çalışma

Öğr. Gör. Dr. Ali Nedim YAŞITLI

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü
0009-0004-2536-1264
anyasitli@mehmetakif.edu.tr

Amaç: Bu araştırma, 6 Şubat 2023 depremleri sonrasında afet bölgesinde görev yapan çocuk ve ergen psikiyatrisi uzmanlarının saha deneyimlerini ve bu deneyimlerin mesleki/psikolojik etkilerini fenomenolojik bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Nitel fenomenolojik desenle yürütülen çalışmada, ölçüt örnekleme ile belirlenen ve deprem sonrası bölgede fiilen klinik ya da psikososyal hizmet sunmuş dört çocuk ve ergen psikiyatrisi uzmanı ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler ses kaydı alınarak yazıya aktarılmış, katılımcı doğrulamasıyla kontrol edilmiş ve veriler yansıtıcı tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir.

Bulgular: Analiz sonucunda yedi tema ortaya çıkmıştır: (1) rol ve yapısal belirsizlikler, (2) klinik başvuru örüntüleri ve travma sunumları, (3) aile ruhsallığı ile çocuk iyilik hâli etkileşimi, (4) güvenlik ve etik gerilimler, (5) mesleki duygusal yük ve baş etme süreçleri, (6) mesleki kimlik ve müdahale anlayışında dönüşüm, (7) sistem düzeyinde koordinasyon ve iyileştirme gereksinimleri. Uzmanlar çocuklarda uyku sorunları, ayrılık kaygısı, regresyon, somatik yakınmalar ve kaçınma davranışları gibi çok boyutlu belirtilerle karşılaştıklarını; ebeveyn ruh sağlığındaki zorlanmaların çocukların uyumunu belirgin biçimde etkilediğini; güvenli alan eksikliği ve artçı sarsıntıların devamı nedeniyle etik ikilemlerin yoğunlaştığını ifade etmiştir. Katılımcılar, sahada duygusal yüklenmeyi yönetmede akran desteği/süpervizyonun önemini vurgulamış; erken dönemde müdahalelerin çoğunlukla güvenli rutin kurma ve psikososyal destek odaklı yürütüldüğünü belirtmiştir.

Sonuç: Bulgular, afet bağlamında çocuk ve ergen ruh sağlığı hizmetlerinin yalnızca klinik müdahale kapasitesiyle değil; aile sistemleri, fiziksel güvenlik koşulları, uzmanların mesleki dayanıklılığı ve kurumlar arası koordinasyonla birlikte ele alınması gerektiğini göstermektedir. Gelecekteki afetlere yönelik hazırlıkta görev tanımlarının netleştirilmesi, kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi ve uzmanlara yönelik sürdürülebilir süpervizyon/destek mekanizmalarının yapılandırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi; Afet Ruh Sağlığı; Deprem; Nitel Araştırma; Fenomenoloji

AFET LOJİSTİĞİNDE MOBİL SAĞLIK BİRİMLERİNİN STRATEJİK KONUMLANDIRILMASI: ÇEVİK TEDARİK ZİNCİRİ YAKLAŞIMIYLA BİR MODEL ÖNERİSİ

Doç. Dr. Hüseyin Tamer HAVA

Mudanya Üniversitesi

0000-0002-5104-6688, huseyintamer.hava@mudanya.edu.tr

Doğal afetler ve kitlesel acil durumlar, karmaşıklığı ve belirsizliği nedeniyle sağlık sistemleri üzerinde ani baskılar oluşturarak sabit tesislerin yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Afet sonrası müdahale sürecinin başarısı, tıbbi yardımın ihtiyaç sahiplerine en hızlı şekilde ulaştırılmasıyla mümkün olacaktır. Bu noktada "altın saatler" olarak tanımlanan kritik sürede, sabit sağlık kuruluşlarının hasar görmesi veya yetersiz kalması durumunda, Mobil Sağlık Birimlerinin (MSB) devreye girmesi hayati bir önem taşımaktadır. Bu çalışma, lojistik yönetiminin temel prensiplerini sağlık hizmetleriyle birleştirerek, afet lojistiği kapsamında mobil sağlık birimlerinin stratejik konumlandırılması için çevik (agile) bir model önerisi sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın kuramsal çerçevesi, lojistik ve tedarik zinciri yönetimindeki "Çevik Tedarik Zinciri" yaklaşımının içerdiği "çeviklik" (agility) ve "esneklik" (flexibility) kavramları üzerine inşa edilmiştir. Geleneksel lojistik yaklaşımlar verimlilik ve maliyet odaklıyken, afet lojistiği hız ve insani fayda odaklıdır. Bu bağlamda, MSB'lerin konumlandırılması sadece coğrafi bir seçim değil; ulaşılabilirlik, güvenlik, altyapı imkânları, nüfus yoğunluğu ve lojistik destek noktalarına (ana depolar, helikopter pistleri vb.) yakınlık gibi çok boyutlu kriterlerin bir sonucudur.

Araştırma kapsamında, literatürde yer alan afet müdahale protokolleri ve lojistik konumlandırma modelleri nitel bir analizle incelenerek; erişilebilirlik, emniyet, altyapı imkânları ve lojistik entegrasyon gibi çok boyutlu kriterler değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, mobil birimlerin ana lojistik merkezlerle senkronize şekilde ve "itme-çekme" (push-pull) stratejilerinin hibrit kullanımıyla yönetilmesinin, tıbbi malzeme darboğazlarını minimize ettiğini göstermektedir. Önerilen model; afet anındaki dinamik verilerin (yol durumu, hasar tespiti, anlık talep) lojistik karar destek sistemlerine entegre edilmesini öngören bütünlük bir yaklaşımı savunmaktadır.

Sonuç olarak bu model, lojistiğin sadece bir taşıma faaliyeti değil, sağlık bilimlerinin ayrılmaz bir operasyonel ortağı olduğunu vurgulamaktadır. Hazırlanan model önerisi, ilerleyen aşamalarda sayısal verilerle desteklenerek yerel yönetimler ve afet yönetim merkezleri için stratejik bir karar destek aracı olma potansiyeline sahiptir. Bu çalışma, akademik literatürde sağlık lojistiği alanındaki boşluğu doldurmayı hedefleyen ve disiplinler arası iş birliğinin önemini kanıtlayan bir nitelik taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet Lojistiği, Sağlık Lojistiği, Mobil Sağlık Birimleri, Çevik Tedarik Zinciri, Stratejik Konumlandırma

AFET YÖNETİMİNDE İLETİŞİM VE SOSYAL MEDYA: GÜNCEL YAKLAŞIMLAR VE ETİK BOYUTLAR

¹Yüksek Lisans Öğrencisi Hümeysra DALBOY, ²Arş. Gör. Yağmur AYDIN ARIKAN

Giriş: 21.yüzyılın beraberinde getirdiği dijital dönüşüm, afet yönetimi pratiklerini ve iletişim süreçlerini köklü bir değişime uğratmıştır. Bu bildiri; afet iletişiminin kuramsal temellerini, sosyal medyanın afet süreçlerindeki çift yönlü işlevlerini, psikolojik ilk yardım (PİY) uygulamalarının iletişimle bütünleşmesini ve dijital platformlarda ortaya çıkan etik ikilemleri bütüncül bir perspektiften ele almaktadır.

Yöntem Araştırma sürecinde metodolojik standart olarak PRISMA (Sistematik İncelemeler İçin Tercih Edilen Raporlama Ögeleri) prensipleri benimsenmiştir. Literatür taraması; TRDizin, Scopus, Web of Science (WoS) ve Google Akademik veri tabanları üzerinden, "afet iletişimi", "sosyal medya", "etik", "psikolojik ilk yardım" ve "Kahramanmaraş Depremi" anahtar kelimeleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Belirlenen dahil etme kriterleri doğrultusunda; İzmir Seferihisar Depremi (2021) ve Kahramanmaraş Depremi (2023) verilerini merkeze alan, kuramsal modeller ile psikososyal müdahale yaklaşımlarını sentezleyen 5 temel akademik çalışma analiz kapsamına dahil edilmiştir.

Bulgular Elde edilen bulgular, sosyal medyanın afet dönemlerinde hem yaşam kurtarıcı bir koordinasyon aracı hem de ciddi etik risklerin ve dezenformasyonun kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır.

- Koordinasyon ve Dayanışma: 6 Şubat 2023 depremlerinin ilk 48 saatinde Twitter üzerinden 52 milyon paylaşım yapılmış; özellikle enkaz altı konum bilgilerinin paylaşılması arama-kurtarma çalışmalarına doğrudan katkı sağlamıştır.
- Riskler ve Etik İhlaller: Sosyal medyanın denetimsiz yapısı, asılsız baraj yıkılma haberleri gibi dezenformasyon vakalarına ve rızasız görüntü paylaşımı gibi mahremiyet ihlallerine zemin hazırlamıştır. "Post-truth" (gerçek sonrası) olgusu ve afetzedelerin kurban rolüne indirgenerek dramatize edilmesi, insan onuruna aykırı sonuçlar doğurmaktadır.
- Psikolojik Boyut: Afetlerin TSSB ve depresyon gibi ciddi sağlık sorunlarına yol açtığı göz önüne alındığında, PİY kapsamında uygulanan "aktif empatik dinleme" ve güven inşası, toplumsal iyileşmenin temel kaldırıcı olarak belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler Analizler ışığında, afet yönetim planlarına "medya yönetimi" bileşeninin eklenmesi ve yanlış bilgilendirmeyi önlemek amacıyla Bağımsız Afet İletişim Koordinasyon Kurulu (BAİK) gibi yapıların oluşturulması önerilmektedir. Bütünleşik afet iletişim planlaması, toplum genelinde yaygınlaştırılacak medya okuryazarlığı eğitimleri ve hak temelli habercilik ilkeleri, etik bir afet yönetimi için vazgeçilmez unsurlar olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet İletişimi, Sosyal Medya, Etik, Psikolojik İlk Yardım, Kahramanmaraş Depremi.

TARAMA SÖZLÜĞÜ VERİLERİNE GÖRE TÜRKÇEDE SIZICILAŞMA: SÖZ VARLIĞI TEMELLİ BİR İNCELEME

Senem SEBA BAYRAM

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yeni Türk Dili ABD Yüksek Lisans Öğrencisi
0009-0008-4468-0665, senem.seba@gmail.com

Türkçenin tarihî gelişim sürecinde meydana gelen ses olayları, dilin fonolojik yapısının ve tarihî değişim mekanizmalarının ortaya konulmasında temel araştırma alanlarından birini oluşturmaktadır. Bu ses olaylarından biri olan sızıcılaşma, patlayıcı ünsüzlerin çeşitli fonetik ve fonolojik koşullar altında sızıcı ünsüzlere dönüşmesi biçiminde tanımlanmakta olup Türkçenin tarihî dönemlerinde yaygın olarak gözlemlenen değişim süreçlerinden biridir (Tekin, 1995). Özellikle Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi metinlerinde rastlanan bu değişimler, Türk dilinin tarihî fonolojisine ilişkin önemli veriler sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan *Tarama Sözlüğü*'nde yer alan sızıcılaşma örneklerini söz varlığı temelinde inceleyerek söz konusu değişimlerin Türkçenin tarihî ses yapısındaki yerini ve işlevini ortaya koymaktır (TDK, 2009).

Araştırmanın veri tabanını *Tarama Sözlüğü*'nden tespit edilen ve sızıcılaşma özelliği gösteren 110 kelime oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; kelimelerin tarihî biçimleri ile Türkiye Türkçesindeki karşılıkları karşılaştırılmış, metin tanıklıkları değerlendirilmiş ve tespit edilen ses değişimleri fonolojik özellikleri bakımından sınıflandırılmıştır. İnceleme sonucunda özellikle **k > h/h**, **g > ğ**, **b > v** ve sınırlı sayıda olmak üzere **p > f/v** değişimlerinin öne çıktığı belirlenmiştir. *Akmak > aĥmak*, *kulak > kulaĥ*, *yok > yoĥ*, *yakmak > yaĥmak* gibi örnekler, sızıcılaşmanın tarihî metinlerde düzenli ve sistemli bir görünüm sergilediğini ortaya koymaktadır (TDK, 2009). Elde edilen bulgular, söz konusu değişimlerin tesadüf olmayıp belirli fonetik çevreler ve kullanım özellikleri doğrultusunda geliştiğini göstermektedir (Tekin, 1995).

Araştırmada ayrıca sızıcılaşmanın yalnızca ses bilgisel bir değişim olarak değerlendirilmesinin yeterli olmadığı, bu sürecin dönemin yazı dili gelenekleri ve ağız özellikleriyle de yakından ilişkili bulunduğu tespit edilmiştir. Özellikle Arap harfli metinlerde görülen yazım tercihleri, ses değişimlerinin yazıya aktarılma biçimlerini ortaya koymasından dikkat çekmektedir (Ergin, 2004). Bunun yanında incelenen örneklerin büyük bölümünde anlam değişiminin gözlenmemesi, Türkçenin tarihî söz varlığında güçlü bir devamlılığın bulunduğunu göstermektedir (Korkmaz, 2007). Sonuç olarak çalışma, sızıcılaşmanın Türkçenin tarihî dönemlerinde sistemli bir fonolojik süreç olduğunu ortaya koymakta; tarihî metinlerin okunması, yorumlanması ve Türk dilinin tarihî fonolojisinin açıklanmasına yönelik çalışmalara katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fonoloji, Sızıcılaşma, Tarihî Türkçe, Tarama Sözlüğü, Ünsüz değişimleri.

BUCAK İLÇESİ VE KÖYLERİNDE TESPİT EDİLEN DÜZ DOKUMALAR

Doç. Dr. Ayşe YILDIRIM

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, EGYO Tasarım Bölümü, Burdur/Türkiye.

ayildirim@mehmetakif.edu.tr. ORCID Numbers: 0000-0002-7722-6193

Bu alışmada, Bucak merkez, Kocaaliler beldesi; ebiş, rktl, Beşkonak köylerinde tespit edilen düz dokuma örnekleri renk, desen, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından detaylıca incelenmiştir. Dokumaların günlük yaşamsal ihtiyaçlara yönelik olarak dokunduğu ancak günümüzde dokumacılığın yapılmadığı gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bucak, Kilim, Motif, Tasarım

BUCAK İLÇESİ VE KÖYLERİNDE TESPİT EDİLEN DÖŞEMEALTI HALILARI

Doç. Dr. Ayşe YILDIRIM

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, EGMYO Tasarım Bölümü, Burdur/Türkiye.
ayildirim@mehmetakif.edu.tr. ORCID Numbers: 0000-0002-7722-6193

Bu çalışmada, daha önce Sanatta Yeterlilik Tezinde verilen yörede tespit edilen Döşemealtı halıları yanında, sonraki dönemlerde tespit edilen örnekler detaylıca incelenmiştir. Günümüzde az oranda dokuma yapılmakta olup, tespit edilen dokuma örneklerinin daha çok önceki yıllarda dokunduğu belirlenmiştir. Tespit edilen örneklerde yeni motif ve düzenlemelere de sıklıkla rastlanılmış olup, farklılaşma düzeyleri ve nedenleri üzerinde dokuyucuların görüşleri alınarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bucak, Döşemealtı Halıları. Motif

BUCAK İLÇESİNİN İKLİM ÖZELLİKLERİ

Selin Söğüt¹, Meryem Sıla Bedaveci², Hürü Sude Saygılı³

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım Ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye <https://orcid.org/0009-0002-8256-6536>, selin.sgt7@gmail.com

²Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım Ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye <https://orcid.org/0009-0002-8900-1941>, bedavecihatice@gmail.com

³Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım Ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye <https://orcid.org/0009-0008-6512-0771>, saygilisude00@gmail.com

Bu çalışma, Akdeniz Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi'nin birleştiği noktada yer alan Bucak ilçesinin, coğrafi yapısına ve yer şekillerine göre şekillenen kendine has iklim özelliklerini ele almaktadır. Araştırma boyunca, bölgedeki hava olayları ile yeryüzü şekilleri arasındaki karmaşık bağlar, toplanan bilimsel bilgiler ışığında bir araya getirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Bucak'ın, Akdeniz'in ılıman etkisi ile iç kesimlerin sert karasal iklimini harmanlayan ve "Geçiş İklimi" olarak bilinen özel bir yapıya sahip olduğu açıkça görülmüştür. Özellikle Batı Toros Dağları'nın bir uzantısı olan yüksek tepelerin, denizden gelen nemli ve ılık havayı bir duvar gibi engellemesi nedeniyle, ilçede yaz aylarının oldukça sıcak ve yağışsız geçtiği belirlenmiştir. Kış aylarında ise sahil şeridine göre çok daha soğuk havaların yaşandığı ve don olaylarının sıkça görüldüğü saptanmıştır.

Bölgedeki yıllık ortalama sıcaklıkların son on yıl içerisinde yukarı yönlü bir artış gösterdiği fark edilirken, yağışların çoğunlukla kış ve bahar dönemlerinde yoğunlaştığı izlenmiştir. Bu hava şartlarının doğal bir sonucu olarak, ilçenin bitki örtüsü alt kısımlarda maki topluluklarından, dağlık ve yüksek kesimlerde ise çam gibi iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlardan meydana gelmektedir. Bucak, bulunduğu konum ve çevresini saran dağlar sayesinde, yakın komşularından farklılaşan küçük ve özel iklim alanlarına (mikroklima) sahip stratejik bir bölge özelliği taşımaktadır. Elde edilen tüm bu sonuçlar, iklimde yaşanan değişimlerin bölgedeki doğa dengesi ve çiftçilik faaliyetleri üzerinde ne kadar büyük bir etkisi olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bu çalışma kapsamındaki veriler, ilgili literatür ve iklim kayıtlarından yararlanılarak derlenmiş; metnin yapılandırılmasında yapay zeka teknolojilerinden destek alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bucak, İklim İncelemesi, Akdeniz Geçiş İklimi, Sıcaklık ve Yağış Düzeni, Yerel İklim Alanları.

DENİZ KİRLİLİĞİNİN BİYOLOJİK GÖSTERGELER (BİYOİNDİKATOR) ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Cem Erkebay

Kocaeli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, İzmit/KOCAELİ

000-0001-9100-3626, cem.erkebay@kocaeli.edu.tr

Denizel ortamlar çok farklı kirletici tehditler ile karşı karşıya olduğundan günümüzün en çok tartışılan ve çözüm aranan kirlilik problemlerini barındırmaktadır. Özellikle demografinin değişmesi, insan ihtiyaçlarının çeşitlenmesi ve artması alıcı ortam olarak denizlerin daha fazla korunması gerekliliğini doğurmuştur. Mikroplastikler, petrol ve türevleri, evsel atıklar, ağır metaller, besin tuzu yükleri v.s. uzun süreli ve karmaşık etkiler yaratabilmektedir.

Biyoundikatörler, çevredeki değişimlere oldukça duyarlı organizmalar olarak, özellikle uzun süreli izleme çalışmalarında, kirlilik düzeyinin belirlenmesinde veri sağlayan en önemli araçlardandır. Özellikle midye türleri, fitoplankton toplulukları ve bentik organizmalar, ağır metaller, organik kirleticiler ve besin tuzu artışlarına karşı verdikleri tepkiler ile kirlilik tespit ve izlenmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu organizmaların biyokimyasal, fizyolojik ve populasyon düzeyindeki değişimleri, kirliliğin erken uyarı sinyalleri olarak değerlendirilebilmektedir.

Bu derleme çalışmada, deniz kirliliğinin biyolojik göstergeler aracılığıyla değerlendirilmesine yönelik temel yaklaşımlar sistematik bir şekilde ele alınmıştır. Biyoundikatör türlerinin seçimi, kullanılan biyolojik indeksler, izleme yöntemleri ve veri yorumlama süreçleri literatür kapsamında incelenmiştir. Ayrıca, biyolojik izleme yöntemlerinin ve sınırlılıkları tartışılmıştır.

Sonuç olarak, biyoundikatör temelli izleme yaklaşımları, denizel ekosistemlerin sürdürülebilir yönetimi ve korunması açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu kapsamda, gelecekte yapılacak çalışmalarda standartlaştırılmış biyolojik izleme protokollerinin geliştirilmesi, farklı ekosistemler arasında karşılaştırılabilirliğin artırılması ve uzun dönemli veri setlerinin oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Alınacak önlemlerde uzun süreli verilerle planlanması çok daha başarılı sonuçlar getirecektir.

Anahtar Kelimeler: Biyolojik İzleme, Biyoundikatör, Bentik Omurgasızlar, Fitoplankton

Dijital Oyun Çağında Ebeveyn Olmak: Rehberlik Stratejileri ve Çocukların Bağımlılık Eğilimleri

Doç. Dr. Hatice UYSAL BAYRAK*, Bil. Uzm. Merve DEMİR#

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 0000-0003-3996-2402, huysalbayrak@mehmetakif.edu.tr*

MEB, Ankara, 0009-0004-0177-6107 merveaydosooe07@gmail.com#

Dijital teknolojilerin okul öncesi dönemdeki çocukların günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmesi, bu süreçte ebeveynlerin üstlendiği rehberlik rolünü kritik bir akademik inceleme alanı kılmıştır. Bu çalışmada 36-72 aylık çocukların dijital oyun bağımlılık eğilimlerini belirlemek ve ebeveynlerin sergiledikleri rehberlik stratejilerinin bu eğilimler üzerindeki yordayıcı etkisini analiz etmek amaçlanmıştır. Çalışma; sosyo-kültürel ve demografik açıdan farklı dinamiklere sahip olan Ankara, Niğde ve Şanlıurfa illerinde ikamet eden, okul öncesi dönemde çocuğa sahip ebeveynlerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın örneklemini, uygun örnekleme yöntemiyle ulaşılan yaklaşık 220 ebeveyn oluşturmaktadır. Nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modelinin benimsendiği çalışmada veri toplama araçları olarak; 21 maddelik "Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri Ölçeği" ve 20 maddelik "Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeği" kullanılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin eğitim düzeyi, mesleği, çalışma durumu, yaşanan il, çocuğun kardeş sayısı, ebeveynlerin kendi dijital oyun oynama süreleri ve çocukların kişisel dijital araç sahipliği durumlarını belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu uygulanmıştır.

Elde edilen verilerin analizinde; tanımlayıcı istatistiklerin (frekans, yüzde, ortalama) yanı sıra, sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşmaları belirlemek amacıyla t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA); ölçekler arasındaki ilişkileri ve yordama düzeyini saptamak amacıyla ise Pearson Korelasyon ve Çoklu Doğrusal Regresyon analizleri kullanılmaktadır. Araştırmadan elde edilecek bulguların, erken çocukluk döneminde sağlıklı dijital alışkanlıkların kazandırılmasına yönelik hem ebeveyn müdahale programlarına veri sağlaması, hem bölgesel farklılıkları yansıtması hem de aile içi dijital kullanım pratiklerini çok boyutlu ele alması bakımından literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun Bağımlılığı, Ebeveyn Rehberliği, Okul Öncesi Dönem, Teknoloji Kullanımı

DİJİTAL OYUNLARIN OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ SOSYALLEŞME SÜRECİNE ETKİSİ

Esmâ Arslan, Gönül Nur Koçak

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Çocuk Gelişim Lisans Bölümü

ORCID ID: 0009-0009-6355-5066, esma68398@gmail.com

ORCID ID: 0009-0009-0032-2628, gonulnurkocak@gmail.com

Bu çalışmanın amacı, dijital oyunların okul öncesi dönemdeki çocukların sosyalleşme süreçleri üzerindeki etkilerini incelemektir. Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesi ve dijital araçların yaygınlaşmasıyla birlikte çocukların dijital oyunlarla tanışma yaşı giderek düşmektedir. Tablet, telefon ve bilgisayar gibi teknolojik cihazların çocukların günlük yaşamında önemli bir yer edinmesi, onların sosyal gelişim süreçlerini de etkilemektedir. Özellikle okul öncesi dönemde çocukların çevreleriyle kurdukları iletişim, sosyal becerilerinin temelini oluşturduğu için dijital oyunların bu süreç üzerindeki etkisi önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir.

Araştırmalar, dijital oyunların bilinçli, kontrollü ve rehberli bir şekilde kullanılması durumunda çocukların iş birliği yapma, problem çözme, paylaşma ve iletişim kurma becerilerini destekleyebildiğini göstermektedir. Grup halinde oynanan eğitici oyunlar, çocukların akranlarıyla etkileşim kurmasına ve sosyal ilişkilerini geliştirmesine katkı sağlayabilmektedir. Ayrıca bazı dijital oyunlar çocukların dikkat, hızlı düşünme ve karar verme becerilerini de olumlu yönde etkileyebilmektedir.

Bununla birlikte, dijital oyunların aşırı ve denetimsiz kullanımı çocukların sosyalleşme süreçleri üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Uzun süre ekran başında vakit geçiren çocuklarda sosyal izolasyon, empati eksikliği, saldırgan davranışlar ve yüz yüze iletişim becerilerinde zayıflama görülebilmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin ve öğretmenlerin çocukların dijital oyun kullanımını takip etmeleri, süreyi kontrol altında tutmaları ve yaşa uygun içerikler seçmeleri büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: dijital oyun¹, okul öncesi dönem², sosyalleşme³, çocuk gelişimi⁴, teknoloji⁵.

DOĞA TEMELLİ OYUN ETKİNLİKLERİNİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARININ GÜNLÜK HAYATINA ETKİLERİ

ADA GÜNEŞ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu
0009-0003-2423-5613
gunesada80@gmail.com

Okul öncesi dönem, çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimlerinin en hızlı gerçekleştiği kritik bir süreçtir. Bu dönemde çocukların çevreyle kurduğu etkileşim, gelişim alanlarını doğrudan etkilemektedir. Son yıllarda doğa temelli oyun etkinlikleri; çocukların öğrenme süreçlerini destekleyen, yaratıcılığı artıran ve günlük yaşam becerilerini geliştiren önemli bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır.

Bu bildiride, doğa temelli oyun etkinliklerinin okul öncesi çocukların günlük yaşamlarına olan etkileri incelenmiştir. Toprakla oynama, açık hava keşif etkinlikleri, doğal materyallerle oyun kurma ve grup hâlinde gerçekleştirilen doğa etkinliklerinin çocukların problem çözme becerileri, özgüven gelişimi, sosyal iletişimleri ve sorumluluk alma davranışları üzerindeki katkıları ele alınmıştır. Ayrıca doğayla iç içe geçirilen zamanın çocukların dikkat süreleri, stres düzeyleri ve duygusal iyi oluşları üzerindeki olumlu etkilerine değinilmiştir.

Araştırmalar, doğa temelli etkinliklere düzenli katılan çocukların günlük yaşamda daha bağımsız hareket edebildiğini, iş birliği becerilerinin güçlendiğini ve çevre bilinci geliştirdiğini göstermektedir. Bunun yanında doğa oyunlarının çocukların fiziksel hareket düzeyini artırarak sağlıklı yaşam alışkanlıklarının oluşmasına destek olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak doğa temelli oyun etkinliklerinin, okul öncesi dönem çocuklarının yalnızca akademik değil; sosyal, duygusal ve yaşam becerileri açısından da çok yönlü gelişimlerini desteklediği düşünülmektedir. Bu nedenle okul öncesi eğitim programlarında doğa odaklı etkinliklere daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğa temelli öğrenme, erken çocukluk dönemi, deneyimsel öğrenme, sosyal-duygusal gelişim, günlük yaşam becerileri

EBE LİDERLİĞİNDE SÜREKLİ BAKIMIN TOPLUM SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Öznur HASDEMİR, Yüksek Lisans Öğrencisi Selinay EROL***

**Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Sivas, Türkiye*

***Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Programı, Sivas, Türkiye*

**0000-0003-1087-2112 **0009-0003-6841-2562*

*[*karakoseoznur@gmail.com](mailto:karakoseoznur@gmail.com) [**selinayerol.06@gmail.com](mailto:selinayerol.06@gmail.com)*

Amaç: Ebe liderliğinde sürekli bakım; perinatal sonuçları iyileştirmenin ötesinde, sağlık sistemini kadın merkezli ve hakkaniyetli bir yapıya kavuşturan stratejik bir toplumsal sağlık modelidir. Bu derlemenin amacı, ebe liderliğinde sürekli bakımın maternal ve neonatal klinik çıktıların yanı sıra, toplum sağlığı göstergeleri, sağlık eşitsizlikleri ve sistemin sürdürülebilirliği üzerindeki dönüştürücü etkilerini güncel literatür ışığında analiz etmektir.

Materyal ve Metot: Çalışma, ebe liderliğinde bakım modelinin toplumsal ve klinik yansımalarını inceleyen güncel literatürün, bütüncül bir bakış açısıyla taranması ve sentezlenmesiyle oluşturulan bir derlemedir. Elde edilen veriler; modelin bireysel düzeyden başlayıp sistem düzeyine uzanan dönüştürücü etkileri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Bulgular: Literatür, bu modelin klinik düzeyde sezaryen oranlarını, preterm doğumları ve gereksiz tıbbi müdahaleleri anlamlı ölçüde azalttığını ortaya koymaktadır. Ancak modelin asıl dönüştürücü gücü toplumsal çıktılarda görülmektedir; sürekli bakımın sağladığı terapötik ilişki, kadınların sağlık okuryazarlığını ve öz yeterlilik algısını güçlendirerek bakım süreçlerine aktif katılımı teşvik etmektedir. Toplum sağlığı açısından modelin; dezavantajlı ve kırılgan gruplar arasında sağlık hizmetlerine erişimi artırdığı, sağlık eşitsizliklerini minimize ettiği ve emzirme gibi koruyucu sağlık davranışlarını sürdürülebilir kıldığı belirlenmiştir. Ayrıca, hastanede kalış süresini kısaltması ve maliyet-etkin yapısı sayesinde sağlık sistemlerinin finansal sürdürülebilirliğine ve daha eşitlikçi bir hizmet dağılımına hizmet ettiği saptanmıştır.

Sonuç: Ebe liderliğinde sürekli bakım, toplum sağlığını iyileştirmede temel bir dönüşüm stratejisidir. Modelin başarısı; ebelik otonomisinin güçlendirilmesine, ebelik iş gücünün savunuculuk rollerinin desteklenmesine ve bakım sürekliliğini teşvik eden ulusal sağlık politikalarına bağlıdır. Sağlık hizmetlerinin daha adil ve etkili bir yapıya dönüşmesi için bu modelin yaygınlaştırılması kritik bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Ebe Liderliğinde Bakım, Bakım Sürekliliği, Toplum Sağlığı, Sağlıkta Dönüşüm, Anne ve Yenidoğan Sağlığı.

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI

Ayşenur YILDIZ, Fehime YILMAZ, Esmâ ER

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Programı

0009-0003-7857-2762, Nuryildiz008@gmail.com

0009-0006-1566-9286, 2512803505@ogr.mehmetakif.edu.tr

0009-0003-7491-9773, 2512803205@ogr.mehmetakif.edu.tr

Bu araştırma, erken çocukluk dönemindeki çocuklarda toplumsal cinsiyet rollerinin oluşum sürecini ve bu rollerin çocukların davranışlarına yansımaları incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, erken çocukluk döneminde edinilen toplumsal normların bireyin kimlik gelişimi üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, 6-7 yaş grubunda yer alan 4 çocuk ile yarı yapılandırılmış gözlem ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, çocukların oyuncak tercihlerinde (örneğin kız çocuklarının bebek ve evcilik oyuncaklarına, erkek çocukların ise araç ve yapı oyuncaklarına yönelmesi), oyun senaryolarında üstlendikleri roller ve akran etkileşimlerinde toplumsal cinsiyet kalıplarına uygun davranışlar sergilediklerini göstermektedir. Bunun yanı sıra, cinsiyete uygun olmadığı düşünülen oyuncak ve oyunlara karşı çekingenlik ve kaçınma davranışlarının gözlemlendiği belirlenmiştir. Ayrıca aile ve öğretmen tutumlarının, bu kalıp yargıların oluşumu ve pekiştirilmesinde belirleyici bir rol oynadığı ortaya konmuştur. Sonuç olarak, erken çocukluk döneminde toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen eğitim ortamlarının oluşturulmasının, çocukların daha esnek ve eşitlikçi rol algıları geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, cinsiyet kalıp yargıları, aile tutumu, cinsiyet eşitliği.

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE TUVALET EĞİTİMİNİN ÇOCUK GELİŞİMİNE ETKİSİ

Havin KOÇ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü
helinhavink@gmail.com - 0009-0000-7847-3498

Erken çocukluk dönemi, bireyin fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişiminin temellerinin atıldığı kritik bir evredir. Bu dönemde kazanılan temel özbakım becerilerinden biri olan tuvalet eğitimi, çocuğun bağımsızlık kazanması, özdenetim geliştirmesi ve sosyal uyum sağlaması açısından önemli bir rol oynamaktadır. Tuvalet eğitimi yalnızca fizyolojik bir beceri kazandırma süreci değil, aynı zamanda çocuğun gelişimsel olgunluğuna uygun şekilde yürütülmesi gereken psikososyal bir süreçtir. Bu bildiride, erken çocukluk döneminde verilen tuvalet eğitiminin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri literatür çerçevesinde ele alınmıştır. Tuvalet eğitiminin erken veya geç başlatılmasının çocukta kaygı, utanma, suçluluk duygusu gibi duygusal tepkilere yol açabileceği; buna karşın uygun zamanda, çocuk merkezli ve destekleyici bir yaklaşımla verilen eğitimin özgüven, öz düzenleme becerisi ve sorumluluk duygusunu geliştirdiği vurgulanmaktadır. Ayrıca tuvalet eğitimi sürecinde ebeveyn tutumlarının (otoriter, demokratik, aşırı izin verici) çocuğun psikososyal gelişimi üzerinde belirleyici olduğu belirtilmektedir. Sonuç olarak, tuvalet eğitimi sürecinin çocuğun gelişimsel özelliklerine uygun, sabırlı, tutarlı ve olumlu pekiştireçlerle desteklenmesi gerektiği; aksi durumda çocukta gelişimsel gerileme, kaygı ve davranış problemleri görülebileceği ifade edilmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin ve bakım verenlerin bilinçlendirilmesi, sürecin sağlıklı yürütülmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, tuvalet eğitimi, çocuk gelişimi, öz bakım becerileri, ebeveyn tutumu

MASAL KİTAPLARININ TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ

Gülafer COŞAR, Rabia Nur BIYIK

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu

Sofisite-32@hotmail.com, 0009-0001-9816-5588

rabianurb361@gmail.com, 0009-0002-5007-4799

Bu çalışma, çocuk edebiyatının en temel türlerinden biri olan masalların, 5-9 yaş grubu çocukların gelişim dünyasındaki yerini ve sunduğu değerleri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın odak noktasını, Bucak Halk Kütüphanesi koleksiyonunda yer alan ve bu yaş grubuna hitap eden rastgele seçilmiş 10 masal kitabının tematik yapısı oluşturmaktadır. Çocukların bilişsel ve duygusal gelişim süreçlerinde masalların üstlendiği eğitici rolü belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden "doküman analizi" yöntemi kullanılmıştır. İncelenen eserler; kurgusal yapıları, olay örgüleri ve karakter analizleri üzerinden detaylı bir okumaya tabi tutulmuş; elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle tasnif edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, incelenen kitaplarda en baskın temanın bireyin toplumsal kabulü ve öz saygısı ile doğrudan ilişkili olan "farklılık ve aidiyet" olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, çocukların günlük hayatta karşılaşılabilecekleri olumsuz duygularla baş etme stratejilerini geliştirecek olan "korkuyla başa çıkma" ve "problem çözme" gibi temalara yeterince yer verilmediği saptanmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde, masalların sadece birer eğlence aracı değil, aynı zamanda birer "değerler eğitimi" materyali olduğu vurgulanmıştır. Elde edilen veriler ışığında, çocuk kütüphanelerindeki kitap seçkisinin tematik çeşitliliği ve bu kitapların çocukların psikososyal ihtiyaçlarına ne ölçüde yanıt verdiği tartışmaya açılmış; yazarlar ve yayıncılar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Masal, Tematik Analiz, Çocuk Edebiyatı, Okul Öncesi Eğitim, Değerler Eğitimi.

MOTİFİN YOLCULUĞU: ANTİK KENT BULUNTULARINDAN KUMAŞ DOKUMA YÜZEYİNE HOROZ FİĞÜRÜ

Doç. Dr. Habibe KAHVECİOĞLU SARI

Pamukkale Üniversitesi Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

ORCID ID: 0000-0003-0032-6230

hkahveci@pau.edu.tr

Denizli'nin simgesi haline gelen horoz figürü, yalnızca bir hayvan betimlemesi olmanın ötesinde, bölgenin kültürel kimliğini ve toplumsal belleğini temsil eden köklü bir semboldür. Bu çalışma, Denizli'deki Laodikeia antik kent kazılarında ortaya çıkarılan horoz motiflerinden hareketle geliştirilen bir tasarımın kumaş dokuma yüzeyine uygulanma sürecini konu edinmektedir. Çalışmada amaç, arkeolojik bir bulgudan yola çıkarak horoz motifinin yeniden yorumlanmasını sağlamak ve yerel sembollerin günümüz tasarım dili içinde sürdürülebilirliğini tartışmaktır. Uygulama sürecinde horoz motifinin biçimsel özellikleri, oran ve ritim unsurları dokuma tekniğine uyarlanmış; böylece geçmişin simgesel anlatımı, kumaş dokuma olarak yeniden üretilmiştir. İki farklı horoz deseni tasarlanmış ve dokunmuştur. Dokumalar, jakarlı dokuma tezgâhında, 3 katlı yüzey değiştirmeli dokuma tekniği kullanılarak dokunmuştur. Çözü de Ne 30/2 numaralı, %100 ham pamuk ipliği; atkıda, Ne 20/2 numaralı, %100 ham pamuk ipliği ve Ne 20/2 numaralı boyalı %100 pamuk ipliği kullanılmıştır. Çözgü sıklığı 24 çözgü/cm, atkı sıklığı 27 atkı/cm'dir. Antik buluntulardaki horoz motiflerinin dokuma kumaşlara yansıtılması, geçmiş uygarlıkların izlerinin günümüz tekstilinde yaşatılması açısından önemlidir. Sonuç olarak, çalışma; yerel sembol ve motiflerin çağdaş tasarımlarla dokunması yoluyla kültürel kimliğin güçlendirilmesine ve gelenekten geleceğe uzanan sürdürülebilir bir kültürel miras aktarımına katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kültürel miras, dokuma, Denizli horozu, motif, tasarım

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARINDA BESLENME ALIŞKANLIKLARI: DAVRANIŞSAL YÖNELİMLER VE MEDYA MANİPÜLASYONU

AYŞE ÖZTÜRK

*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu
0009-0003-2823-1193 , ayseoztur44@icloud.com*

Amaç: Bu çalışma, okul öncesi dönem (3-6 yaş) çocuklarının beslenme alışkanlıklarını, bu alışkanlıkların davranışsal yansımalarını ve modern bir çevresel değişken olan medyanın bu süreçteki manipülatif rolünü incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Çalışma kapsamında, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların beslenme örüntüleri istatistiksel veriler ışığında analiz edilmiş, ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin medyanın çocukların yeme alışkanlıkları üzerindeki etkisine dair gözlemleri nitel bir perspektifle değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırma verileri, okul öncesi çocukların %91,1 gibi kritik bir çoğunluğunun paketli ve şekerli gıdalar tükettiğini; %31,7'sinin ise düzenli olarak öğün atladığını ortaya koymaktadır. Bu beslenme düzensizliği, çocuklarda yemek seçme ve yemeği ağızda bekletme gibi hatalı davranışlarla birleşmektedir. Medya faktörü incelendiğinde; özellikle gıda reklamlarının ve yemek sırasında ekran (tablet/televizyon) maruziyetinin, çocukların doyma farkındalığını zayıflattığı ve onları besin değeri düşük ürünlere yönlendirerek dikkat sürelerini olumsuz etkilediği saptanmıştır.

Sonuç: Okul öncesi dönemdeki beslenme sorunlarının sadece biyolojik bir yetersizlik değil, aynı zamanda medyanın tetiklediği davranışsal bir sorun olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, ailelerin medya okuryazarlığı ve öğretmenlerin model olma rolleri, sağlıklı beslenme alışkanlıklarının kazandırılmasında birincil öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Beslenme Alışkanlıkları, Medya Etkisi, Yeme Davranışları, Dikkat Eksikliği.

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DRAMA ETKİNLERİNİN ÖĞRENME SÜRECİNE ETKİSİ

Merve Nur Buğdaç

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
0009-0008-8295-0312, mervenur.4807@gmail.com

Bu derleme çalışmasında, okul öncesi dönemde drama etkinliklerinin çocukların gelişim alanlarına etkisi literatür ışığında incelenmiştir. Erken çocukluk dönemi, bireyin bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişiminin hızlı olduğu kritik bir dönemdir. Bu dönemde kullanılan eğitim yöntemleri, çocuğun öğrenme sürecini ve gelişimini doğrudan etkilemektedir. Drama etkinlikleri, çocukların aktif katılımını sağlayan, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi destekleyen önemli bir öğretim yöntemi olarak değerlendirilmektedir.

Yapılan literatür incelemeleri, drama etkinliklerinin çocukların öğrenme motivasyonunu artırdığını, dikkat sürelerini geliştirdiğini ve öğrenmeye karşı olumlu tutum kazandırdığını göstermektedir. Ayrıca drama çalışmalarının çocukların dil gelişimine katkı sağladığı, kelime dağarcığını zenginleştirdiği ve kendini ifade etme becerilerini geliştirdiği belirlenmiştir. Sosyal açıdan ise drama etkinliklerinin iş birliği yapma, empati kurma ve akran ilişkilerini güçlendirme üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte problem çözme becerileri ve özgüven gelişimi üzerinde de olumlu katkılar sağladığı ifade edilmektedir.

Sonuç olarak, drama etkinliklerinin okul öncesi eğitim sürecinde çocukların çok yönlü gelişimini destekleyen etkili bir yöntem olduğu görülmektedir. Bu nedenle okul öncesi eğitim programlarında drama temelli etkinliklere daha fazla yer verilmesi ve öğretmenler tarafından planlı bir şekilde uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Drama, okul öncesi eğitim, çocuk gelişimi, yaratıcı drama, öğrenme süreci.

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DUYGUSAL ZEKÂNIN GELİŞTİRİLMESİNDE ÖĞRETMENİN ROLÜ

Müzeyyen Sude ACAR

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
0009-0008-6632-3669, muzeyyensacar1@gmail.com

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönemde duygusal zekânın geliştirilmesinde öğretmenin rolünü incelemektir. Duygusal zekâ; bireyin kendi duygularını tanıma, ifade etme, düzenleme ve başkalarının duygularını anlayarak empati kurabilme becerilerini kapsayan önemli bir gelişim alanıdır. Erken çocukluk dönemi, bu becerilerin temellerinin atıldığı ve bireyin yaşam boyu sosyal ve akademik uyumunu etkileyen kritik bir süreçtir. Bu bağlamda okul öncesi eğitim kurumları, çocukların sosyal-duygusal gelişimlerinin desteklenmesinde önemli bir öğrenme ortamı sunmaktadır.

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama modeline dayanmaktadır. Konuya ilişkin ulusal ve uluslararası kaynaklar incelenerek duygusal zekâ kavramı, erken çocukluk dönemi gelişim özellikleri ve öğretmenin rolü bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, öğretmenin yalnızca bilgi aktaran bir birey olmadığını, aynı zamanda duygusal koçluk yaklaşımını benimseyen, çocukların duygularını anlamlandırmalarına rehberlik eden ve sınıf içinde güvenli bir duygusal iklim oluşturan bir rol üstlendiğini göstermektedir. Ayrıca öğretmenin sosyal problem çözme süreçlerinde arabulucu bir yaklaşım sergilemesi, çocukların empati, iletişim ve öz-düzenleme becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak, öğretmenin bilinçli ve destekleyici tutumunun çocukların duygusal zekâ gelişiminde belirleyici olduğu ve bu sürecin erken yaşta desteklenmesinin uzun vadeli gelişim açısından kritik öneme sahip olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Duygusal Zekâ, Öğretmenin Rolü, Duygusal Koçluk, Sosyal-Duygusal Gelişim

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE OYUNCAK TERCİHLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET KALIPLARI: AİLE VE ÇEVRE FAKTÖRÜNÜN İNCELENMESİ

BEYZA NUR ŞAHİN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu
0009-0009-9592-8744, sahinbeyzanur56@gmail.com

Oyun ve oyuncaklar, okul öncesi dönemde çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve motor gelişim süreçlerinde önemli bir yere sahiptir. Çocuklar oyun aracılığıyla çevrelerini tanımakta, problem çözme becerileri geliştirmekte, iletişim kurmayı öğrenmekte ve sosyal yaşama uyum sağlamaktadır. Ancak oyuncak tercihleri yalnızca çocukların bireysel ilgileri doğrultusunda şekillenmemekte, aynı zamanda toplumsal cinsiyet kalıpları ve çevresel yönlendirmelerden de etkilenmektedir. Bu çalışma, okul öncesi dönem çocuklarının oyuncak tercihlerinde aile ve çevre faktörlerinin etkisini incelemeyi amaçlayan bir derleme çalışmasıdır. Çalışma kapsamında aile tutumları, öğretmen yaklaşımları, akran ilişkileri, medya içerikleri ve toplumsal beklentilerin çocukların oyuncak seçimleri üzerindeki etkileri literatür verileri doğrultusunda değerlendirilmiştir. İncelenen araştırmalar sonucunda, kız ve erkek çocuklara yönelik oyuncak ayrımlarının erken yaşlardan itibaren toplumsal kabuller çerçevesinde olduğu görülmüştür. Özellikle ailelerin bilinçli ya da bilinçsiz yönlendirmeleri ile medya içeriklerinin çocukların belirli oyuncaklara yönelmesinde etkili olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında çevresel faktörlerin çocukların oyun alanlarını ve ilgi alanlarını sınırlandırabildiği anlaşılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların çok yönlü gelişimlerinin desteklenebilmesi için oyun ortamlarının toplumsal cinsiyet kalıplarından uzak, kapsayıcı ve özgür bir yapıda düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocukların bireysel ilgi ve yeteneklerini destekleyen daha bilinçli yaklaşımlar benimsemelerinin önemli olduğu değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Oyuncak Tercihleri, Toplumsal Cinsiyet, Çocuk Gelişimi, Oyun Materyalleri.

ORHON YAZITLARI'NDA OLUMSUZ NEZAKET STRATEJİLERİ ÜZERİNE BİR ÇÖZÜMLEME

¹Ezgi DEMİREL KAMANLI

¹Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
Burdur, Türkiye, 15100

<https://orcid.org/0000-0003-1530-8828>, edemirel@mehmetakif.edu.tr

Bu çalışmada, Türk dili tarihinin en eski yazılı belgeleri kabul edilen Orhon Yazıtları (Kül Tigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk); Brown ve Levinson tarafından geliştirilen “Nezaket Kuramı” (Politeness Theory) çerçevesinde ele alınmaktadır. Özellikle “olumsuz nezaket” (negative politeness) stratejilerine odaklanılan bildiride; dönemin siyasi ve toplumsal hiyerarşisi içerisinde yönetici sınıfın halkla kurduğu dilsel mesafe ve bu mesafenin işlevleri çözümlenmektedir.

Olumsuz nezaket; temelinde muhatabın özgürlük alanına müdahale etmemeyi, ona seçenek sunuyormuş gibi görünmeyi ve doğrudan emirler yerine dolaylı ifadelerle sosyal mesafeyi korumayı esas alan bir yaklaşımdır. Yazıtlar bu perspektifle incelendiğinde; emir ve uyarıların doğrudan birer dayatma şeklinde sunulmadığı, aksine -I/-U ber- gibi tasvirî fiillerle bu buyrukların yumuşatıldığı tespit edilmiştir. Sorumluluğun “yanılma” ve “pişmanlık” gibi kavramlar üzerinden ortaklaşa bir zemine yayılması, otoritenin toplumsal rızayı inşa etme yöntemlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Kağanın kendi başarılarını şahsi bir zaferden ziyade “Tanrı’ya” veya “kuta” bağlaması, kuramdaki “stratejik alçakgönüllülük” (self-effacement) prensibiyle örtüşmektedir. Tonyukuk Yazıtı’nda ise askeri gerekliliklerin metaforlar üzerinden mantıksal zorunluluklar olarak kurgulandığı görülmektedir. Bu yolla, muhatabın hareket alanına yapılan müdahalenin meşrulaştırıldığı ve “yüz koruma” (face-saving) eylemlerine başvurulduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, Eski Türk devlet geleneğindeki otorite figürlerinin yalnızca emir içeren bir üsluba sığınmadığı; aksine toplumsal düzeni sağlamak adına karmaşık ve incelikli nezaket stratejileri yürüttükleri görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, Eski Türkçe dönemindeki retorik ve edimbilimsel yetkinliğin ulaştığı seviyeyi göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Orhon Yazıtları, Edimbilim, Olumsuz Nezaket Stratejileri, dolaylılık, siyasi söylem.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA ENTEGRASYONU: FIRSATLAR VE ZORLUKLAR

Ayşenur Aydın – Damla Ezgi Yiğit

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Çocuk Gelişimi

0009-0009-3035-8197, aysenuraydin0528@gmail.com

0009-0007-1779-9786, damlaezgiyigit@gmail.com

Özel gereksinimli çocuklar; gelişimsel, bilişsel, fiziksel ya da duygusal farklılıkları nedeniyle desteklenme ihtiyacı olan bireyler olarak tanımlanmaktadır. Literatürde, bu çocukların toplumsal yaşama entegrasyonu yalnızca bireysel özellikler üzerinden değil; aile, eğitim sistemi ve toplumsal yapıların etkileşimi çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda, özel gereksinimli çocukların topluma etkin katılımı, onların bağımsız yaşam becerilerinin gelişimi ve sosyal uyumlarının sağlanması açısından önemli bir gereklilik olarak görülmektedir.

Araştırmalar, kapsayıcı eğitim uygulamalarının özel gereksinimli çocukların sosyal becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Kaynaştırma eğitimi, akran etkileşimi ve erken müdahale programları, çocukların iletişim kurma ve toplumsal normlara uyum sağlama becerilerini desteklemektedir. Öğretmen tutumları ve erişilebilir ortamlar ise önemli fırsatlar sunmaktadır.

Buna karşılık, toplumsal önyargılar, damgalama, yetersiz fiziksel düzenlemeler ve eğitimde fırsat eşitsizlikleri önemli zorluklar arasında yer almaktadır. Aile yapısı, sosyoekonomik düzey ve destek hizmetlere erişim de süreci etkilemektedir.

Sonuç olarak, özel gereksinimli çocukların toplumsal entegrasyonu çok boyutlu bir süreçtir ve kapsayıcı politikalar ile desteklenmelidir.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMDE AİLENİN ROLÜ

Rumeysa İDDİĞ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
0009-0007-8063-8803, iddigrumeysa11@gmail.com

Bu çalışma, çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde ailenin ne kadar belirleyici olduğunu ele almaktadır. Özellikle erken çocukluk dönemi, bireyin kişiliğinin temellerinin atıldığı kritik bir süreçtir ve bu süreçte çocuğun ilk sosyal çevresi olan aile büyük bir etkiye sahiptir. Araştırmanın temel amacı, aile ortamı ve ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal-duygusal gelişimini nasıl etkilediğini ve bu etkilerin ileriki yaşantıya nasıl yansıdığını incelemektir.

Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması kullanılarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda, yerli ve yabancı akademik kaynaklar, kitaplar ve bilimsel makaleler incelenmiş; özellikle bağlanma kuramı, ebeveyn tutumları ve aile içi iletişim konularına odaklanılmıştır. Elde edilen bilgiler karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, demokratik ve destekleyici aile ortamında yetişen çocukların özgüvenlerinin yüksek olduğu, empati kurabildikleri ve sosyal ortamlara daha kolay uyum sağladıkları görülmüştür. Buna karşılık, otoriter veya ilgisiz ebeveyn tutumlarının çocuklarda kaygı, güvensizlik ve davranış problemlerine yol açtığı belirlenmiştir. Ayrıca güvenli bağlanma geliştiren çocukların duygularını daha sağlıklı ifade edebildiği ve sosyal ilişkilerde daha başarılı olduğu ortaya konmuştur.

Sonuç olarak, ailenin çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde temel bir rol oynadığı ve sağlıklı bireyler yetiştirmek için sevgi temelli, bilinçli ve destekleyici bir yaklaşımın gerekli olduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Sosyal-Duygusal Gelişim, Aile Rolü, Ebeveyn Tutumları, Bağlanma, Çocuk Gelişimi

SOSYAL MEDYANIN ÖĞRENME ÜZERİNE ETKİSİ: KAVRAMSAL BİR DEĞERLENDİRME

Arş. Gör. Gülşah KIYMIK

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

[0000-0003-3820-0158, gulsahkiymik@mehmetakif.edu.tr](mailto:gulsahkiymik@mehmetakif.edu.tr)

Bu çalışmanın amacı, sosyal medyanın öğrenme süreçleri üzerindeki etkilerini yaşam boyu öğrenme bağlamında kavramsal bir perspektifle değerlendirmektir. Çalışmada sosyal medya, yetişkin öğrenenler için baskın bir informal öğrenme ortamı olarak ele alınmakta; bu ortamın sunduğu fırsatlar ile barındırdığı riskler bütüncül bir kuramsal çerçeve içinde tartışılmaktadır. Araştırma, kavramsal değerlendirme yaklaşımına dayalı bir literatür sentezi niteliğindedir. Bu doğrultuda sosyal medya, informal öğrenme, andragoji, bağlantıcılık, sosyal yapılandırıcılık ve sosyal öğrenme kuramları ekseninde alanyazın incelenmiş; UNESCO, OECD ve MEB gibi kurumların politika belgeleriyle birlikte yorumlanmıştır.

Bulgular, sosyal medyanın yetişkin öğrenenlere bilgiye hızlı erişim, işbirlikli öğrenme olanakları, öğrenme motivasyonunun artırılması, mesleki gelişim fırsatları ve kültürlerarası etkileşim gibi önemli katkılar sunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte dikkat dağınıklığı, yüzeysel öğrenme eğilimleri, dezenformasyon, dijital iyi oluşa yönelik tehditler, dijital eşitsizlikler ve mahremiyet sorunları gibi riskler de öne çıkmaktadır. Bu bağlamda sosyal medyanın öğrenme üzerindeki etkisinin çift yönlü bir yapıya sahip olduğu; bu etkinin büyük ölçüde bireylerin kullanım pratikleri, öğretmenlerin dijital pedagojik yeterlikleri ve öğrenenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri tarafından şekillendiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak sosyal medya, yaşam boyu öğrenme ekosisteminin özellikle informal ve dijital boyutunda kritik bir bileşen hâline gelmiştir. Bu potansiyelin etkili biçimde değerlendirilebilmesi, öğretmenlerin dijital pedagojik yetkinliklerinin geliştirilmesine, öğrenenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin artırılmasına ve kurumsal politikaların bu doğrultuda bütüncül biçimde yapılandırılmasına bağlıdır. Çalışma, bu yönleriyle politika yapıcılara, yetişkin eğitimi uygulayıcılarına ve gelecekte gerçekleştirilecek ampirik araştırmalara yönelik çeşitli çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: sosyal medya, yaşam boyu öğrenme, yetişkin eğitimi, informal öğrenme, dijital pedagoji

TÜRKİYE’DE ENERJİ YOKSULLUĞUNUN EKONOMİK BELİRLEYİCİLERİ: MAKİNE ÖĞRENMESİ TABANLI BİR TAHMİN MODELİ

Kadir Eray YILMAZ¹, Dr. Öğr. Üyesi Özge GÜNDOĞDU²

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı

² Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Bölümü, 0000-0002-3109-

2759, ozgegundogdu@sdu.edu.tr

0009-0008-0591-342X, ey637803@gmail.com

Enerji yoksulluğu, hanehalklarının temel enerji hizmetlerine yeterli düzeyde erişememesi durumu olarak tanımlanmakta olup; gelir düzeyi, enerji fiyatları, konut koşulları ve iklim koşulları gibi çok boyutlu unsurların etkileşimiyle şekillenmektedir. Bu bağlamda, enerji yoksulluğunun belirleyicileri arasında özellikle ekonomik değişkenler enerjiye erişim ve tüketim kapasitesini belirleyen temel faktörler arasında yer almaktadır. Hanehalklarının enerjiye erişim ve tüketim kapasitesini şekillendiren ekonomik belirleyicilerin ortaya konulması, enerji yoksulluğunun dinamiklerinin anlaşılması ve etkin politika müdahalelerinin tasarlanması açısından kritik bir öneme sahiptir. Çalışmanın öncelikli amacı, enflasyon, döviz kuru, faiz oranı, işsizlik, enerji fiyat endeksleri ve gayrisafi yurt içi hasıla gibi makroekonomik göstergelerin enerji yoksulluğunu açıklamadaki rolünü analiz etmektir. Bu doğrultuda, enerji yoksulluğu göstergesinin bağımlı değişken olarak ele alındığı bir model kurulmuş ve tahminleme sürecinde XGBoost yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca, bağımsız değişkenlerin modele katkısını ve önem düzeylerini belirlemek amacıyla SHAP analizi uygulanmış ve enerji yoksulluğunu etkileyen başlıca ekonomik faktörler ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgular, enflasyon ve döviz kuru değişkenlerinin enerji yoksulluğu üzerinde etkisi olan başlıca ekonomik faktörler olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, fiyat istikrarsızlığı ve kur dalgalanmalarının hanehalklarının enerjiye erişimini doğrudan etkilediğini göstermektedir. Çalışmada ayrıca, model aracılığıyla elde edilen tahmin değerleri kullanılarak ileriye dönük öngörüler geliştirilmiş ve enerji yoksulluğunun azaltılmasına yönelik politika önerileri sunulmuştur. Bulgular, enerji yoksulluğuyla mücadelenin yalnızca enerji politikalarıyla sınırlı kalmaması gerektiğini; aynı zamanda makroekonomik istikrarı, özellikle de fiyat istikrarını hedefleyen bütüncül politikalarla desteklenmesinin önemini vurgulamaktadır. Bu yönüyle çalışma, enerji yoksulluğunun ekonomik temellerine ışık tutarak politika yapıcılara analitik bir çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Enerji Yoksulluğu, Tahmin, XGBoost, SHAP Analizi

ULTRA-ORTODOKSLARIN HAYATINDA EVLİLİK, TOPLULUK VE İLİŞKİLER: SHTİSEL DİZİSİNİN SOSYOLOJİK BİR OKUMASI

Umay Bahadır
umaybahadir1@gmail.com

Bu çalışma, popüler bir kültür ürünü olan Shtisel dizisi üzerinden ultra-Ortodoks (Haredi) Yahudi topluluğunu evlilik, aile ve cemaat ilişkileri bağlamında sosyolojik bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Dizide evlilik ve aile kurumu, modern toplumlardaki bireysel ve romantik tercihlerin aksine, cemaatin kimliğini, dini normlarını ve geleneklerini geleceğe aktaran merkezi bir toplumsal sorumluluk ve sözleşme olarak temsil edilmektedir. Haredi toplumunda evlilik; ebeveynlik rollerinin güçlü biçimde vurgulandığı, çok çocuk sahibi olmanın ve doğurganlığın önemsendiği doğal bir yaşam aşaması ve dini bir yükümlülük olarak konumlandırılmaktadır.

Araştırmada cemaatin gündelik yaşamı, mahalle kültürü ve bireysel sınırları aşan yoğun sosyal ilişkileri, Ferdinand Tönnies'in Gemeinschaft (cemaat) ve Émile Durkheim'in mekanik dayanışma kavramları çerçevesinde analiz edilmektedir. Bireylerin ortak inançlar ve değerler etrafında ürettiği bu güçlü kolektif dayanışma, modernite ve geleneksel yaşam arasındaki gerilimi, özellikle de "modern mahremiyet" ile geleneksel evlilik anlayışı arasındaki zıtlığı tartışmaya açmaktadır.

Son olarak bildiri, dizinin Haredi toplumunun salt gerçekliğini mi yansıttığı yoksa idealize edilmiş bir cemaat anlatısı mı kurduğu sorusunu tartışmaya açmaktadır. Topluluğun güçlü normatif yapısı ve dini kurallara bağlılığı nedeniyle gerçek ile ideal arasındaki sınır dışarıdan bakıldığında belirsizleşse de çalışma dizinin karakterler aracılığıyla cemaat içindeki çatlakları, bireysel arzuları, kuşaklar arası çatışmaları ve toplumsal beklentiler arasındaki müzakereleri başarıyla görünür kıldığını savunmaktadır. Bu yönüyle dizi, sadece yapının sürekliliğini değil, içsel dönüşüm dinamiklerini de ortaya koyan önemli bir analitik alan sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Haredi toplumu, mekanik dayanışma, modern mahremiyet, aile, cemaat

BENTİK ORGANİZMALARDAN ELDE EDİLEN BİYOAKTİF BİLEŞİKLERİN İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ POTANSİYELİ: SİSTEMATİK DERLEME VE BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Dr. Öğr. Üyesi Sera Övgü KABADAYI YILDIRIM
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi
ORCID: 0000-0002-0060-2445

Eposta: serakabadayi@isparta.edu.tr

Bu çalışma, bentik organizmalardan elde edilen biyoaktif bileşiklerin insan sağlığı üzerindeki potansiyelini sistematik derleme ve bibliyometrik analiz yaklaşımıyla değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Denizel ekosistemler, zorlu çevresel koşullara adaptasyon sonucu gelişmiş özgün biyokimyasal mekanizmalara sahip organizmaları barındırmakta olup, yeni farmasötik bileşiklerin keşfi açısından önemli bir biyolojik kaynak oluşturmaktadır. Özellikle Cnidaria, süngerler, deniz solucanları ve bentik yumuşakçalar gibi organizmalar, evrimsel süreçte geliştirdikleri sekonder metabolitler sayesinde geniş spektrumlu biyolojik aktivitelere sahip bileşikler üretmektedir.

Bu çalışma kapsamında, ilgili literatür sistematik olarak taranmış ve elde edilen veriler bibliyometrik analiz yöntemleri ile değerlendirilmiştir. Bulgular, bentik organizmalardan izole edilen lipitler, proteinler/peptitler, polisakkaritler, karotenoidler ve fenolik bileşiklerin antimikrobiyal, anti-inflamatuar, antikanser ve antioksidan etkiler gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra alkaloidler, terpenoidler ve sülfatlı polisakkaritler gibi moleküllerin çeşitli terapötik uygulamalarda yüksek potansiyele sahip olduğu belirlenmiştir.

Bibliyometrik analiz sonuçları, 2000 yılından günümüze kadar deniz bilimleri ile tıp bilimleri arasındaki etkileşimin belirgin şekilde arttığını ve bu alandaki bilimsel yayınlarda önemli bir yükseliş olduğunu göstermektedir. Bu durum, denizel biyoaktif bileşiklerin ilaç geliştirme süreçlerindeki öneminin giderek arttığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bentik organizmalar sahip oldukları yüksek biyolojik çeşitlilik ve özgün metabolit üretim kapasiteleri sayesinde yeni nesil ilaçların geliştirilmesi ve fonksiyonel gıda uygulamaları açısından büyük bir potansiyel sunmaktadır. Bu alanda yapılacak ileri düzey araştırmaların, biyoteknolojik ve farmasötik inovasyonlara önemli katkılar sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bentik organizmalar, Biyoaktif bileşikler, Denizel biyokaynaklar, Biyoteknoloji

TÜRKİYE İÇİN HAZIRLIKSIZ AFET: YANARDAĞ PATLAMALARI

Faruk Özgür GÜNSAY¹-Dr. Öğr. Üyesi Ali Nedim YAŞITLI²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Acil Yardım Afet Yönetimi, Burdur, Türkiye, ozgurgunsay@gmail.com
-0009-0005-6919-3984

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Acil Yardım Afet Yönetimi, Burdur, Türkiye,
anyasitli@mehmetakif.edu.tr -
[0009-0004-2536-1264](tel:0009-0004-2536-1264)

GİRİŞ: Türkiye'nin Alp-Himalaya sismik kuşağı üzerinde konumlanması, afet yönetimi stratejilerinin ağırlıklı olarak deprem risklerine odaklanmasına yol açmıştır. Bununla birlikte, jeolojik veriler ve Holosen dönemine ait kayıtlar, Anadolu'daki pek çok volkanik oluşumun "sönmüş" (extinct) statüsünde olmadığını; bilakis "uyuyan" (dormant) karakterde olduklarını ve potansiyel tehlike arz ettiklerini ortaya koymaktadır. Özellikle Nemrut, Hasan Dağı, Tendürek ve Erciyes gibi volkanik merkezlerde gözlenen mikrosismik hareketlilik ve fumarolik gaz çıkışları, bu bölgelerin yakın izleme altında tutulması gerektiğini kanıtlamakla birlikte, söz konusu risk mevcut afet planlamalarında yeterince ele alınmamaktadır.

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin olası bir volkanik aktiviteye karşı mevcut afet hazırlık düzeyini, kurumsal eksiklikleri ve potansiyel risk faktörlerini (havacılık, tarım, altyapı) sistematik bir literatür derlemesi yoluyla analiz ederek, ulusal afet planlaması için yeni bir çerçeve önermektedir.

YÖNTEM: Çalışma, PRISMA (Sistematik Derlemeler ve Meta-Analizler İçin Tercih Edilen Bildirim Öğeleri) yönergelerine uygun olarak yürütülmüştür. Literatür taraması; Web of Science (WoS), Scopus ve TR Dizin veri tabanlarında ("Volkanik risk" OR "Volcanic risk" OR "Uyuyan volkanlar") AND ("Afet yönetimi" OR "Disaster management" OR "Türkiye" OR "Anadolu") anahtar kelime kombinasyonları ile gerçekleştirilmiştir. Dahil etme kriterleri; 2010-2026 yılları arasında yayımlanmış, hakemli dergilerde yer alan ve yalnızca jeolojik/petrolojik yapıyı değil, volkanizmanın afet yönetimi ve risk analizi boyutunu inceleyen çalışmalar olarak belirlenmiştir. İlk taramada ulaşılan 115 makaleden mükerrer olan 24'ü çıkarılmıştır. Başlık ve özet taraması sonucunda afet yönetimi boyutu içermeyen (salt jeokimya odaklı) 68 makale elenmiştir. Kalan 23 makalenin tam metni incelenmiş; araştırma kriterlerini karşılamayan 8 çalışma daha dışlanarak toplam 15 makale nitel senteze dahil edilmiştir.

BULGULAR: Sistematik inceleme sonucunda, mevcut ulusal ve yerel afet senaryolarında volkanik risklerin büyük ölçüde ihmal edildiği tespit edilmiştir. Literatür, Türkiye'de spesifik ve entegre bir volkan gözlemevi (volcano observatory) ağının mevcut olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, yerel halk ve karar alıcılar nezdinde "volkanik tehdit bulunmamaktadır" şeklindeki hatalı risk algısının en temel kırılgenlik faktörü olduğu vurgulanmaktadır. Olası bir patlama veya tefra püskürmesinin; havacılık koridorlarının kapanması, tarımsal rekoltenin düşmesi, piroklastik akıntıların yerleşim yerlerini tehdit etmesi ve genel lojistik aksamalar bağlamında yıkıcı sosyo-ekonomik etkilere yol açacağı belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER: Türkiye'nin afet yönetimi planlarına ve İl Afet Risk Azaltma Planlarına (İRAP) ivedilikle "Volkanik Risk Protokolleri" entegre edilmelidir. Aktif potansiyeli haiz volkanik merkezlerin (Nemrut, Hasan Dağı vb.) yalnızca akademik projelerle değil, AFAD koordinasyonunda kurulacak disiplinlerarası gözlem istasyonları aracılığıyla 7/24 izlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, risk altındaki bölgelerin arazi kullanım ve imar planları, güncel volkanik tehlike haritalarına göre yeniden düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Volkanik Risk, Afet Yönetimi, Sistematik Derleme, PRISMA, Anadolu Jeolojisi.

GÜNCEL SANATTA İNSAN-DIŞI VARLIKLARIN TEMSİLİ: HAFIZA, KAYIP VE EKOLOJİK DUYARLILIK

Dr. Öğr. Üyesi Zehra Seda BOZTUNALI

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

0000-0003-4125-5424

zehrasedaboztunali@gmail.com

Bu bildiri, güncel sanat pratiklerinde insan-dışı varlıkların (hayvanlar, bitkiler ve ekosistemler) temsili üzerinden doğal çevrenin sanatsal üretimdeki konumunun nasıl dönüşüm geçirdiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Sanat tarihi boyunca çoğunlukla arka planda konumlandırılan doğa unsurları, özellikle 20. yüzyılın sonlarından itibaren özneleşme eğilimi göstermekte; hafıza, kayıp ve ekolojik kırılganlık gibi temaların taşıyıcısına dönüşmektedir. Bu dönüşüm, salt biçimsel bir tercih olmaktan ziyade, insan-merkezli düşünce biçimlerine yönelik eleştirel bir yaklaşımın ve insan ile çevre arasındaki ilişkinin yeniden kurgulanmasının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Donna Haraway'ın insan ve insan-dışı yaşamlar arasındaki karşılıklı bağımlılık ilişkilerine dair yaklaşımı ile Rosi Braidotti'nin posthüman özne kavramsallaştırması, bu tartışmaya kuramsal bir zemin sunmaktadır. Bu çerçevede ekosistem, edilgen bir temsil alanı olmaktan çıkarak, sanatsal üretimde etkin bir fail ve düşünsel bir karşılık hâline gelmektedir.

Çalışma, ekolojik krizlerin derinleştiği ve türler arası ilişkilerin yeniden düşünölmeye başlandığı günümüzde, sanatçıların üretimlerinde insan-dışı varlıkları nasıl merkezi bir unsur hâline getirdiklerini ele almaktadır. Bu doğrultuda, Agnes Denes'in *Wheatfield – A Confrontation* (1982) adlı işi tarım, ekonomi ve kentleşme arasındaki gerilimi görünür kılarken; Olafur Eliasson'ın *Ice Watch* (2014) yerleştirmesi, eriyen buzul kütleleri aracılığıyla iklim değişimini doğrudan deneyimlenen bir gerçekliğe dönüştürmektedir. Mark Dion, doğal tarihi anlatılarını yeniden kurguladığı enstalasyonlarında insanın sınıflandırma ve kontrol etme pratiklerini sorgularken; Pierre Huyghe, insan ve insan-dışı aktörlerin birlikte var olduğu otonom sistemler kurarak öznellik kavramını genişletmektedir. Bu üretimler, ekosistemi yalnızca temsil etmekle kalmayıp onu düşünsel ve deneyimsel bir alan olarak yeniden kurmaktadır.

Bu örnekler ışığında çalışma, insan-dışı varlıkların sanatsal üretimde yalnızca görsel bir unsur değil; aynı zamanda hafıza taşıyıcıları, kayıp göstergeleri ve ekolojik duyarlılığın kurucu bileşenleri olduğunu ileri sürmektedir. Bu yaklaşım, çevresel yıkım ve tür kayıplarının yalnızca bilimsel verilerle değil, duygulanımsal ve kültürel deneyimler üzerinden de anlaşılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Böylece üretim alanı, insan ile çevre arasındaki ilişkiyi yeniden düşünmeye açan, çoklu varoluş biçimlerini görünür kılan ve yeni etik yönelimlerin gelişimine katkı sunan eleştirel bir saha olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güncel Sanat, İnsan-dışı varlıklar, Ekolojik Sanat, Hafıza, Kayıp.